

Dorota Błaszczyk
Rainer Sachs
Wrocław

Rocznik Muzeum Papiernictwa
2008, t. II
ISSN 1897-7685

SŁOWNIK PAPIERNIKÓW ŚLĄSKICH DO 1945 ROKU

Część 2 H-L

Konstrukcja hasel

W niniejszym opracowaniu ujęto wszystkich papierników, czeladników papierniczych i zbieraczy szmat z rzemieślniczego okresu produkcji papieru oraz ich rodziny, natomiast z okresu produkcji kapitalistycznej – jedynie członków zakładów, którzy mieli wiodące funkcje ekonomiczne lub technologiczne.

Wobec faktu, iż co najmniej do połowy XIX w. nazwiska zapisywano na Śląsku fonetycznie, ze słuchu, dla uniknięcia błędów, ich zaszeregowanie w niniejszej pracy również następuje według tych samych zasad. W szczególności nie uwzględniono liter wydłużających lub skracających wymowę danego wyrazu (niemego *h*, podwójnych samogłosek lub spółgłosek), a literę *y* zaszeregowano w tym samym miejscu, co literę *i*. Nazwiska o tej samej wymowie, ale różnej pisowni, zostały zapisane, o ile nie istnieje jedna wyraźna forma przewodnia (np. Bayer z formami ubocznymi Beyer, Baier, Beier lub Busch z wersją zniekształconą Pusch) w najwcześniejszej występującej formie w źródłach w kolejności alfabetycznej (np. Maier, Mayer, Maier, Meier pod „Maier”). Jeśli różne formy tego samego nazwiska są na tyle podobne, że nie może dojść do pomyłek, zostaną one (o ile są początkiem danego hasła) zapisane w formie najczęściej występującej u tej konkretnej osoby. Dla ukazania różnorodności pisowni tych nazwisk, zostały one zapisane w innych miejscach niniejszej publikacji według pisowni danego konkretnego źródła.

Jeśli imiona nie posiadają mniej więcej tak samo często używanych obecnie form ubocznych, na przykład Johann, Hans, Johannes, zapisano je w poprawnej formie ogólnoniemieckiej, a nie w formie źródła śląskiego, czyli dla przykładu forma imienia „Valten”, występująca zwłaszcza do renesansu włącznie, została zapisana w formie poprawnej „Valentin”. W przypadku występowania równouprawnionych form, wszystkie zapisano przy ich pierwszym możliwym zaszeregowaniu alfabetycznym, czyli Johann, Hans, Johannes pod „Hans”.

Jeżeli u osób noszących kilka imion udało się ustalić imię główne, zostało ono podkreślone. Dla zwiększenia przejrzystości układu, następujące po sobie żony określono kolejnymi cyframi rzymskimi, a kolejne dzieci cyframi arabskimi. Jeżeli dokładnie wiadomo, która z żon była matką danego dziecka, poprzedzono numer

dziecka numerem matki. Dzieci nieślubne lub wnuczęta oznaczono kolejnymi małymi literami alfabetu. Dla uwydatnienia kontekstów socjologicznych w hasłach zostały podane także wszystkie osoby, u których papiernicy lub członkowie ich rodziny byli świadkami na ślubie lub chrzestnymi.

Używane symbole i skróty:

* – urodzenie

– chrzest

= – ślub

+ – zgon

+* – martwo urodzony

% – pogrzeb

A. A. – Archiwum Archidiecezjalne, potem numer konkretnej księgi metrykalnej

(ze względu na to, że data dokładnie dokumentuje miejsce w księgach, w przypadku ksiąg metrykalnych zrezygnowano z podania stron konkretnego zapisu)

a. m. – akta miasta

A. P. – Archiwum Państwowe

EKMŚ – zespół Ewangelickich Ksiąg Metrykalnych Śląska

ew. – ewangelicki

gr – grosz(y)

Hintze – tzw. kartoteka Hintzego

J. G. – Jelenia Góra

kat. – katolicki

król. – królewski

Leg. – Legnica

Lit.: – literatura

mieszk.: – adresy zamieszkania

Muz. Nar. – Muzeum Narodowe

O. – Opole

par. – parafia

prus. – pruski

rzym.-kat. – rzymskokatolicki

srebrn. – srebrny

śl. – śląski

świadek u – świadek na ślubie u

tal. – talar(y)

UB Ręk. – Oddział Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu

USC – Urząd Stanu Cywilnego

Wroc. – Wrocław

Z. G. – Zielona Góra

Źr.: – źródła

Skróty powiatów:

bol. – bolesławiecki

głog. – głogowski

grodz. – grodkowski

jaw. – jaworski

jel. – jeleniogórski

kam. – kamiennogórski

kłodz. – kłodzki

koziel. – kozielski

leg. – legnicki

lubań. – lubański

lubiń. – lubiński

lwów. – lwówecki

mil. – milicki

nys. – nyski

oles. – oleski

oleś. – oleśnicki

oław. – oławski

prud. – prudnicki

racib. – raciborski

strzel. – strzeliński

syc. – sycowski

szpr. – szprotawski

świd. – świdnicki

wałbrz. – wałbrzyski

woł. – wołowski

wroc. – wrocławski

ząb. – ząbkowicki

ziel. – zielonogórski

złot. – złotoryjski

żag. – żagański

H

HADE, Johann Christian, czeladnik papierniczy i mieszkaniec w Chojnowie, pow. leg., **żona: I)** Henriette Louise Auguste z domu Helm, **dzieci: I/1)** Theodor Moriz Gottfried (* 6.6.1829 w Chojnowie, # 11., chrzestna: żona Purzmana, garn-carza).

Źr.: A. P. Wr., EKMS 34/10.

HAYER, Friedrich, producent papieru i worów papierowych w Oławie, wzm. 1925–1938.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Ohlau für 1925/6, Liegnitz 1925, s. 59, 143, Einwohnerbuch Stadt und Kreis Ohlau 1938, Ohlau b. d., s. 144.

HAYER, P., producent papieru ze słomy w Oławie.

Lit.: Szymczyk, Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 55.

HAMPEL, Friedrich, czeladnik papierniczy w Miłkowie, pow. jel., * 1718, % 15.1.1759, **żona:** = 1.11.1745 z Anną Marią, córką Geорга Seifera, chałupnika, **chrzestny u:** Gottfrieda Exnera, kołodzieja (26.8.1753).

Źr.: A. A., 354c, 354d.

HANDKE, Fritz, robotnik w fabryce papieru w Osetnicy, pow. leg. (1939).

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 215.

HENDLER, Anna Emma Elisabeth, 15.1.1863 jako udziałowiec mniejszościowy rezygnuje ze swoich udziałów w firmie F. Hendler w Mieroszowie, pow. wałbrz.

Lit.: Uebersicht der Geschäftsthätigkeit der Handelskammer für die Kreise Reichenbach, Schweidnitz und Waldenburg im Jahre 1862, Schweidnitz b. d., s. 38.

HÄNDLER, Franz Anton Nicolaus, producent papieru we Wrocławiu, **mieszk.:** 1854 Grabarska 9, **żona: I)** Anna Maria Auguste z domu Peisker, **dzieci: I/1)** Otto Ernst Gustav (* 23.9.1854, 8.10.), **chrzestny u:** Johanna Friedricha Gottloba Hanschke, producenta papieru, ul. Legnicka 65 (4.6.1851), Johanna Gottlieba Siebenhauera, handlarza kośćmi (30.7.1854), **jego żona chrzestna u:** Heinricha Eduarda Bähschnitta, właściciela kawiarenki (10.11.1848), Carla Augusta Johanna Kempe, mistrza szewskiego, Grabarska 1 (24.8.1856).

Źr.: A. P. Wr., EKMS 8/44, 8/46, 8/49, 11/34, 11/35.

HENDLER, Christian Friedrich Paul, producent papieru i przewodniczący rady parafialnej w Mieroszowie, pow. wałbrz., + przed 1863, **żona: I)** Bertha Marie z domu Hellmuth, **dzieci: I/1)** córka, **I/2)** Bertha Emilie Flora (* 1849, + 15.2.1854, gorączka reumatyczna, % 18.), **I/3)** córka.

Wdowa po nim zostaje w roku 1863 udziałowczynią w firmie F. Hendler w Mieroszowie.

Źr.: Par. ew. w Wałbrzychu, księga zgonów par. ew. w Mieroszowie 1849–1856.

Lit.: Uebersicht der Geschäftsthätigkeit der Handelskammer für die Kreise Reichenbach, Schweidnitz und Waldenburg im Jahre 1862, Schweidnitz b. d., s. 38; Szymczyk,

Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 30.

HENDLER, Friedrich Gustav Eduard, producent w Mioszowie, pow. wałbrz., w 1863 udziałowiec (wraz z matką i jego nieletnim rodzeństwem) jedyny dyrektor firmy F. Hendler w Mioszowie, która ma filię w Smardzowie, pow. oleś.

Lit.: Uebersicht der Geschäftsthätigkeit der Handelskammer für die Kreise Reichenbach, Schweidnitz und Waldenburg im Jahre 1862, Schweidnitz b. d., s. 38.

HENDLER, Karl Gustav, czeladnik papierniczy w Mioszowie, pow. wałbrz., * 1832, + 16.2.1851 w domu jego krewnego Hendlera, producenta papieru, gorączka mózgu, % 19., **rodzice:** Johann Carl, mistrz garbarski i senator in Mühlberg, Saksonia, Juliane z domu Schröder (najstarszy syn).

Źr.: Par. ew. w Wałbrzychu, księga zgonów par. ew. w Mioszowie 1849–1856.

HENDLER, Otto Friedrich Hugo, 1863 udziałowiec mniejszościowy w firmie F. Hendler w Mioszowie, pow. wałbrz.

Lit.: Uebersicht der Geschäftsthätigkeit der Handelskammer für die Kreise Reichenbach, Schweidnitz und Waldenburg im Jahre 1862, Schweidnitz b. d., s. 38.

HENDLER, Oscar Friedrich Adolph, 1863 udziałowiec mniejszościowy w firmie F. Hendler w Mioszowie, pow. wałbrz.

Lit.: Uebersicht der Geschäftsthätigkeit der Handelskammer für die Kreise Reichenbach, Schweidnitz und Waldenburg im Jahre 1862, Schweidnitz b. d., s. 38.

HANDSCHUH, Matthäus, czeladnik papierniczy, % 19.1.1694 w Dusznikach, pow. kłodz., **miejsca zamieszkania:** 1642–1647, 1694 Duszniki, 1684–1685 Świdnica, **żona: I)** Susanna, **II)** Liese, **dzieci: I/1)** Matthäus (# 2.9.1642 w Dusznikach), **I/2)** Samuel (# 29.7.1646 w Dusznikach, chrzestna: Susanna, wdowa po Samuelu Krätschmerze, papierniku), **I/3)** Susanna (# 25.8.1647, chrzestna: Susanna, wdowa po Samuelu Krätschmerze, papierniku), **chrzestny u:** Martina Kluge (31.01.1684), Johanna Jacoba Kapsiusa (8.2.1685).

2.11.1684 Anna, żona Äxnera, woźnicy w papierni, oskarża jego żonę II o obrazę, ta zostaje ukarana grzywną.

Źr.: A. A., 59k, A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 112, s. 227.

HANISCH, Ignaz, sługa w papierni dworskiej w Dusznikach, pow. kłodz., * 1754, syn Johanna Georga, chłop w Rokitnitz, Czechy, **żona: I)** = 28.11.1781 z Elisabet (* 1755), córką Franza Dintera (* w Bobrownikach, pow. wałbrz., + przed 28.11.1781), sędziego dziedzicznego w Bobrownikach, świadek: Friedrich Bär, czeladnik papier-

niczy, **dzieci: I/1**) Maria Elisabet Magdalena (* i # 11.5.1782, chrzestny: Friedrich Bär, czeladnik papierniczy), **I/2**) Ludmilla Thekla (* 15.9.1787, # 16., chrzestny: Friedrich Bär, czeladnik papierniczy), **I/3**) Friedrich Ignaz Bartholomäus (* 23.8.1789, # 24., chrzestny: Friedrich Bär, kierownik papierni i mieszczanin), **chrzestny u:** Simona Hauenschilda, wynajemcy w Bobrownikach (7.8.1785), Michaela Hauenschilda, chałupnika w Bobrownikach (29.6.1788, 29.10.1789, 26.12.1792), Franza Bära, żołnierza w Bobrownikach (29.12.1788), Ignaza Pabla, właściciela parceli w Zieleńcu, pow. kłodz. (1.6.1789), **jego żona chrzestną u:** Franza Behra, żołnierza i chałupnika w Bobrownikach (1.8.1791, 5.2.1794), Franza Zaltena, chałupnika czynszowego w miejscowości Łęczyce, pow. kłodz. (12.12.1791).

Źr.: A. A., 655c, 655o.

HANISCH, Josef, szafarz Ossendorfów w Podgórzu, pow. kłodz., **żona: I**) Elisabet z domu Scharf (* in Hallatsch), **dzieci: I/1**) syn (+ *, poród trwał 72 godzin, był odwrotnie ułożony, został wyciągnięty w kawalkach).

Źr.: A. A., 655c.

HANISCH, Thomas, czeladnik papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestny u:** Valentina, reformowanego wachmistrza pod dowódcą Metze (26.12.1641).

Źr.: A. A., 655a.

HANDSCH, producent papieru we Wrocławiu, **żona: Johanna**, **jego żona chrzestną u:** Adolpha Roscoviusa, czeladnika stolarskiego, ul. Bernardyńska 11 (10.10.1858).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/50.

HANSCHKE, August, producent papieru we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Gottlieba Siebenhaara, ew., handlarza, ul. Kościuszki 80 (22.2.1863), F.W. Nicolau-sa Petersa, czeladnika kominiarskiego (30.11.1856).

Źr.: A. P. Wr., EKMS 5/6, 11/36.

HANSCHKE, Johann Friedrich Gottlob, producent papieru kolorowego we Wrocławiu, + przed 24.8.1865, **mieszk.:** 1851 ul. Legnicka 65, 1858 Kleine Gemsgasse 23, **żona: I**) Dorothea Auguste, z domu Dittfeld, **dzieci: I/1**) Caroline Pauline Clara Bertha (* 24.3.1851, # 6.4., chrzestny: Anton Händler, wygładzacz papieru), **I/2**) Emil Paul Heinrich (* 1.1.1854, # 31.), **I/3**) Martha Wilhelmine Emma (* 14.1.1856, # 7.2.), **I/4**) Robert (* 1858, + 16.11.1858, wypocenie mózgu, % 19.), **chrzestny u:** Johanna Friedricha Dittfelda, mistrza szewskiego i mieszczanina, ul. Kazimierza Wielkiego 27 (15.12.1850, 11.1.1852, 13.4.1857), Heinricha Schmidta, ew., gorzelnika, ul. F. Joliot-Curie 43 (7.10.1857), **jego żona chrzestną u:** Juliusa Rafelda, czeladnika rymarskiego (24.4.1853), Johanna Gottlieba Skeyde, miejskiego dozorczy

wałów przeciwpowodziowych, ul. F. Joliot-Curie 54 (2.3.1859), Johanna Friedricha Dittfelda, mistrza szewskiego, ul. Kazimierza Wielkiego 27 (25.4.1859), Wilhelma Heinscha, czeladnika murarskiego na Gaju (26.9.1862) i Gliniankach (24.8.1865), Eduarda Neumanna, czeladnika kowalskiego, ul. Komandorska 69 (20.9.1868).

Źr.: A. P. Wr., EKMS 5/5, 8/43, 8/44, 8/50, 8/51, 8/132, 11/35, 11/36, 11/39, 12/10, 12/11.

HANSEL, Christian, uczeń papierniczy w Świdnicy, na prośbę Riedigera, papiernika w Świdnicy i Wrocławiu, ukarano go 14–16.1.1688 więzieniem za kilkudniową nieobecność w pracy, pijaństwo i grę.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 113, s. 36.

HANNWIG, Eduard, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, * 1824, + 2.6.1843, wylew krwi do mózgu, % 5.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/124.

HERTEL (HÄRTEL), Panthaleon, w Świdnicy, + 1639, ew., **mieszki:** 1629 dom w Rynku, obok domu Stephana Adamba (później Heinricha Junge) i Melchiora Ortloba (później Michaela Bartscha), przy Podcieniu Solnym (29.12.1621, przekazany mu przez dzieci po Kasparze Funcke, 23.4.1660 przekazany przez jego spadkobierców Jacobowi Frez, mydlarzowi); ul. Nowotki, pomiędzy domami Balthasara Hanne i Martina Bretera (1653 ruina, 19.3.1654 prosi klasztor św. Klary w Świdnicy, by z powodu zaległego czynszu za 64 lata zablokować sumę za sprzedaż domu), **żona:** **I)** Anna, z domu Vick, **II)** NN, **dzieci:** **I/1)** Helena (# 18.7.1606), żona Martina Klinge we Wrocławiu, **I/2)** Sabina, żona Bestlicha, **I/3)** Anna, **I/4)** Daniel (# 31.1.1616), **I/5)** Agnes (# 2.7.1617), **I/6)** Rosina (+ przed 4.7.1640, = 1630 z Gottfriedem Vinzenzem, pisarzem miejskim, z tej okazji rada miejska przekazuje 4.10.1630 prezent 8 tal. reń.), **I/7)** Anna Maria (# 12.3.1619), **I/8)** Elisabeth (# 29.10.1620), **I/9)** Maria Magdalena (# 6.3.1623), **I/10)** Anna Christina (# 7.12.1628), **II/1)** Ursula (# 20.10.1630), **chrzestny u:** Hansa Bartholomeusa, kuśnierza (20.9.1615), Tobiasa Schmieda, białoskórnika (9.10.1615), Joachima Heringa, kuśnierza (6.11.1616), Hansa Neumana Mł., kuśnierza (20.11.1616, 14.8.1619), Balthasara Seidla, kuśnierza (22.2.1617, 20.5.1618, 8.2.1625), Hansa Menzla, kuśnierza (1.6.1617), Heinricha Weisse, kuśnierza (12.7.1618, 10.5.1620, 27.8.1620), Georga Reitera, mistrza papierniczego (19.8.1618), Zachariasza Zistermana, czeladnika papierniczego (20.10.1619), Matthäusa Krauße, kuśnierza (3.1.1620), Hansa Feige, woźnicy piwa (9.2.1620), Balthasara Maya, czeladnika papierniczego (22.6.1620), Christofa Glümpera, kowala (5.7.1620), Jacoba v. Heßelera i Waldeuta na Węgrzech i Polakowicach, pow. wroc. w Strzelcach, pow. świd. (19.11.1629), Johannes Nußelinga, byłego pisarza dworskiego w Michelsdorfie (29.2.1630), Martina Lehmgrüblera w Pisarzowicach (30.8.1632), Hansa Huttera, kuśnierza (19.8.1635, 22.6.1637), **jego żona**

chrzestną u: Melchiora Hana, czerwonoskórnika (29.11.1615, 3.12.1618), Paula Schüze (13.4.1616), Gregora Geislera, torbiarza (19.6.1616), Melchiora Thümmela, rzeźnika domowego (29.5.1618), Zachariasa Zestermana, czeladnika papierniczego (23.8.1618), Henocha Bartscha, proboszcza (5.3.1620), Michaela Luhieza, czeladnika papierniczego (16.3.1622), Matthäusa Braunera (16.3.1622), Petera Biedermanna, szewca (26.4.1623), Balthasara Seidla, kuśnierza (8.2.1625), Paula Wincelmeuera, podporucznika (10.1.1630), Martina Ludwiga (11.9.1633, 10.12.1634), Georga Gernegrosa, kuśnierza (18.10.1629), Johannes Jacoba Hetlera, kartownika (9.7.1637), Georga Jeronimusa, strażnika przy Bramie Dolnej (16.1.1639), **jego dzieci chrzestnymi u:** **I/1:** Andreasa Mahra, mistrza papierniczego (17.8.1622), Balthasara Seidla, kuśnierza (1.10.1620), Christofa Gastnera, krawca (4.10.1623), Matthäusa Hase, sługi kupieckiego (18.11.1624), **I/2:** Andreasa Mehra, mistrza papierniczego (1.10.1620), Balthasara Seidla, kuśnierza (26.10.1620), Hansa Wüsthube, sukiennika (28.7.1627, 20.12.1629), **I/3, I/6:** Martina Lehmgrüblera w Piszczowicach (30.8.1632), Georga Schmidta, sukiennika (10.12.1634), **I/5:** Susanny, nieślubnej córki Anny, wdowy po Wolfie v. Kalckreuth (18.10.1629).

19.5.1618 Dominicus Pfortner przekazuje mu papiernię z ogrodem i oficyną przy zewnętrznej stronie Rowu Rybnego, danina roczna 4 ryzy najlepszego papieru kancelaryjnego i 4 gr srebrn. podatku gruntowego, 24.8.1619 rada miejska zezwala mu na budowę muru kamiennego dookoła papierni, pod warunkiem, że w razie potrzeby rozbierze go na własny koszt, jak to jego poprzednik już obiecywał odnośnie do małego kamiennego budynku gospodarczego, papiernia jest później ruiną i zostaje odbudowana w 1680 r. przez Heinricha Rüdigerę, H. prosi 13.1.1621 na zebraniu karczmarzy, by wręczono mu klucz do furki w murze miejskim przy Rowie Rybnym, żeby i jego słudzy mogli w razie potrzeby szybko dotrzeć z miasta do papierni i z powrotem; w 1620 kupuje tzw. Domus Monachalis, obciążony 4 gr srebrn. podatku rocznego; 9.4.1631 oskarża go Melchior Seidlitz, rzeźnik domowy, że ten przywłaszczył sobie domy i ogród jego babci za papiernią, 11.7.1629 przyznaje się kupcom świdnickim zakwestionowane przez H. prawo do handlu detalicznego papierem.

1614 przebywa u niego doktor z Wiednia; sprzedaje miastu Świdnicy: 14.12.1611 22 1/4 wiadra wina węgierskiego za 150 tal. 6 gr białych 9 fenigów, 14.2.1612 79 wiader wina węgierskiego za 300 tal., 6.6.1613 83 3/4 wiadra wina węgierskiego za 523 tal. 15 gr białych 9 fenigów, 17.1.1614 160 wiader wina węgierskiego za 1240 tal., 25.5.1614 158 wiader za 1204 tal. 27 gr białych, 17.10.1614 7 1/2 wiadra Petterziment za 96 tal., 26.1.1615 7 3/4 wiadra Alcante za 117 tal. 7 gr białych 10 1/2 fenigów, 3.6.1616 77 3/4 wiader wina węgierskiego za 466 tal. 18 gr białych, 5.8.1616 7 3/4 wiadra Alcante za 100 tal. 27 gr białych, 1618 sól kamienną za 64 tal. 12 gr białych, 20.12.1618 63 3/4 wiadra wina węgierskiego za 445 tal. 5 gr biał. 7 1/2 fenigów, 6.2.1619 8 beczek wina węgierskiego za 1123 tal. 10 gr białych 1 1/2 fenig, 21.10.1622 papier za 118 tal., 19.11.1621 za 10 tal. 3 gr białych papier

kancelaryjny, 2.2.1624 6 ryz papieru kancelaryjnego po 27 tal. reń. (= 162 tal. reń.), 4 innego papieru po 7 tal. reń. (= 28 tal.), 5.2.1624 1 ryżę papieru pocztowego po 2 tal. reń, 29.7.1624 papier za 17 tal. 18 gr sreb., 30.1.1627 belę papieru pakunkowego za 5 tal. reń., od 11.3.1627 liczne dostawy papieru na koszt miasta (m. in. dla Wallensteina podczas jego obecności w Świdnicy), za które rada miejska płaci 31.1.1631 164 tal. 21 gr 10 1/2 fenigów, 10.5.1630 piwo ciemne za 75 tal., które rada miejska dostarcza szpitalowi św. Michała, 19.3.1631 1 ryżę „papieru ze świnką” za 1 tal. 9 gr, 25.4.1631 za 1 belę papieru kancelaryjnego po 15 tal., 1 belę papieru zwyczajnego po 10 tal., 1 belę papieru pakunkowego po 6 tal. 9 gr = razem 31 tal. 9 gr, 7.11.1634 gwoździe gondowe na zbrojownię za 1 tal., 17.7.1638 1 ryżę za 30 gr dla urzędu podatkowego, 6.6.1639 2 ryzy papieru kancelaryjnego po 1 tal. 31 1/2 gr i 3 ryzy papieru pospolitego po 1 tal. 18 gr srebr., razem 8 tal. 13 gr 6 fenigów (rozliczono z podatkami), wdowa po nim dostarcza miastu: 7.6.1640 1/8 piwa dla pułkownika Junga (zapłata 22.11.1640: 3 tal. 9 gr srebr.) i 1/4 piwa dla pułku hrabiego Schlicka za 6 tal. 18 gr srebr., jego spadkobiercy dostarczają miastu: 1634 wino (zapłaty: 16.10.1641 12. tal. 16 gr srebr. 6 fenigów i 14 tal. 18 gr srebr. 7 1/2 fenigów, 16.10.1641 24 tal.), 30.11.1640 1 ryżę papieru pospolitego za 1 1/2 tal. i 1 ryżę najlepszego papieru za 2 tal. reń. (= 4 tal. reń. 13 gr srebr. 6 fenigów), 18.5.1641 papier za 119 tal. 27 gr srebr., 25.5.1641 1 ryżę papieru za 30 gr srebrnych; jego spadkobiercy płacą 6.3.1641 25 tal. za zaległości podatkowe; 3.3.1617 oświadcza Anna, żona Orterleina, że jest winna H. 294 tal. za wino (gwarancja: jej przyszyły spadek); 21.10.1617 każe podczas oglądania miecza Bolka I podać jako poczęstunek kwartę wina muszkata wartości 10 gr 6 fenigów.

24.4.1619 ma proces z Bartholomäusem Thielem o małą sumę; 5.8.1622 sąd miejski w Świdnicy odrzuca oskarżenie Heleny z domu Kottwitz, wdowy po Tammie na Sulisławicach, pow. świd., w sprawie sporów przy sprzedaży zboża; 6.9.1624 Barbara Döbschütz z domu Sack oskarża go w sprawie handlowej, 10.3.1625 sąd miejski w Świdnicy nakazuje mu spłacić ten dług, 7.2.1626 H. złoży w tej sprawie apelację, 9.4.1630 H. zobowiązuje się umową, że zapłaci Barbarze Döbschütz z domu Sack swój dług wysokości 626 tal. 14 gr 4 fenigów do Bożego Narodzenia 1630 r.; 12.2.1625 pożycza od Jacoba Lewenhaana auf Behnigck we Wrocławiu 780 tal. (H. gwarantuje tę sumę całym swoim majątkiem), 14.6.1630 grozi mu się komorniczym odebraniem papierni, jeżeli nie spłaci tego długu, L. stwierdza 15.6.1630: w papierni dach i ściany są dziurawe, sznury do wieszania papieru podczas suszenia zerwane, L. zapłacił za nowe koło wodne, naprawy szuflki wodnych u starych kół, zakup nowej stopy, i położenie płyt żelaznych, w papierni pracuje papiernik na rachunek H., odsetki od długu wynoszą 260 tal. rocznie, 1630, dzień św. Jana: umowa pomiędzy H. i L.: zwrot wypożyczonego kapitału ma nastąpić za rok, dotychczasowe odsetki i inne należności należy do tego czasu wyrównać gotówką lub papierem; pożycza 4.2.1626 Melchiorowi Toste, mieszczaninowi świdnickiemu 500 tal. (zastaw: dom T. przy ul. Marksa, pomiędzy domami Martina Lehmana Mł. a Christofa

Hielmana); 5.7.1628 oskarżają go Siegmund v. Sack i Rottschütz na Szczepanowie, pow. średz. i Kamionnej, pow. wroc., oraz Caspar v. Glaubitz i Weitterdammer na Dziwigórze i Chwalimierzu, wszystko pow. średz., za długi; pożyczka 3.6.1631 od Adama Neumana 288 tal. reń. pod zastaw papierni (zwrot sumy 25.11.1632); wypożycza 1.9.1631 razem ze swoją żoną od Barbary Döbschütz z domu Sack 506 tal. 14 gr 4 fenigów pod zastaw całego ich majątku, spłata ma nastąpić w ratach po 100 tal. rocznie (27.9.1636 Barbara skarży się radzie miejskiej, że H. nie płaci swoich zobowiązań); 8.11.1631 oskarża Helenę, wdowę po Walterze, że przywłaszczyła sobie 147 tal. reń., które mu przysłano z Poznania 8.8.1631 (wyrok: Helena ma oddać pieniądze w ciągu 14 dni); 25.6.1632 pożyczka od Balthasara Nickischa, kupca i mieszczanina we Wrocławiu 1700 tal. pod zastaw papierni; przegrywa 4.9.1632 proces z Seidlitzem; 17.11.1632: umowa pomiędzy H. a Georgem Neumanem, młynarzem w Rudawie, pow. woł., obecnie w Borzygniewie, pow. świdn.: N. kupił od H. kilka lat temu młyn w Rudawie, którego nie spłacił w całości, 975 tal., które był winien H., mają iść na zapłatę długu H. u Jacoba Lewenhana we Wrocławiu, który się zgodził na takie rozwiązanie już 17.12.1630, w związku z tym H. przekazuje N. młyn w Rudawie na własność; ponieważ żołnierze zakwaterowani w papierni poczynili szkody na kilkaset talarów, żąda od rady miejskiej odszkodowania (żądanie odrzucono); 23.10.1634 H. skarży się radzie miejskiej, że Georg Bartsch, kanclerz rady miejskiej, nie chce mu jako pełnomocnik Joachima v. Rotkircha oddać listu dłużnego na 500 tal., mimo że sumę spłacił (wyrok: B. ma oddać list dłużny); 11.12.1634 oskarża Christofa Wittibera, mieszczanina, przed radą miejską o obrazę, W. zostaje ukarany, strony pogodzone, 20.12.1634 oskarża Sigmunda Arnolda o obrazę, zostaną pogodzeni; 20.5.1635 rada miejska pożyczka mu 1 małdr jęczmienia; 12.10.1635 Sebastian Medzyrzense, przeor przy kościele św. Krzyża w Świdnicy, oskarża go o niezapłacenie odsetek (wyrok: H. ma zapłacić w ciągu 4 tygodni, 4.2.1636 rada miejska Świdnicy odrzuca prośbę przeora, by podjąć wobec H. dalej idące kroki, niż przewiduje to wyrok starosty w tej sprawie); 17.12.1635 przekazuje list dłużny Friedricha Viecka, złotnika i mieszczanina we Wrocławiu, wystawionego 18.12.1620 na sumę 250 tal. Heinrichowi Hartmannusowi, mistrzowi klasztoru św. Macieja krzyżowców z czerwoną gwiazdą we Wrocławiu; 1638 przejmuje 75 tal. długów jego córki I/6 wobec gildii kupieckiej, które zostaną mu później umorzony, ponieważ jego papiernia została „doszczętnie zdemolowana”; 26.10.1639 H. oskarża Johanna Osta, ławnika sądu miejskiego, przed radą miejską o obrazę, zostaną pogodzeni; 4.7.1640 jego spadkobiercy protestują przed radą miejską przeciwko zablokowaniu ich spadku z powodu długów, wdowa po nim nadmienia, że H. przekazał jej 4.12.1624 w Środzie Śląskiej jej uposażenie wdowie; 5.12.1641 ugoda pomiędzy jego spadkobiercami i jego kredytodawcami: spadkobiercy przekazują z wyjątkiem wyposażenia wdowiego (wdowa po nim wniosła według zaświadczenia z 18.1.1639 1056 30 gr w gotówce i w wyrobach złotych i srebrnych), majątku odrębnego i zaglętych spadków po matce, cały majątek kredytodawcom, długi: H. wystawił porę-

czenie dla Simona Trillera za 77 tal., które musiał przejąć, pożyczyl od krzyżowców z czerwoną gwiazdą 800 tal., swemu słudze Andreasowi Winterowi winien był 15 tal., Matthäusowi v. Puschel 39 tal. 6 gr za lekarstwa (suma już została wyrównana dostawami papieru), jego dzieci I/1, I/3 i I/7 otrzymują po 200 tal., I/2 i I/6 nie otrzymują nic, ponieważ swoją część otrzymały w momencie zamążpójścia, H. wykupił w lipcu 1627 spadek swego zięcia Christopha Flade za 218 tal. od jego spadkobierców; 21.1.1647 Heinrich Scholtze, pisarz miejski i kurator spadku po nim przekazuje jego sklep w domu towarowym, pomiędzy sklepem Vincenza Scholtza a narożnikiem, naprzeciwko składu soli, Gottfriedowi Ortlobowi, cesarskiemu kontrolerowi cła w Świdnicy (należność już została uiszczona).

Funkcje: 20.7.1629 – 1.4.1637 rajca (zwolniony z tej funkcji, ponieważ jest ewangelikiem), 1634 starszy krawców (23.6.1634 skarży się Christof Haselberg radzie miejskiej, że H. w tej funkcji przywłaszcza sobie majątek korporacji), 1636 zarządca sukiennic; administrator majątku miejskiego Świdnicy.

22.5.1615 otrzymuje od rady miejskiej za swoją pracę na rzecz piwnicy ratuszowej 20 gr białych, 3.1.1615 9 tal. 11 gr białych, 30.9.1622 za administrację miejskiej sieci wodociągowej 12 tal. wynagrodzenia, otrzymuje 1625 od rady miejskiej 15 fl. węg. na bieżące wydatki (dokładne rozliczenie nastąpiło 10.10.1626); otrzymuje 12.12.1631 razem z Matthäusem Püschelem od rady miejskiej 5 tal. 21 gr na podróż do Dzierżonowa dla zakupu wina; otrzymuje 31.10.1636, 11.11.1636 i 10.1.1637 20 gr ekwiwalentu za należne mu piwo, 12.12.1636 i 23.1.1637 6 tal. 27 gr jako ekwiwalent za należne mu drewno, 7.2.1637 25 tal. reń. jako ratę swojego zaległego wyposażenia jako rajca, a jego spadkobiercy 22.5.1641 ratę 6 tal. 22 gr srebrn. 6 fenigów, a 16.10.1641 6 tal. 24 gr srebrn. za zaległe ekwiwalenty za drewno, 1641 jego spadkobiercy otrzymują 173 tal. 28 gr srebrn. 6 fenigów jego zaległych poborów od rady miejskiej.

Źr.: A. A., 59d–59h, A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 71, s. 173n; nr 72, s. 174; nr 76, s. 573; nr 189, s. 542; nr 190, s. 102, 290; nr 191, s. 990; nr 192, s. 91, 163, 294, 330, 338, 418, 427; nr 193, s. 105, 155, 165, 212n, 229nn, 233, 273, 278, 289, 291, 296, 297, 332, 341n, 350n; nr 194, s. 38n, 77nn, 82nn, 102n, 161, 178n, 186n, 205n, 280, 288nn, 314n, 343nn; nr 195, s. 41n, 164n, 172, 252; nr 196, s. 70; nr 328, s. 44, 74, 91; nr 339, s. 67; nr 340, s. 77; nr 342, s. 59, 61, 65n, 175, 228; nr 343, b. pag.; nr 344, b. pag.; nr 346, s. 19, 59n; nr 347, s. 14, 51, 185; nr 349, s. 177; nr 350, s. 159, 173; nr 353, s. 2, 91; nr 354, s. 89; nr 355, s. 36; nr 357, s. 1, 60, 103; nr 358, b. pag.; nr 359, s. 78; nr 360, b. pag.; nr 362, s. 3, 23, 38, 76, 81, 102, 118; nr 632, s. 92n.

Lit.: Deventer, Jörg, Die politische Führungsschicht der Stadt Schweinitz in der Zeit der Gegenreformation, w: Jahrbuch für Schlesische Kirchengeschichte, N. S., t. 76/77: 1997/1998, s. 43; Sachs, Rainer, Schweidnitz und seine Spielkartenproduzenten, w: Das Blatt, z. 20: 1999, s. 10; tenże, Od gotyku do baroku, w: Czechowicz, Bogusław, Dobrzyński, Arkadiusz, Żak, Izabela (red.), Z dziejów rysunku i grafiki na Śląsku oraz w kolekcjach i zasobach ze Śląskiem związanych, Wrocław 1999, s. 66; Deventer, J., Gegenreformation in Schlesien, Weimar, Wien 2003, s. 204, 227.

HÄRTEL, Paul, papiernik „na tamie” w Osiecznicy, pow. bol., otrzymuje w marcu 1673 ostatnią ratę w wysokości 50 tal. swego kredytu od miasta Bolesławca.

Lit.: Wernicke, Ewald, Chronik der Stadt Bunzlau von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart, Bunzlau 1884, s. 394.

HARTLIEB, August, robotnik w fabryce papieru w Jerzmanicach, pow. złot., **mieszk.:** 1927 nr 39.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch Kreis Goldberg=Haynau einschl. der Städte Haynau und Goldberg 1927, Liegnitz b. d., s. 85.

HARTMANN, August Heinrich, producent papieru, * 1791 w Elbingerode, ew., **miejsca zamieszkania:** 1826 Pełczyń, pow. woł. (dzierzawca papierni), 1831–1837 Wrocław (mieszk.: 1822–1836 ul. Ryżowa 8/9 (2118, 2119 = papiernia, właściciel: komuna Wrocław), 1840–1842 Zakrzów, pow. wroc.), **żona: I** = 10.1.1826 w Dusznikach, pow. kłodz. z Marią (* 1802) w Dusznikach, córką Ignaza Festa (+ 5.5.1825), papiernika i mieszczanina tamże, **II**) Friedericke z domu Hahn, **dzieci: II/1** Henriette Auguste Friederike (* 22.6.1833 we Wrocławiu, # 8.7., chrzestna: Henriette, najstarsza córka Sommera, producenta papieru w Moczydlnicy Klasztornej, pow. woł.), **II/2** Carl August Ernst (* 10.6.1836, # 3.7.), **świadek u:** Ferdinanda Ernsta Augusta Dittmanna, kat., chirurga i położnika na Psim Polu, pow. wroc. (10.11.1841), **chrzestny u:** Karla Heinricha Hahna, kupca i producenta tytoniu we Wrocławiu, ul. Świdnicka 46 (16.6.1831), później ul. Świdnicka 7 (21.5.1833), Ernsta Zucholda, mydlarza i mieszczanina we Wrocławiu (28.8.1836, 23.9.1838, 16.5.1841), Johanna Michaela Pröhla, mistrza stelmacha i mieszczanina, ul. R. Traugutta 1 (26.3.1837, 21.10.1838, 30.5.1841), Sigismunda Weissa, mydlarza i mieszczanina (10.9.1837), Heinricha Eduarda Heine, papiernika w Zakrzowie (4.11.1840), Adalberta Isidora Kastanke, sołtysa w Opatowicach, pow. wroc. (4.9.1842), Augusta Lampe, tokarza we Wrocławiu, ul. Odrzańska 10 (18.6.1843).

Ostatni dzierzawca papierni we Wrocławiu, po jej spaleniu kupuje 1843 młyn zbożowy w Zakrzowie i zakłada w nim papiernię, którą sprzedaje 1851 H. v. Kornowi.

Źr.: A. A., 449b5, 579h, 613c, 614l, 655p; A. P. Wroc., EKMS 5/3, 8/35, 8/36, 8/40, 11/30, 11/31, 11/32.

Lit.: Neugebauer, Julius, Breslau's Papiermühlen, w: Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, t. 1: 1870, s. 183; Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 77; Mehwald, Friedrich, Adreßbuch der Haupt- und Residenz-Stadt Breslau, Breslau 1837, szp. 200; Encyklopedia Wrocławia, Wrocław 2000, s. 944; Szymczyk, Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 24.

HASCHKE, Johann Friedrich, papiernik w Smardzowie, pow. oleś. (1749 dzierzawca papierni), **żona:** Adelgunde Charlotte z domu Beyer, **dzieci:** **1)** Christian Wilhelm, **2)** Samuel, **chrzestny u:** Heinricha Utte, wolnego ogrodnika w Dobrej, pow. oleś. (6.9.1731, 23.7.1736), potem ogrodnika wolnego i ławnika sądowego (26.5.1740), wzgl. mistrza w kamieniołomie i ławnika sądowego (12.5.1744), **jego żona chrzestną u:** Heinricha Utte, wolnego ogrodnika w Dobrej (25.9.1733, 20.10.1742), potem dozorczy stawu, dziedzica i ławnika sądowego (16.3.1746), **jego dzieci chrzestnymi u:** **1:** Heinricha Utte, dozorczy stawu, dziedzica i ławnika sądowego (6.5.1749), **2:** Daniela Mandera, czeladnika papierniczego w Smardzowie (14.3.1737), Heinricha Zelbe, wolnego ogrodnika w Dobrej (21.11.1737).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 20/8, 20/12, 20/15, 20/16, 20/19, 20/21, 20/23, 20/25, 20/30.

HASCHKE, Zacharias, czeladnik papierniczy w Świdnicy, * w Budziszynie, **żona: I)** = 26.10.1684 w Świdnicy z Anną Marią, córką Michaela Kusche, wikliniarza i mieszczanina tamże, **dzieci: I/1)** Christian (# 29.12.1688, chrzestny: Heinrich Rüdiger, papiernik), **I/2)** Anna Rosina (# 23.2.1691), **I/3)** Sigismund Gottlieb (# 23.1.1693, chrzestny: Heinrich Rüdiger, papiernik (z powodu choroby zastępuje go jego żona)), **I/4)** Maria Magdalena (# 29.1.1695), **I/5)** Christian (# 30.8.1698, chrzestni: Christian Zimmermann, papiernik).

Źr.: A. A., 59l, 59m, 59n.

HAUDE, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona:** Anna Rosina, **jego żona chrzestną u:** Hansa Georga Seidla, dniówkarza (8.6.1736).

Źr.: A. A., 305b.

HAUCK, Karl, producent papieru w Drżągach, pow. kłodz. (1841 właściciel papierni), + przed 31.1.1887, **żona: I)** Caroline z domu Rohrbach (* w Batorowie, pow. kłodz.), **dzieci: I/1)** Paul, właściciel majątku i młyna w Drżągach, żony: I) = 3.2.1875 z Marią (* 1851, + przed 31.1.1887) w Dusznikach, pow. kłodz. (rodzice: Constantin Weniger (+ przed 3.2.1875), wolny chłop w Pitsch, Carolina z domu Gottschalk (* w Jaskowej Dolnej, pow. kłodz.)), II) = 31.1.1887 z Emilie (* 1856) w Dusznikach, wdową po Albercie Röhrichu, sekretarzu sądowym w Dusznikach (rodzice: Aloys Keissler, właściciel pensjonatu tamże, Anna z domu Pfeiffer (* w Dusznikach)), **świadek u:** Benedicta Taubitza, właściciela parceli (3.7.1849), **chrzestny u:** Antona Otte, stolarza i mieszczanina w Dusznikach (18.2.1841), Franza Klara, karczmarza i mieszczanina (15.5.1844), Herrmanna Haucka, cukiernika we Wrocławiu, ul. Piaskowa 12 (1.9.1845), potem ul. Kazimierza Wielkiego (16.12.1853).

Źr.: A. A., 613b, 614b, 655f, 655p, 655r.

HAUCKE, Valentin, czeladnik papierniczy w Jarnołówku, pow. nys., **chrzestny u**: Josepha Bergera, chałupnika (29.3.1785, 6.7.1787).

Źr.: A. A., 302a.

HAUNOLT, Hans, papiernik we Wrocławiu, 6.2.1490 zobowiązuje się, że zapłaci radzie miejskiej Wrocławia od każdej stępy młyna 1,5 grzywny podatku rocznego.

Lit.: Windyka, Teresa, Filigrany papierni dusznickiej, Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej, t. 6: 1998, s. 89; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław, 1961, s. 22.

HÄUSER (HEUßLER), Christoph, mistrz papierniczy na Ołbinie we Wrocławiu, **chrzestny u**: Georga Milde na Ołbinie (17.6.1664), Michaela Bolwiga, papiernika w Starych Piekarach, pow. leg. (4.1.1665).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 5, A. A., 31a.

HÄUßLER, Johann Georg, od 1714 dzierżawca papierni w Krępej, pow. ziel.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 9.

HAUTSCHIG, Matthäus, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, **żona**: Sophia Elisabeth, **dzieci**: **I/1**) Anna Dorothea (#30.1.1679, Paten: Heinrich Rehdiger, papiernik), **I/2**) Anna Maria (#30.1.1681, chrzestna: Martha, żona Riedigera, papiernika).

Źr.: A. A., 31b.

HEDEMITT, Michael, mistrz papierniczy w Oławie, + przed 1634, dominica 1 post epiphania, **dzieci**: **1**) Josaias (=1634, dominica 1 post epiphania, z Barbarą, wdową po Matthäusie Suppe, gońcu w Brzegu).

Źr.: A. P. O., księgi metrykalne ew. kośc. par. św. Mikołaja w Brzegu, 21/19.

HEEGE, R., podporucznik i właściciel papierni w Bystrzycy Górnej, pow. świd., przebudowuje 7.2.–22.11.1849 papiernię Rüdigerów w młyn zbożowy amerykańskiego typu.

Lit.: Schweidnitzer Kreis=Blatt, R. 1849, s. 41, 327.

HEYER, Anton, sługa domowy w papierni w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestny u**: Antona Rauera, sługi domowego w papierni (13.9.1808).

Źr.: A. A., 655d.

HEINE, Heinrich Eduard, papiernik w Żarowie, pow. świd., * 1813, ew., najstarszy syn Johanna Davida, szewca w Wittenberdze, **żona**: = 4.11.1840 z Anną Rosiną (* 1815), 3. córką Franza Wilhelma, handlarza zbożem w Osieku, pow. średz.,

świadek: Carl Heinrich Feuereisen i August Heinrich Hartmannn, obaj producenci papieru.

Źr.: A. A., 614l.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 79.

HEYNER, Samuel Ephraim, producent papieru we Wrocławiu, **chrzestny u:** Wilhelma Gottfrieda Christiana Heinricha, kupca i mieszczania tamże (29.11.1829).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 10/3.

HEINRICH, rodzina papierników w Jarnoltówku, pow. nys.

1) Siegmund, czeladnik papierniczy, # 12.7.1708, syn Sigismunda Franza (Georga), mistrza papierniczego, **świadek u:** Franza Bergera (12.10.1729), Melchiora Forche (30.7.1736), Eliasa Wäbera (23.1.1740).

2) Sigismund Franz (Georg), mistrz papierniczy w Jarnoltówku, pow. nys., + przed 7.2.1709, ojciec Siegmunda, czeladnika papierniczego, **żona:** Anna Maria (% 1.4.1715), **dzieci:** **I/1** Anna Brigitta (# 24.10.1690), **I/2** Johanna Theresia (# 18.5.1692), **I/3** Anna Cathrina (# 3.3.1695), **I/4** Maria Magdalena, **I/5** Maria Theresia, **I/6** Franz Ignaz (# 11.2.1704), **I/7** Sigismund Anton (# 12.7.1708), **chrzestny u:** Georga Wäbera, chłopa (1.11.1691), Franza Börnerta (8.12.1691, 9.1.1694, 31.5.1705), Hansa Breyera, chałupnika (21.12.1693), Paula Bergnera (26.5.1696), Albina Bergmona (19.1.1698), Michaela Neimona (5.9.1698), Matthäusa Barona (5.2.1703), **jego żona chrzestną u:** Georga Wäbera, chłopa (24.2.1689, 18.4.1694), Hansa Breyera, owczarza (5.10.1691), Paula Bergnera (18.8.1692, 15.12.1697), Franza Bärnerta (1.2.1697, 17.4.1701), Michaela Neimona (21.1.1701, 3.6.1706), Albina Bergmana, dyrektora szkoły (2.6.1702), Sebastiana Endera (5.4.1703), Georga Forche (27.1.1710), **jego dzieci chrzestnymi u:** **I/1:** Martina Welze, krawca (30.12.1703, 5.11.1706), Andreasa Kliecha, cesarskiego żołnierza (5.3.1704), Michaela Wäbera (7.2.1709), **I/2:** Gottfrieda Seydla (13.12.1716), Melchiora Felgenhauera (23.6.1718, 20.5.1721), **I/3:** Hansa Heinricha Hofmona (28.7.1712), **I/4:** Gottfrieda Seidla (8.11.1712, 11.11.1713), Johanna v. Scholtza (19.4.1714), Johanna Adama Schneidera (16.8.1714), Hansa Heinricha Hoffmona (13.5.1716), **I/5:** Georga Forcha (15.3.1716, 27.2.1719), **I/6:** Balthasera Langer (11.12.1720, 30.5.1723, 23.7.1725).

Źr.: A. A., 302a.

HEINRICH, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, **dzieci:** **I** syn (# 1760).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/1.

HEINRICH, Gottlieb, papiernik w Goszczu, pow. oleś., **żony:** **I** NN (+ przed 1.11.1807), **II** 1.11.1807 z NN, świadek: Carl Heinrich, garncarz tamże.

Źr.: A. A., 133g.

HEINS (HEIN), Anton, czeladnik papierniczy w Mioszowie, pow. wałbrz., **żona:** **I)** Susanna, **II)** Maria, **III)** Rosina, **IV)** Susanna, **V)** Rosina, **dzieci:** **I/1)** Christian (# 3.11.1711 w Kamiennej Górze, chrzestna: Anna Regina, żona Christopha Heinricha Schneidera, papiernika i chałupnika), **II/1)** Anton (# 7.10.1715, chrzestny: Hans Christoph Schneider, papiernik), **III/1)** Hans Georg (# 28.3.1718, chrzestni: Christoph Heinrich Schneider, papiernik, Susanna, żona Hansa Georga Schneidera, czeladnika papierniczego), **IV/1)** Christoph Heinrich (# 5.12.1720, chrzestni: Christoph Heinrich Schneider, papiernik, Susanna, żona Hansa Georga Schneidera, czeladnika papierniczego), **chrzestny u:** Gottfrieda Fiebiga, krawca i mieszczanina (27.2.1714), Hansa Springera, poszewnika i mieszczanina (19.1.1717), Hansa Pfihera, młynarza w Pilzengrund (11.8.1717), Gottfrieda Rabe, poszewnika (19.9.1718), Johanna Michaela Füschera, poszewnika i mieszczanina (17.2.1732), **jego żony chrzestnymi u:** **I:** Gottfrieda Fiebiga, krawca i mieszczanina (12.6.1712), Davida Kuntze, bednarza i mieszczanina (30.12.1712), Johanna Springera, poszewnika i mieszczanina (15.5.1713), **V:** Hansa Michaela Füschera, mieszczanina (26.8.1730).

Źr.: A. A., 205b.

HEINß (HEIN), Christof, czeladnik papierniczy w Mioszowie, pow. wałbrz., **dzieci:** **1)** Anna Maria, **chrzestny u:** Johanna Springera, poszewnika i mieszczanina (26.7.1710), **jego dzieci chrzestnymi u:** **1:** Jeremiasa Tilcha, chałupnika w Kowalowej, pow. wałbrz. (5.12.1710, 6.4.1712, 15.11.1718).

Źr.: A. A., 205a, 205b.

HECK, Wilhelm, dyrektor papierni w Młynowie, pow. kłodz.

Funkcje: 1885, 1887, 1893 zastępca męża zaufania sekcji śląsko-poznańskiej Związku Zawodowego Papierników (Papiermacherberufsgenossenschaft) rejencji wrocławskiej.

Lit.: Schweidnitzer Kreis-Blatt, t. 46: 1885, s. 198; t. 48: 1887, s. 58; Schlesischer Tageblatt, t. 19, 2.6.1893.

HELBIG, Johann, papiernik w Orłowicach, pow. lwów., w 1575 kupuje budynek od Hansa v. Schaffgotscha i przebudowuje go na papiernię, czynsz roczny: pierwsze 3 lata 2, potem 3 rzyzy papieru, w 1584 dokupuje dalszy budynek do posesji, sprzedaje całość w 1601 Valentinowi Münchowi.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław, 1961, s. 27, 85; Bena, Waldemar, Paczos, Andrzej, Dolina rzeki Kwisy, Lubań 2000, s. 120; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 47.

HELLER, rodzina papierników w Dusznikach, pow. kłodz.

1) Johann Anton, * w Frydlandzie, Czechy, ojciec Johanna Antona Benedikta, papiernika (patrz niżej), **żona:** **I)** Anna Rosina (Rosalia) z domu Halbig, **dzieci:** **1)**

Theresia, **2)** Johann Anton Benedikt, papiernik, któremu w 1737 przekazuje papiernię (patrz niżej), **3)** Maria Rosalia (= 19.4.1723 z Ferdinandem Antonem Jeiningere, cesarskim poborcą cła i podatków i sędzią w Srebrnej Górze, pow. ząb.), **I/1)** Maria Johanna Juliana (# 3.5.1711, = sierpień 1728 z Casparem Romanusem Ruppeltem, dr. fil. & med., fizykiem miejskim i krajowym hrabstwa kłodzkiego, świadek: Anton Heller, papiernik), **I/2)** Maria Apolonia (# 11.2.1718, % 10.7.1720), **świadek u:** Johanna Christopha Ruppricha, czeladnika papierniczego (20.11.1708), Johanna Petera Prügera, sukiennika (24.10.1719), Johanna Franza Ringelhana, czeladnika papierniczego (23.1.1725), Davida Antona Taufa, łąziebnika i mieszczanina (22.1.1726), **chrzestny u:** Christopha Lätte (Lotte), mieszczanina (11.9.1707, 28.9.1710, 27.9.1714), Johanna Wittwera, domownika w Podgórzu, pow. kłodz. (6.8.1712, 16.3.1718), Friedricha Grobą, mieszczanina (7.9.1714, 7.6.1717), Georga Patzelta, kowala i mieszczanina (18.3.1716, 2.12.1727), Christiana Libiga, mieszczanina (27.2.1718, 12.1.1720), Johanna Christophora Pfeiffera, krawca (16.7.1720), Johanna Franza Weltzela, sukienika i mieszczanina (11.3.1726, 8.5.1729), Georga Francke, murarza i mieszczanina (10.12.1729), **jego żona chrzestną u:** Georga Schaumanna, domownika (16.5.1709), Friedricha Grubą, mieszczanina (25.10.1709), Johanna Wittibera, domownika w Podgórzu (6.8.1708, 28.2.1710, 19.10.1714, 20.8.1720), Johanna Christopha Rupprich-ta, papiernika i mieszczanina w Dusznikach (10.6.1710, 14.10.1712, 22.8.1714, 7.10.1716, 27.8.1719, 9.10.1723), Melchiora Zwirschke, sukiennika (25.3.1711, 3.6.1713, 11.6.1718, 6.11.1720), Nicolausa Schimmla, murarza i mieszczanina (5.4.1711, 17.1.1714, 28.2.1715, 16.10.1723, 7.9.1726, 21.6.1729), Friedricha Grobą, czeladnika papierniczego i mieszczanina (18.3.1712, 9.3.1719), Georga Francke, murarza (6.4.1712, 4.5.1714, 6.9.1716, 25.8.1718, 7.1.1721, 22.4.1723, 4.2.1727), Georga Patzelta, kowala (7.9.1713, 11.1.1719, 26.5.1724, 15.4.1729), Christiana Liebiga, mieszczanina (9.12.1715, 19.10.1721), Georga Matterna, młynarza (30.7.1718, 27.5.1720), Johanna Nicolausa Saltzman, chłopca (7.8.1719), Franza Ringelhana, czeladnika papierniczego (5.3.1725, 24.12.1727, 24.8.1730), Johanna Franza Weltzela, sukiennika i mieszczanina (16.5.1727, 30.1.1731), Johanna Christopha Pfeiffera, mistrza krawieckiego i mieszczanina (4.11.1727), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Johanna Wittwera, mieszczanina (24.1.1723), **I/2:** Franza Rathmana, sukiennika i mieszczanina (10.3.1725), **2:** Friedricha Grobą, czeladnika papierniczego (19.6.1725), Nicolausa Schimmla, murarza i mieszczanina (30.1.1728), Bernharda Heussera, sukiennika i mieszczanina (14.1.1729), **I/1:** Heinricha Riegelhaana, czeladnika papierniczego (30.10.1725), Johanna Wittwera, dniówkarza i mieszczanina (30.11.1725).

18.3.1706 kupuje papiernię duszniczką od Christiana Wilhelma Kretschmera, a w 1709 od cesarskiego urzędu do spraw nieruchomości (Rentamt) tzw. Młyn Dolny obok papierni duszniczkiej (pierwotnie mieścił się w nim młot żelazny, potem tartak), przebudowuje go za 1000 tal. na papiernię (dolną) i kieruje na nią jeden strumyk z Riegel, a jeden z Kapellenberg; 18.5.1729 skarży się, że na jego terytorium zbiera się szmaty dla innych papierni.

Źr.: A. A., 655b.

Lit.: Die Grafschaft Glatz, t. 11: 1916, s. 60; J.G., Papiererzeugung in Bad Reinerz hat 400jährige Tradition, Groß Wartenberger Heimatblatt, t. 24: 1981, nr 11, s. 7; Windyka, Teresa, Muzeum papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7; Kalendarium dziejów Dusznik Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 163: 2005, s. 13; Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 50; Ludwig, Franz, Die Grafschaft Glatz in Wort und Bild, Glatz 1896, s. 154; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 46, 76n, 105n, 110, 147; Klimek, Stanisław, Dolny Śląsk, Wrocław 1999, nr 14.

2) Anton Benedikt, królewski pruski papiernik dworski w Dusznikach, pow. kłodz., syn Johanna Antona, papiernika (patrz wyżej), od którego przejmuje papiernię w 1737 (patrz wyżej), **żona**: Anna Franziska, córka Walbrechta, starosty w Opocznej, **dzieci**: 1) Antonia Josepha, = z Josephem Ossendorfem (ten dziedziczy papiernię w 1772), 2) Maria Antonia, **chrzestny u**: Johanna Christophä Ölbnera, wolnego chłopca w Stoszowie, pow. kłodz. (17.8.1758), Heinricha Jacoba Polacka, łąziebnika i mieszczanina (19.2.1759, 17.6.1761, 10.3.1763, 31.5.1767), Johanna Josepha Buchmanna, młynarza miejskiego i mieszczanina (23.4.1760), Johanna Kosmalosa, sierżanta w pułku Laudon (10.3.1761), Balthasara Klesse, chałupnika w Podgórzu (1.6.1762, 14.9.1764, 15.10.1767), Johanna Georga Wachsmahna, sołtysa w Dolinie, pow. kłodz. (5.12.1763), Antona Förstera, owczarza w Podgórzu, pow. kłodz. (13.10.1764, 21.5.1766), Antona Ampfta, młynarza miejskiego i mieszczanina (8.3.1766), Josepha Wittwera, tkacza i mieszczanina (22.4.1766), Heinricha Pollacha, łąziebnika i mieszczanina w Dusznikach (31.5.1767, 15.6.1770), Johanna Xavera Exnera, gospodarza w Niebieskim Jeleniu i mieszczanina w Dusznikach (29.5.1769), **jego żona chrzestną u**: Balthasara Klesse, owczarza w Pogórzu (8.6.1758, 2.11.1759, 15.10.1767), Johanna Christophä Ölbnera, wolnego chłopca w Stoszowie, pow. kłodz. (5.7.1759, 21.6.1761, 26.3.1763, 12.3.1764, 29.12.1766), Ignaza Pischela, tkacza i mieszczanina (11.7.1760, 2.8.1762), Johanna Floriana Klappera, cesarsko-królewskiego poczmistrza i senatora (23.4.1761, 29.7.1762, 14.4.1765, 12.5.1767), Georga Knappe, grenadiera w pułku Laudon (19.5.1761), Johanna Josepha Buchmanna, młynarza miejskiego (26.8.1761), Antona Förstera, owczarza w wolnym majątku sędziowskim w Podgórzu (4.10.1763, 8.7.1767), Ignaza Schindlera, farbiarza i mieszczanina w Dusznikach (19.4.1764, 4.8.1765), Christophä Funcka, kupca i mieszczanina (25.9.1764), Johanna Georga Wachsmahna, wówczas wicewójta w Dolinie (21.1.1765), Heinricha Polacka, łąziebnika i mieszczanina w Dusznikach (9.9.1765), Antona Hellera, czeladnika papierniczego, kupca i mieszczanina (22.1.1766), Josepha Schwärtnera, chałupnika w Podgórzu (19.3.1766), Christophä Elsnera, karczmarza i mieszczanina w Dusznikach (29.12.1766), **jego dzieci chrzestnymi u**: 1: Sebastiana Burgharta, tkacza i mieszczanina (kwiecień 1758, 26.8.1760, 10.1.1761), Johanna Franza Weltzela, tkacza i mieszczanina (18.4.1758, 19.1.1760), Antona Burghardta, tkacza i mieszczanina (maj 1758), Johanna Sand-

manna, rzeźnika i mieszczanina (7.9.1758, 25.9.1760), **2:** Eliasa Rösnera, dniówkacza i mieszczanina (21.1.1759), Antona Petzelta, kowala i mieszczanina (1.6.1759), Josepha Schwertnera, chałupnika w Podgórzu (12.11.1759), Wilhelma Wincklera, tkacza i mieszczanina w Dusznikach (21.12.1759), Bernharda Mincha, królewskiego pruskiego wizytatora (6.1.1760), Antona Stehra, chałupnika w Granicznej, pow. kłodz. (27.1.1760), Gottlieba Schriebera, iglarza i mieszczanina (1.5.1760), Antona Pohla, chałupnika w Podgórzu (11.8.1760).

1737 ustawia holendra oraz później pierwszą na Śląsku maszynę do rozrywania szmat (według listu Hellera z 22.6.1753 do rajcy dusznickiego Franza Stifftha zatrudniony kiedyś u niego mistrz budowlany Franz Stephan kopiuje ją w nieokreślonej papierni czeskiej; remontuje most do papierni i buduje na nim tzw. Dom Letni – istniejący do dziś pawilon); produkował papier holenderski; dostarcza w grudniu 1748 ministrowi v. Münchow próby swoich papierów, które są tak dobrej jakości, że nadano mu w 1750 tytuł królewski dworskiego papiernika – odtąd do swego znaku wodnego dodaje orła śląskiego.

Źr.: A. A., 655c, 655c2.

Lit.: Die Grafschaft Glatz, t. 11: 1916, s. 60, J.G., Papiererzeugung in Bad Reinerz hat 400jährige Tradition, Groß Wartenberger Heimatblatt, t. 24: 1981, nr 11, s. 7; Windyka, Teresa, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7; Pregiel, Piotr, Duszniki w państwie fryderycjańskim 1740–1806, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 110; Ludwig, Franz, Die Grafschaft Glatz in Wort und Bild, Glatz 1896, s. 154; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 71n, 103, 106, 121n.

HELLER, Anton, papiernik, kupiec i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., **żona:** **I)** Anna Brigitta Scholastica z domu Larisch, **dzieci:** **I/1)** Anna Maria Johanna (* i # 14.9.1761, chrzestna: Antonia, żona Johanna Josepha Ossendorfa, młodszego papiernika), **I/2)** Maria Josepha (* 22.1.1766 i #, chrzestna: Anna Franziska, żona Antona Benedicta Hellera, królewskiego pruskiego papiernika dworskiego), **świadek u:** Johanna Carla Hofmanna, szewca, mieszczanina w Dusznikach i wdowca (18.10.1768), Carla Latte (3.11.1772), Johanna Friedricha Bära, czeladnika papierniczego (4.10.1774), **chrzestny u:** Melchiora Girda, ślusarza i mieszczanina w Dusznikach (maj 1758, 29.4.1763, 18.4.1767), Franza Hoffmanna, bednarza i mieszczanina (13.12.1759), Antona Lengfeldta, chałupnika w Stoszowie, pow. kłodz. (28.7.1760), Josepha Riedigera, szewca i mieszczanina w Dusznikach (5.4.1762), Johanna Georga Ullricha, mieszczanina (26.2.1764, 15.7.1765, 9.5.1767, 4.2.1770), Franza Lätzela, chłopa i ławnika sądowego w Stoszowie (14.5.1765, 13.9.1766, 23.5.1771), Franza Fremy, chałupnika tamże (10.8.1765, 19.8.1768, 16.3.1771), Josepha Kruschke, kowala i mieszczanina w Dusznikach (24.11.1766), Melchiora Abichta, chałupnika w Podgórzu, pow. kłodz. (16.12.1766), Caspara Rathsmanna, malarza i mieszczanina w Dusznikach (28.12.1766, 25.1.1774), Ignaza Hermanna, iglarza i mieszczanina (3.5.1767, 4.5.1770), Johanna Franza Welzela, tkacza i mieszczanina w Dusznikach (8.1.1768, 27.6.1769), Erasmu-

sa Kaysera, tkacza i mieszczanina w Dusznikach (22.12.1768, 31.8.1770), Josepha Jungka, rusznikarza, sługi rady miejskiej i mieszczanina (27.7.1769), Ignaza Lengfelda, mydlarza i mieszczanina (12.6.1770, 17.7.1772, 7.6.1774, 4.8.1776), Franza Täubera, ogrodnika polnego w Tschischnau (23.9.1770), Franza Udnera, handlarza płótnem i mieszczanina w Dusznikach (30.9.1772, 15.10.1773, 11.8.1775), Carla Latte, białoskórnik i mieszczanina (9.10.1773, 6.5.1780), Michaela Tautza, chałupnika w Januszowie, pow. kłodz. (19.10.1773, 25.6.1778), Jacoba Bürgela, tkacza i chałupnika w Podgórzu (22.8.1774, 14.5.1778, 17.2.1783), Erasmusa Kristena, tkacza i mieszczanina (2.5.1778), **jego żona chrzestną u:** Franza Hofmanna, bednarza i mieszczanina (26.5.1758, 23.5.1765), Ignaza Hermanna, iglarza i mieszczanina (2.9.1758, 24.10.1760, 2.12.1776), Georga Ulricha, mieszczanina (25.10.1758, 17.3.1761), Johanna Josepha Riedigera, szewca i mieszczanina (7.11.1759, 7.3.1767), Johanna Georga Roßnera, tkacza i mieszczanina (7.4.1760), Franza Antona Heinischa, podoficera w cesarsko-królewskim korpusie saperskim (8.7.1760), Melchiora Girdta, ślusarza i mieszczanina w Dusznikach (17.9.1760), Christiana Pehnsa, sierżanta w batalionie grenadierów pułku generała Laudona (4.12.1760), Franza Wolffa, foluszniaka w Dusznikach (15.2.1761), Johanna Georga Tschöpe, mieszczanina (24.4.1761, 20.10.1764), Antona Kluga, tkacza i mieszczanina (28.4.1761), Franza Fremy, chałupnika w Stoszowie (11.7.1763), Josepha Junga, rusznikarza i mieszczanina w Dusznikach (17.12.1763, 15.3.1765, 13.6.1767), Caspara Rathsmanna, malarza i mieszczanina (14.6.1764), Johanna Franza Welzela, tkacza i mieszczanina (15.7.1765, 20.9.1766, 7.4.1773, 28.8.1774), Franza Teubera, ogrodnika polnego w Strzyżwocu, pow. jel. (6.8.1768, 12.5.1775, 4.9.1777), Josepha Gruschke, kowala i mieszczanina w Dusznikach (6.3.1769, 25.1.1775), Franza Udnera, handlarza płótnem i mieszczanina (16.9.1771, 5.9.1779), Antona Linkego, chałupnika w Januszowie (13.11.1771), Erasmusa Kristena, tkacza i mieszczanina (18.4.1774, 8.5.1783), Jacoba Bürgela, chałupnika w Podgórzu (14.11.1776), Michaela Tautza, chałupnika w Januszowie (25.2.1776), Ignaza Lengfelda, mydlarza i mieszczanina w Dusznikach (24.8.1778, 8.1.1781), Franza Dintera, kołodzieja, pruskiego fizylera i mieszczanina (25.9.1778), Ignaza Sandmanna, rzeźnika, pracownika na folwarku i mieszczanina (29.9.1788, 22.4.1790, 26.1.1792, 1793).

Źr.: A. A., 655c, 655c2, 655o.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 50.

HELM, August, producent papieru w Środzie Śląskiej, **chrzestny u:** Michaela Opioli, producenta papieru i mieszczanina (13.3.1836, 14.3.1837).

Źr.: A. P. Wroc., par. kat. św. Andrzeja w Środzie Śląskiej nr 111.

HELM, Johann Gottlieb, czeladnik papierniczy w fabryce papieru Oelsnera w Starych Piekarach, pow. leg. i mieszkaniec w Legnicy, * 1774, syn mieszkańca

w Legnicy, przy ul. Paderewskiego, **mieszki:** 1811 przed Bramą Wrocławską, 1817 ul. Paderewskiego, na przedmieściu, **żona: I**) = z Caroline Beate (* 1784), córką Hoffmanna, nauczyciela szkolnego w Bartoszowie, pow. leg., **dzieci: I/1)** Friedrich Wilhelm August (* 1.11.1811, # 3.11., + 19.5.1812), **I/2)** Christiane Caroline Amalie (* 23.2.1813, # 26.2.), **I/3)** Johann Carl August (* 4.8.1817, # 10.8.), **chrzestny u:** Christiana Benjamin Gruna, szewca i mieszczanina (31.8.1814).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 17, 18, 54.

HELMIG, Matthäus, zbieracz szmat i czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., **żona: I**) = 28.5.1628 z Dorotheą, córką Georga Adlera, mieszkanka, **II)** Barbara, **dzieci: I/1)** Georg (# 8.4.1631, chrzestna: Ursula, żona Georga Reutera, papiernika), **I/2)** Ursula (# 5.4.1637, chrzestni: Georg Schuebardt, papiernik i kramarz w Legnicy, Ursula, żona Georga Reutera księżęcego papiernika w Legnicy, % 29.8.1637), **I/3)** Georg (# 14.6.1641), **II/1)** Maria (# 8.7.1648), **II/2)** Georg (# 11.1.1654), **chrzestny u:** Georga Klemme, ogrodnika (8.5.1636, 11.2.1639) **jego żona chrzestną u: II:** Christofa Helmiga, pomocnika młynarskiego (21.3.1654).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 3, 4; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

HELWIG, Friedrich Wilhelm, producent papieru w Goworowie, pow. kłodz., **żona:** Franziska, **jego żona chrzestną u:** Viktorina Luxa, kupca w Domaszkowie, pow. kłodz. (22.6.1833), Josepha Bittnera, dzierżawcy wyczynku tamże (31.5.1838).

Źr.: A. A., 602c.

HEMPEL, Erdmann, producent papieru w Hubach (obecnie część Wrocławia), **dzieci: 1)** Moritz, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Johanna Gottfrieda Rosnera, mieszkanka (3.4.1842).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 12/8.

HEMPEL, Ernst Ferdinand, producent papieru w Mroczkowicach, pow. lwów., * w Helmsdorf koło Stolpen, Saksonia, kupuje 1873 papiernię w Mroczkowicach od Roberta Seidlera, wkrótce współ- a później jedynym właścicielem staje się Fritz Lang, kupiec w Görlitz.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 53.

HEMPELL, Tobias, czeladnik papierniczy w Oławie, + 5.8.1663, % 7.8., **żona: I)** Anna, **dzieci: I/1)** Rebecca (# 26.6.1663, + 2.8.1663, % 4.8.).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze.

HEEN, Christof, czeladnik papierniczy i mieszkaniec w Mioszowie, pow. wałbrz., **żona: I)** Rosina, **dzieci: I/1)** Martha (# 5.10.1676), **I/2)** An-

ton (# 6.7.1679, chrzestna: Anna Sophia, żona Lorenza Geißlera, papiernika), **I/3**) Susanna (#15.11.1681, chrzestna: Anna Sophia, żona Lorenza Geißlera, mistrza papierniczego), **chrzestny u:** Hansa Kramera, mistrza poszewnika i mieszczanina (3.8.1676, 5.9.1678, 26.11.1678, 21.2.1679), Johanna Georga Kürscha, chłopa (19.4.1677, z powodu nieobecności zastąpiony przez swego szwagra Johanna, syna Lorenza Geislera, mistrza papierniczego, 31.12.1678, 22.6.1681), Johanna Rose, ogrodnika (10.5.1679), **jego żona chrzestną u: I:** Hansa Kramera, chłopa (27.4.1677, 10.4.1675, 25.4.1681), Johanna Georga Kirscha, chłopa (5.5.1679).

Źr.: A. A., 205a.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 89.

HENNERSDORF, Gottlob, dzierżawca fabryki papieru we Wrocławiu, **jego żona chrzestną u:** Karla Hillerta, lakiernika, ul. św. Macieja 42 (5.11.1837).

Źr.: A. A., 446d.

HENKE, Samuel Gottlob, papiernik w Niedźwiedzicach, pow. wałbrz., **żona: I)** Maria Auguste z domu Vogt, **dzieci: I/1)** Maria Johanne Auguste Pauline (* 26.8.1826, # 1.9.).

Źr.: A. P. Wroc., EKMŚ 2/5.

HENTZSCHEL, rodzina papierników na Śląsku.

1) Hans Christof, mistrz papierniczy w Podgórzynie, pow. jel., + przed 18.3.1718, ojciec Gottfrieda, czeladnika papierniczego w Legnicy (patrz niżej), **żona: I)** Marta, **dzieci: I/1)** Gottfried (# 7.12.1687), czeladnik papierniczy w Legnicy (patrz niżej), pasierbica: Martha, córka Geislera, **chrzestny u:** Hansa Sommera, administratora sądowego (27.11.1686, 17.3.1689), Heinricha Reintera, czeladnika papierniczego (16.4.1689, 14.5.1691), Christiana Sommera, chałupnika (8.8.1690), później sołtysa i sędziego w Miłkowie, pow. jel. (1.4.1694), Friedricha Sommera, czeladnika papierniczego w Podgórzynie (7.5.1691, 20.12.1688), Christofa Tschentschera, pisarza (28.3.1694, 17.7.1698, 19.6.1700), Christiana Rückera, czeladnika papierniczego (19.3.1697), Heinricha Zehlera, kowala podków i noży w Sosnowce, pow. jel. (24.2.1698), Georga Exnera, gorzelnika w Podgórzynie (2.4.1701), **jego żona chrzestną u:** Georga Wolffa, mistrza stolarskiego (8.2.1687, 2.5.1689, 9.6.1692), Georga Austa, chałupnika (12.8.1687), Davida Waltera, chałupnika (22.4.1688), Hansa Ledera, chałupnika w Cieplicach, pow. jel. (8.8.1689), Christofa Tschentschera, pisarza w majątku w Podgórzynie (30.4.1697), **jego pasierbica chrzestną u:** Christofa Petzelta, stolarza (30.4.1697).

Źr.: A. A., 26g, 190a; A. P. Leg., kośc. NMP w Legnicy nr 8.

2) Gottfried, czeladnik papierniczy w Legnicy, # 7.12.1687 w Podgórzynie, pow. jel., syn Hansa Christofa, mistrza papierniczego tamże, **chrzestny u:** Christiana Ritera, chałupnika w Starych Piekarach, pow. leg. (18.3.1718).

Źr.: A. P. Leg., kośc. NMP w Legnicy nr 8.

HENSCHTEL, Gottlieb, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1)** Friedericke (ew., mieszkanie: 1858 ul. Biskupa Tomasza I, 6, dzieci: a) Emilie Ida Martha (* 3.2.1858, # 6.2., nieślubna)).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/11.

HENTSCHEL, Hans, zbieracz szmat w Legnicy, **żona:** Magdalena, **jego żona chrzestną u:** Joachima Hackertina, jeźdźcy (14.6.1647).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 4.

HERBST, Christof, czeladnik papierniczy, * 1661, % 21.2.1717 w Piechowicach, pow. jel., syn Jeremiasa (+ przed 20.10.1686), mieszczanina we Lwówku, **miejsca zamieszkania:** 1694 Wojciechów, pow. lwów., 1717 Piechowice (chałupnik), **żona:** = 20.10.1686 z Judithą, córką Caspara Müncha, papiernika, **dzieci: 1)** NN (28.1.1694), **chrzestny u:** Hansa Reymana, tkacza w Miłkowie, pow. jel. (4.12.1687).

Źr.: A. A. 157a.

HERBURG, Heinrich, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, + przed 15.9.1850, **dzieci: 1)** Regina, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Johanna Friedricha Conrada Fischera, mistrza stelmacha, ul. Legnicka 1 (10.8.1845, 23.4.1848), Carla Friedricha Eduarda Böhmera, stolarza i pomocnika rzeźbiarza, ul. Garncarska 2 (15.9.1850).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 5/4, 8/41, 8/42.

HERGESELL, Reinhard, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestny u:** Aloisa Wolfa, pracownika tartaku (15.6.1855).

Źr.: A. A., 655f.

HERMAN, Franz, papiernik w Białej Nyskiej, pow. nys., w młynie środkowym, **żona:** Theresia, **chrzestny u:** Lorenza Preißnera, wolnego ogrodnika (6.7.1765), Antona Stentzla, wolnego chłopca (17.10.1765), **jego żona chrzestną u:** Matthäusa Fecke, ogrodnika (23.7.1765).

Źr.: A. A., 431.

HERRMANN, Wilhelm, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., * w 1840 w Mitteldorf, Czechy, + 18.12.1913 w Dusznikach, ze starości, % 22.12., rodzice: Georg (+ przed 12.5.1876), szewc i chałupnik w Rokitnitz, Czechy, później właściciel domu w Mitteldorf, Czechy, Theresia z domu Blümel (* w Mitteldorf), **żona: I)**

= 17.11.1874 z Pauliną (* 1855 w Podgórzu, pow. kłodz., + 10.3.1893 w Dusznikach, gruźlica, % 14., rodzice: August Liebig (+ przed 9.8.1874), tkacz i dniówkarz, Maria z domu Strauch (* w Granicznej, pow. kłodz.), świadek Carl Wiehr, producent papieru w Dusznikach), **dzieci: I/1)** Eduard (* 9.8.1874, # 16.8.), **I/2)** Wilhelm (* 12.5.1876, # 21.5.), **I/3)** Anna (* 23.7.1878, # 4.8.), **I/4)** Wilhelm (* 21.4.1880, # 22.4., + 13.5.1880, skurcze, % 15.5.), **I/5)** Hedwig (* 4.11.1881, # 13.11.), **I/6)** Alois (* 3.4.1886, # 11.4.), szewc w Dusznikach (= 21.1.1919 w Gießhübel pod Neustadt a. M. z Anną z Gießhübel, rodzice: Rudolf Stonjeck (+ przed 3.12.1922), cieśla w Gießhübel, Johanna z domu Prause (* in Gießhübel), **dzieci:** a) Reinhard (* 3.12.1922 w Dusznikach, # 11.12, chrzestna: Anna z domu Scholz, żona Ignaza Radezky'ego, szlifierza szkła tamże) b) Rudolf (* 7.6.1924, * 22.6.), **I/7)** Paul (* 12.12.1888, # 26.12., + 22.8.1904 w Dusznikach, zapalenie nerek, % 25.8.), uczeń szewski, **świadek u:** Ferdinanda Nagla, robotnika i wdowca w Dusznikach (22.9.1902), **chrzestny u:** Bernharda Ludwiga, papiernika (20.4.1879, 19.3.1881, 1.9.1883), Friedricha, nieślubnego syna Marii, nieślubnej córki Johanna Dintera (29.1.1882), Aloisa, nieślubnego syna Magdaleny (rodzice: August Liebig, tkacz, Marianna z domu Strauch (* w Granicznej, 14.3.1886), **jego żona chrzestną u:** Bernharda Ludwiga, papiernika (25.7.1875, 26.11.1876).

Źr.: Kat. par. św. Piotra i Pawła w Dusznikach, księga zgonów 1882–1946, Wroc.; A. A., 655h, 655i, 655l, 655r, 655u.

HERZOG, Bernhard, 1939 robotnik w fabryce papieru w Osetnicy, pow. leg.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 215.

HESCHKE, Gottfried, czeladnik papierniczy w Świdnicy, + przed 1786, **żona:** NN (+ 1785 we Wrocławiu), **chrzestny u:** Johanna Gottloba Scholtza, czeladnika papierniczego (9.11.1756).

Źr.: A. A., 305c; A. P. Wroc., EKMS 8/113.

HESCHKE, Johann Friedrich, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1)** Anna Eleonora (+ 1806).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/114.

HEßE, Friedrich August, czeladnik papierniczy, + 1803, **dzieci: 1)** Anna Jul. Rosina (+ 1802).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/114.

HETWER, Anna Maria, kucharka masy papierowej w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestna u:** Franza Tauza, sukiennika i mieszczanina (27.7.1797).

Źr.: A. A., 655c.

HEUMANN, Ernst, operator kalandra w Chojnowie, **mieszk.:** 1939 ul. Legnicka76.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 67.

HEUMANN, Wilhelm, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., **dzieci: 1)** Wilhelm (* 1876, + 12.10.1877, skurcze, % 15.).

Źr.: A. A., 655u.

HILDEWERTH, producent papieru we Wrocławiu +1831, **dzieci: 1)** córka (+ 1832), **2)** córka (+ 1832).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/115.

HILLIGER, Hans Georg, woźnica w papierni w Świdnicy, **żona: I/1)** Susanna Barbara z domu Heintz, **dzieci: I/1)** Hana Friedrich (# 2.3.1724, chrzestny: Friedrich Ilgner, dzierżawca papierni).

Źr.: A. A., 305a.

HILLMANN, Christian Gottl., czeladnik papierniczy, + 7.12.1811 w domu dla biedoty, na miejscu II kategorii, wycieńczenie, % 10.12.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/90.

HILLMANN, Joseph, zbieracz szmat w Złotnie, pow. kłodz., **żona: I)** Ludwine, **jego żona chrzestną u:** Franza Kocha, chałupnika (4.7.1865).

Źr.: A. A., 655g.

HIELSCHER, Karl Friedrich August, papiernik, **miejsca zamieszkania:** 1846 Gaj (obecnie dzielnica Wrocławia), 1853–1858 Wrocław (mieszk.: 1851 ul. Św. Macieja 66), **żony: I)** NN (+ przed 18.1.1846), **II)** = 18.1.1846 z Christiane Karoline z domu Wende w Gaju, wdową po Friedrichu Wilhelmie Böhme, czeladniku stolarskim, **chrzestny u:** Johanna Schwarza, woźnicy we Wrocławiu, ul. Niemcewicza 2 (29.6.1851), Mathilde Auguste Anny, nieślubnej córki Albertiny, ul. Kuźnicza 52, córki Carla Hilschera (+ przed 28.3.1853), mistrza szewskiego w Modlinie (28.3.1853), Heinricha Gustava Adolpha, nieślubnego syna Albertiny we Wrocławiu, ul. Kuźnicza 52, córki Carla Hilschera, tapicera (31.1.1858).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/11, 8/48, 8/50, 12/23.

HIELSCHER, Robert, operator maszyny papierniczej w Jeleniej Górze, **mieszk.:** 1908 ul. Kilińskiego 6.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 286.

HILLGNER, Friedrich, czeladnik papierniczy w Sobieszowie, pow. jel., syn Friedricha, mieszkańca tamże, **żona:** = 13.6.1704 ew. w Świdnicy z Anną Kathariną, córką Kaspara Michela (+ przed 13.6.1704), murarza miejskiego tamże.

Źr.: A. A., 59o.

HINCKE, Christian, zbieracz szmat, 20.1.1764 otrzymuje licencję.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego piernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 48.

HIPPER, Johann Gottlieb, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., **chrzestny u:** Johanna Ehrenfrieda Rädера, chałupnika (30.12.1777).

Źr.: A. P. Leg., kośc. NMP w Legnicy 11.

HIRSCH, Abraham Michael, * 27.4.1728 w Orlamünde, Turynia, + 5.1.1787 tamże, od 1786 ma wrzody na udach, ostatnie 10 dni przed śmiercią kucie w piersi, **miejsca zamieszkania:** 1761/1775 kramarz w Zarębie, pow. lubań., 1775–1786 Mois, pow. Görlitz (papiernik, 1775–1786 właściciel pierni), **rodzice:** Abraham Daniel, czerwonoskórnik w Mois, Dorothea Elisabeth z domu Werner; wychowywany od 1736 u Abrahama Davida Wenera, inspektora komory w Osiecznicy, pow. bol., **żona: I)** = 16.9.1761 z Marią Agnes z domu Münch, **dzieci: I/1–I/5)** 1 syn, 4 córki, tylko 1 córka (Johanna Charlotta) przeżyła dzieciństwo.

Nauka u: Johanna Friedricha Rummlera, papiernika w Borkach, pow. ziel., do 1747 i 1750/1753 czeladnik u niego, 1747–1750 wędrownka czeladnicza.

Czeladnik u: 1753–61 Heinricha Wilhelma Müncha w Jałowcu, pow. lubań.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 16, 40n, 43.

HIERT, Johann Gottfried, papiernik i chałupnik w Hermsdorf, Jerzmanicach Zdroju, pow. złot., **żona: I)** Johanna Rosina, **dzieci: I/1)** Heinrich Ludwig (* 24.3.1806, # 30.3. we Wrocławiu, chrzestny: Haun, rzeźbiarz).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/5.

HITZE, Joseph, producent papieru w Piechowicach, pow. jel.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 65.

HOFART, Hans, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **chrzestny u:** Hansa Scholza, czeladnika papierniczego (11.11.1614).

Źr.: A. A., 59e.

HOFFMANN, Christoph, zbieracz szmat i mieszczanin w Świdnicy.

Funkcje: od 27.2.1758 opiekun dzieci po Georgu Bartschu, mieszkańcu i mieszczaninie (27.2.1758).

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 125, s. 462.

HOFFMANN, Gottfried, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Świdnicy, **chrzestny u:** Johanna Gottloba Scholtza, czeladnika papierniczego (10.9.1748).

Źr.: A. A., 305c.

HOFFMAN, Gottlieb, czeladnik papierniczy, **miejsca zamieszkania:** 1818–1831 Wrocław, 1833 Brzeg, **żona:** Maria z domu Giersberg, **dzieci: 1)** Christiana, **2)** Albertine (* 1833 w Kościerzycach, pow. brzes., + 15.3.1915 w Oławie, szpital powiatowy, ew.), żona Karla Seeligera (+ przed 15.3.1915), mistrza kowalskiego, **świadek u:** Ernsta Gottlieba Reicherta, mistrza bednarskiego i mieszczanina w Brzegu (26.8.1833), **chrzestny u:** Karla Wilhelma Friedricha, czeladnika guzikarskiego we Wrocławiu (31.5.1818), Christiana Gottlieba Krebsa, producenta tamże, Przedmieście św. Mikołaja 26 (22.2.1822), Johanna Mansecka, dniówkarza i mieszkańca, tamże, ul. J. Kilińskiego 26 (22.2.1826), Alberta Antona Karla, nieślubnego syna Christiany, tamże, ul. F. Joliot-Curie 18, córki Nikolausa Kanietzky'ego, podporucznika (26.12.1830), **jego żona chrzestną u:** Antona Grutha, wikliniarza, tamże, ul. Kręta (18.6.1829), Johanna Mansecka, dniówkarza i mieszkańca, tamże, ul. J. Kilińskiego 26 (18.1.1829), Gottfrieda Sommera, dniówkarza w Nowych Szczytnikach, pow. wroc., nr 16 5.6.1831), **jego dzieci chrzestnymi u:** Antona Grutha, dniówkarza w Nowych Szczytnikach nr 7.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/21, s. 74, 11/18; A. A., 442hh, 446a, 638a, 666p; USC w Oławie, księga zgonów Oławy 1915, nr 67.

HOFMANN, Karl, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., **żona: I)** Magdalena z domu Reinhold (* w Altstadt, Morawy), **dzieci: I/1)** Maria Josepha (* 18.3.1769, # 19.3., chrzestny: Johann Joseph Ossendorf, papiernik), **I/2)** Maria Antonia (* 9.4.1770, # 19.4., chrzestna: Antonia, żona Johanna Josepha Ossendorfa, królewskiego pruskiego dworskiego papiernika, = 27.9.1796 z Antonem Josephem Tschorrem (* 1773), sukiennikiem i mieszczaninem, synem Johanna, sukiennika i mieszczanina), **I/3)** Karola (* i # 10.4.1772, chrzestny: Johann Joseph Ossendorf, uprzywilejowany królewski pruski dworski papiernik), **I/4)** Karl Joseph Jakob (* 16.7.1773, # 18.7., chrzestny: Johann Joseph Ossendorf, królewski pruski dworski papiernik), **I/5)** Joseph Valentin Anton (* 11.2.1776, # 12.2., chrzestny: Johann Joseph Ossendorf, uprzywilejowany królewski pruski dworski papiernik i właściciel wolnego majątku sądowego w Podgórzu, pow. kłodz.), **I/6)** Helena Franziska Aloisia (* 14.5.1778, # 15.5., chrzestny: Johann Joseph Ossendorf, uprzywilejowany królewski pruski dworski papiernik i właściciel wolnego majątku

sądowego w Podgórzu, pow. kłodz.), **I/7)** Magdalena (* 1778, = z Franzem Tauzem (* 1775), producentem sukna, mieszczaninem i wdowcem), **I/8–9)** Marianna Johanna (= 12.1.1892 z Josephem Marcusem (* 1778), mistrzem stolarskim i mieszczaninem, synem Josepha, mistrza stolarskiego, świadek: Friedrich Behr, papiernik) i Ludmilla (* i # 2.11.1780, chrzestna dla I/8: Antonia, żona Johanna Josepha Ossendorfa, królewskiego pruskiego dworskiego papiernika), **chrzestny u:** Johanna Georga Nentwicha, krawca i mieszczanina (26.3.1768, 25.8.1773, 12.8.1777, 7.4.1785), **jego żona chrzestną u:** Johanna Georga Nentwicha, mistrza krawieckiego i mieszczanina (30.4.1769, 23.4.1771, 15.2.1775, 9.2.1783, 7.4.1788), **jego dzieci chrzestnymi u:** **I/2:** Georga Wentwiga, krawca i mieszczanina (6.11.1780), **I/3:** Franz Seidla, mieszkanka w Dolinie, pow. kłodz. (5.9.1798, 12.4.1800).

Źr.: A. A., 655c, 655o.

HOFFMANN, Karl Gottfried, papiernik we Wrocławiu, + przed 8.10.1875 w Bykowie, pow. oleś., **miejsca zamieszkania:** 1869 Janowice Wielkie, pow. jel., 1873 Wrocław, **dzieci: 1)** Carl, strażnik w bramie zamkowej w Kamieńcu Wrocławskim, pow. wroc. (= 1869 z Marią, najstarszą córką Juliusa Wende, mistrza stolarskiego w Bykowie, pow. oleś.), **2)** Anna, **jego dzieci chrzestnymi u: 2:** Eduarda Junga, malarza we Wrocławiu, ul. Uniwersytecka 19 (19.1.1873), Otto Rudolfa Carla, nieślubnego syna Berthy, córki Karla Kulse (+ przed 8.10.1875 w Grabówce, pow. mil.), chałupnika (8.10.1875).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/58, 8/102, 11/41.

HOFMAN, Kaspar, sługa w piarni w Świdnicy, **żona: I)** Anna Theresia, **dzieci: I/1)** Anton (# 17.2.1696, chrzestna: Regina Catharina, żona Zimmermana, papiernika).

Źr.: A. A., 59l.

HOFFMANN, Martin, papiernik w Unięcicach, pow. lubań., * w Brandenburgii, **żona:** Maria Theodora, najmłodsza córka d. Gottfrieda Mohaupta, mistrza papierniczego w Unięcicach (H. kupuje 1781 piarnię unięcicką za 2000 tal.), **dzieci: 1)** córka (mąż Johann Gottfried Schröter, kupił w 1821 piarnię unięcicką za 2019 tal.).

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 45.

HOFFMANN, Michael, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1791 w Bobrownikach, pow. kłodz., + 30.5.1825 w Dusznikach, krwotok i choroba płuc, % 3.6., **żona: I)** = 21.10.1817 z Josephą Johanną (* 1797 w Dusznikach), córką Ignaza Festa, papiernika i mieszczanina, świadek: August Beinlich, mistrz papierniczy (= 15.5.1827 z Josephem Marcusem (* 1779), mistrzem stolar-

skim i mieszczaninem), **dzieci: I/1** Maria Barbara (* 4.6.1822, # 6.6.), **I/2** Adolph Albert (* 23.1.1825, # 25.1., + 20.3.1826, wycieńczenie, % 22.3.), **I/3** Maria (* 1825, + 5.2.1828, czarny kaszel, % 9.2.), **I/4** Franz, mistrz stolarski w Dusznikach (żona: Maria (rodzice: Anton Schwertner (+ przed 23.1.1859), cieśla tamże, Theresia z domu Tanz (* w Jerzykowicach, pow. kłodz.), dzieci: a) Agnes (* 23.1.1859, # 28.1.)), **chrzestny u:** Elisabeth Marianny Apollonii, nieślubnej córki Ludmilli, córki Ignaza Hanischa, dniówkarza i mieszczanina (10.2.1809), Wenzla Czerwenke, czeladnika papierniczego i mieszczanina (19.11.1817), Christiana, nieślubnego syna Theresii, córki Franza Baucha, chłopca w Niwie, pow. kłodz. (13.1.1825), **jego żona chrzestną u:** Josepha Hoffmanna, tkacza i chałupnika w Steinbruch, pow. kłodz. (9.12.1817, 3.3.1822, 16.9.1824).

Źr.: A. A., 655d, 655e, 655g, 655o, 655p, 655t.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 77.

HOFFMANN, Rudolph Eduard Julius, papiernik w Iławie, pow. szpr., najmłodszy syn Wilhelma, młynarza dziedzicznego w Łąkach pod Lęborkiem, **żony: I** NN (+ przed 12.8.1849), **II** = 12.8.1849 z Johanną Julianą Charlotte, najmłodszą córką Augusta Riefelmana, szewca w Kunchen, świadek: Jacob Trautmann, papiernik w Iławie.

Źr.: A. P. Z. G., kośc. kat. w Szprotawie nr 33, 35.

HOHAUS, Joseph, dzierżawca papierni w Jaworku, pow. kłodz., **żona:** Mariana, **chrzestny u:** Franza Becka, bednarza w Nowej Wsi, pow. kłodz. (2.10.1847), Wilhelma Hohausa, ogrodnika tamże (23.12.1847), **jego żona chrzestną u:** Franza Becka, bednarza tamże (2.7.1845).

Źr.: A. A., 602e.

HOYA, rodzina papierniów na Śląsku.

1) Gustav, **miejsce zamieszkania:** 1855 Iława, pow. szpr., najstarszy syn Johanna, papiernika w Goszczu, pow. oleś., **żona:** = 1855, 2 dzień Zielonych Świąt, z Louise Henriette, jedyną córką Gottlieba Rissmanna (+ przed 1856), papiernika w Kromolinie, pow. głog.

2) Johann, **miejsce zamieszkania:** 1855 Goszcz, pow. oleś., ojciec Gustava, papiernika w Iławie, pow. szpr., **dzieci: 1)** Gustav, papiernik w Iławie, **2)** NN.

Źr.: A. P. Z. G., kat. kośc. w Szprotawie, nr 35, s. 53.

HOHLFELD, Wilhelm, uczeń papierniczy we Wrocławiu (* 1823, + 11.10.1842, gruźlica, % 14.10., syn Carla (+ przed 11.10.1842), czeladnika ciesielskiego w Oławie.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/124.

HOLUNDER, Martin, czeladnik papierniczy w Podgórzynie, pow. jel., i mieszkaniec w Marczycach, pow. jel., **żona:** = 9.1.1747 z Anną Christiną (* 1744, + 10.11.1769, ew.), córką Christopha Schmieda, ogrodnika dziedzicznego tamże, **dzieci: I/1)** NN (# 26.4.1748, chrzestny Georg Scholtz, papiernik w Podgórzynie), **I/2)** Ernst Gottlieb (# 1.5.1749, chrzestny: Johann Georg Scholtz, papiernik, + 2.8.1753), **I/3)** Christian Ehrenfried (# 13.9.1751, chrzestny: Johann Georg Scholtze, papiernik), **I/4)** Benjamin (# 25.2.1753, chrzestna: Susanna Juliana, żona Johanna Georga Scholtza, papiernika, + 23.10.1764 w Antoniowie, pow. jel.), **I/5)** Christian Gottlieb (* 1758, + 3.1.1759 w Podgórzynie), **jego żona chrzestną u:** Gottlieba Mentzla, chałupnika (10.1.1749).

Źr.: A. A., 189c, 189d.

HOLZER, Joseph, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Franza Krista, czeladnika krawieckiego (8.4.1825, 24.6.1827, 26.4.1829, 24.4.1831).

Źr.: A. A., 658a.

HOPP, Karl, dyrektor fabryki papieru w Chojnowie, pow. leg., **mieszk.:** 1927–1935 fabryka papieru.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch Kreis Goldberg=Haynau einschl. der Städte Haynau und Goldberg 1927, Liegnitz b. d., s. 27; Adreßbuch (Einwohnerbuch) des Kreises Goldberg=Haynau einschließlich aller Gemeinden 1930, Liegnitz b. d., Haynau, s. 31; Adreßbuch/Einwohnerbuch Kreis Goldberg einschl. der Städte Goldberg, Haynau und Schönau a. K. sowie alle Gemeinden des Kreises 1935, Breslau 1935, s. 119.

HORN, Gottfried, czeladnik papierniczy w Goszczu, pow. oleś. (mieszkanie: 1828 papiernia), **żona: I)** Johanna z domu Sibek (* 1798, + 17.3.1837, w połogu, % 20.3.), **dzieci: I/1)** Johanna Friederike (* 1.10.1828, # 3.10.), **I/2)** Johanna Karoline (* 7.11.1830, # 9.11., + 11.9.1832, biegunka, % 14.9.), **I/3)** Rosina (* 5.2.1834, # 8.2., chrzestny: Matthias Kalke, czeladnik papierniczy).

Źr.: A. A., 548b, 548f.

HILSER, czeladnik papierniczy w Legnicy, **dzieci: a)** Maria Rosina (* i # 23.4.1784, nieślubna z Anną Rosiną, najstarszą córką Johanna Christopha Herrmanna, mieszkańca w Bartuszowie, pow. leg.).

Źr.: A. P. Leg., kość. NMP w Legnicy nr 11.

HÜTTENMÜLLER, rodzina papierników na Śląsku.

1) Philipp, papiernik w Ławszowej, pow. bol., * w Hesji-Darmstadt, + 1864, ojciec Karla, papiernika w Sanicach, pow. żar., **żona: I)** Susanna Maria, **dzieci: I/1)** Karl, 13.3.1855 nabycie obywatelstwa pruskiego, w 1854 kupuje młyn w Ławszowej i przebudowuje go na papiernię, w 1856 dobudowuje młyn zbożowy, 1864 jego majątek zostaje pośmiertnie zlicytowany.

Lit.: Olczak, Mariusz, Abramowicz, Zdzisław, Osiecznica i okolice, Warszawa 1999, s. 156; Szymczyk, Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 29; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 37.

2) Karl, producent papy w Sanicach, pow. żar., syn Philippa, papiernika w Ławoszowej, pow. bol., od 1862 produkuje w nabytej przez jego matkę papierni w Sanicach papę (zatrudnienie: 5 robotników, produkcja dzienna 150 kg), 1862 rozbudowa (fabryka: 72 stóp długości, 36 stóp szerokości, 2 piętra po 19 stóp wysokości, na parterze maszynownia, na piętrze: przygotowanie szmat, suszarnia 45x17 stóp, wysokość 11 stóp, 27.11.1863 upadłość, 25.4.1865 zakupiony przez kupca Hugo Kadego za 12 500 tal., H. pozostaje do 1875 kierownikiem zakładu.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 37.

I

ILLGNER, Elias, sługa w papierni i czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona:** **I)** Helena z domu Köhler, **II)** Susanna z domu Kloße, **dzieci:** **I/1)** Maria Magdalena (# 6.3.1726, chrzestna: Susanna, żona Illgnera, dzierżawcy papierni), **I/2)** Christian Gottlob (# 18.5.1727), **I/3)** Ernst Sigismund (# 15.4.1730), **I/4)** Maria Rosina (* 4.5.1736, # 5.5., chrzestna: Susanna, żona Illgnera, papiernika), **II/1)** Johanna Elisabeth (* 11.2.1741, # 12.2., chrzestny: Gottlieb Benjamin Rüdiger, papiernik i mieszczanin).

Źr.: A. A., 305a, 305b.

ILLGNER, Friedrich, kupiec, dzierżawca papierni i mieszczanin (uzyskanie wielkiego prawa miejskiego 27.11.1739) w Świdnicy, + przed 11.3.1745, ew., **żony:** **I)** Anna Catharina z domu Michel, **II)** Susanna z domu Grimmig, **dzieci:** **I/1)** Johanna Eleonora (# 31.8.1705, ew., chrzestna: Agnes Philippina, żona Rüdigera, papiernika), **I/2)** Maria Rosina (# 4.9.1712, chrzestna: Agnes Philippina, żona Rüdigera, papiernika), **II/1)** Johanna Juliana (# 8.2.1724, chrzestny: Christian Rüdiger, papiernik we Wrocławiu), **II/2)** Johann Ernst (# 25.6.1727, chrzestna: Anna Barbara, żona Rüdigera, papiernika we Wrocławiu), **II/3)** Daniel Friedrich (# 15.11.1729), **II/4)** Christian Gottlieb (* 17.1.1732, # 18.1.), **II/5)** Carl Gottlieb (* 19.3.1734, # 20.3.), **1)** Christiana, **chrzestny u:** Gottfrieda Reymana, czeladnika papierniczego (17.3.1708), Jeremiasa Haina, sukiennika i dniówkarza (5.10.1718), Johanna Jacoba Schwerdtnera, czeladnika papierniczego (14.5.1722, 14.7.1724), Adama Siebensohna, cholewkarza i mieszczanina (8.7.1722, 27.4.1726), Hansa Georga Hilligera, woźnicy w papierni (2.3.1724), Samuela Wintera, iglarza i mieszczanina przy ul. Bohaterów Getta (11.6.1724), Gottfrieda Andersa, czeladnika papierniczego (9.3.1726, 11.8.1733),

Martina Hoocke, sukiennika i mieszczanina (30.8.1726), Christiana Materki, dniówkarza (18.8.1727, 19.12.1728), Johanna Christoph a Fischera, mistrza ciesielskiego i mieszczanina (16.6.1735, 17.3.1737, 3.1.1739, 11.2.1741), Christoph a Heinrich a Elßnera, czeladnika papierniczego (22.6.1736), Johanna Christoph a Pohla, iglarza i mieszczanina (5.10.1738), Christiana Rohrbecka, czeladnika murarskiego (21.1.1739), **jego żony chrzestnymi u: I:** Adama Fischera, ogrodnika w Kletschkau (obecnie dzielnica Świdnicy, 19.9.1714), Christoph a Kastnera, zbieracza szmat i mieszkańca w papierni (25.2.1719), Johanna Jacoba Schwerdtnera, czeladnika papierniczego (13.11.1719), **II:** Christoph a Kasnera, zbieracza szmat w papierni (14.11.1723, zastąpiona I/1), Adama Siebensohna, cholewkarza (23.3.1724), Matthäusa Mende, czeladnika papierniczego (20.11.1724), Eliasa Illgnera, sługi w papierni (6.3.1726, 5.5.1736), Valeriusa Pfawa, czeladnika papierniczego (18.6.1730), Johanna Georga Hilligera, woźnicy u wdowy v. Kreckwitza (1.9.1730, 12.7.1734), Hansa Karge, dniówkarza w Kletschkau (30.10.1730, 19.6.1736), Gottfrieda Andersa, czeladnika papierniczego i mieszczanina (21.11.1730, 5.3.1739), Martina Hocke, mistrza sukienniczego i mieszczanina (17.12.1731, 2.5.1735, 2.8.1737), Christiana Schramma, muzykanta i mieszczanina (30.5.1733), Gottlieba Scholtza, sygnatora przy kośc. ew. (5.6.1733), Gottfrieda Reymanna, czeladnika papierniczego (7.6.1733), Johanna Andreasa Otto, mistrza mydlarskiego i mieszczanina (26.1.1736), **jego dzieci chrzestnymi u: I/1:** Johanna Zeßla, ogrodnika ozdobnego przy Rowie Rybnym (25.5.1722), Gottfrieda Andersa, czeladnika papierniczego (15.6.1724), **I/2:** Davida Willhelma, sługi w papierni (27.8.1725), Johanna Kuntzela, kupca i mieszczanina (2.12.1731), Hansa Karge, mieszkańca w Kletschkau (20.12.1732), **II/1:** Christiana Rohrbecka, czeladnika murarskiego (24.7.1740), Sigismunda Fellnera, mistrza rzeźniczego i mieszczanina (11.2.1746), **1:** Johanna Friedricha Müllera, rzeźnika (12.9.1753).

11.3.1709 protestuje przed radą miejską przeciwko sprzedaży domu Franza Rinda przy Bramie Dolnej, ponieważ nie uwzględniono go przy podziale spadku po dziadku; 15.11.1719 prosi radę miejską o prolongatę swego długu podatkowego do okresu po Świętach Bożego Narodzenia; 23.4.1720 I. złoży na prośbę rady miejskiej w Dzierżoniowie przed sądem w Świdnicy zeznanie przeciwko aresztowanemu w Dzierżoniowie byłemu kierownikowi produkcji w papierni Rüdiewera Johannowi Georgowi Sauerowi. I. udowodnił Sauerowi kradzież papieru wartości ok. 18 gr srebrn. miesięcznie. Sauer został za to zwolniony przez Rüdiewera; 18.3.1724 oskarża go dniówkarz Hans Christoph Pruksch przed sądem, iż niesłusznie I. pomawiał go o kradzież piły, I. nie może dowieść prawdziwości swojego oskarżenia i zostaje obciążony kosztami procesu; 26.11.1727 wdowa po młynarzu stawowym Wießnerze skarży się radzie miejskiej, że I. zamknął dopływ do jej stawu, przez co latem ryby giną, I. twierdzi, że tak kazał mu Riediger, od którego dzierżawi papiernię, ponieważ w księdze sądowej znaleziono notatkę, że dopływ wody latem powinien być gwarantowany, sąd nakazuje otwarcie dopływu; 25.9.1737 Anna Catharina, wdowa po Ku-

schem, prosi, aby mu nakazano, by nie wypłacił swojej szwagierce Annie Dorothei Mühler 100 tal., które mu pożyczyła, zanim ta nie spłaci jej 100 tal., które jest jej winna, stąd ta przekazuje jej 25.11.1737 78 tal. śląskich z 86 tal. śląskich, które jest jej winnien I.; 20.3.1738 Christian Friedrich Rüdiger oświadcza jako właściciel, że wydzierżawił I. papiernię na 3 lata (wartość nieruchomości: 384 tal., podatek gruntowy 8 tal. 10 gr srebrn. 12 fenigów i 4 ryzy papieru, ponieważ nieruchomość leży nad Bystrzycą, dochodzi corocznie do dużych uszkodzeń zapory, przez co nieruchomość korzysta z 15% upustu podatkowego); 6.10.1738 żąda od miasta materiałów budowlanych do prac budowlanych przy tzw. Skrzyżowaniu Wód (Kreuzwasser), a sam, zgodnie z umową, jest gotowy płacić za robociznę. Ponieważ z tych robót korzysta wyłącznie papiernia, miasto odrzuca jego żądanie; 16.4.1740 ma u Petera Cuocho, kupca i mieszczanina dług wysokości 1 tal. reń.

Funkcje: 1718 gospodarz w gospodzie Pod Żółtą Gwiazdą i dzierżawca papierni, 4.3.1729 – 1745 opiekun dzieci (w tym Carla Gottlieba) po Friedrichu Thielu, ogrodniku kwiatowym i mieszczaninie i wdowie po nim Annie (to samo już 30.7.1728 podczas sprzedaży ich domu), funkcję tę po śmierci I. przejmuje Benjamin Gottlieb Rüdiger, papiernik i mieszczanin.

Źr.: A. A., 59m, 305a–305c, 337a, 337c; A. P. Wroc., a. m. Świdn. nr 101, s. 185n, 565n; nr 107, s. 861; nr 132, s. 235; nr 133, s. 480; nr 152, s. 658; nr 154, s. 148; nr 156, s. 344n; nr 157, s. 65; nr 158, s. 558; nr 159, s. 22, 25; nr 160, s. 402; nr 167, s. 358; nr 199, s. 123, 125, 171, 306; nr 226, s. 703n.

IRRGANG, Christian, czeladnik papierniczy, * 1746, ew., **miejsca zamieszkania:** 1768–1770 Iława, 1776–1778, 1785–1796 Rudawica, 1779–1784 Trzebów, wszystko pow. szpr., **żona: I** = 13.7.1768 z Marią Franziską z domu Schmid (* 1743, kat.) w Iławie (miejsca zamieszkania: 1771–1775, 1777–1779, 1783, 1784, Trzebów, pow. szpr., 1776 1785–1796 Rudawica, pow. szpr., **dzieci: I/1**) Maria Elisabeth (* i # 14.10.1768, chrzestny: Johann Christoph Lehfeldt, czeladnik papierniczy), **I/2**) Franziska Friederika (* 1770, + 12.8.1770, wycięczenie, % 14.), jego żona uczestniczy w św. komunii: 1771–1179, 1783–1796 (1786–1796 razem z I/1).

Źr.: A. P. Z. G., akta metrykalne Szprotawy, nr 2; A. A., 373b.

ISAAC, Johann Ernst, papiernik w Oławie, **żona:** = 28.5.1731 z Barbarą Elisabeth z domu Schreiber.

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze.

J

JACKISCH, Anton, czeladnik papierniczy w Białej Nyskiej, pow. nys., **żona: I**) Theresia, **dzieci: I/1**) Johanna Helena (# 18.10.1724, chrzestny: Joseph Schwancke, papiernik w Młynie Polnym), **I/2**) Theresia (# 29.8.1729, chrzestna: Euphrosina,

żona Josepha Schwancke, papiernika), **I/3**) Joseph Franz (# 7.10.1731, chrzestny: Joseph Schwancke, papiernik), **I/4**) Maria Elisabeth (# 19.11.1733).

Źr.: A. A., 431.

JAKISCH, Karl Gottlieb, czeladnik papierniczy w Mioszowie, pow. wałbrz., **żona: I**) Johanne Juliane Christiane z domu Les, **dzieci: I/1**) Karl August (* 1838, + 24.8.1850, szkarlatyna i gorączka, % 27.8.).

Źr.: Par. ew. w Wałbrzychu, księga zgonów par. ew. w Mioszowie 1849–56.

JACOB, Kaspar, właściciel papierni w Oławie i Wrocławiu.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego piactwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 88.

JAHN, Johann Gottlieb, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **chrzestny u:** nieślubnego dziecka Johanny Rosiny, córki Ludwiga, czeladnika papierniczego (3.2.1755).

Źr.: A. A., 305c.

JAHN, Walter, robotnik w fabryce papieru w Chojnowie, pow. leg., **mieszki:** 1939 Parkstr. 5.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 69.

JANASEK, Franz, mistrz kalandra, w Chojnowie, pow. leg., **mieszki:** 1939 Lesingstr. 8.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 69.

JÄRI, Gottlieb, papiernik w Unięcicach, pow. lubań., + przed 17.9.1871, **dzieci: 1**) córka, **2**) córka, **jego dzieci chrzestnymi u: 2:** Friedricha Augusta Herrmanna, dniówkarka na Gaju (obecnie dzielnica Wrocławia), nr 19 (17.9.1871).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 12/12.

JAROSZINSKY, Hugo, pomocnik operatora maszyny papierniczej w Chojnowie, pow. leg., **mieszki:** 1939 ul. Chmielna 5.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 69.

JAUTZ (JEUTZE), Melchior, czeladnik papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestny u:** Christofa Willnera (18.2.1658, 16.11.1667), Hansa Zwirschke (20.7.1658), Johanna Schüllera, przewodniczącego rady parafialnej (24.8.1674, 6.11.1675, 3.8.1677).

Źr.: A. A., 655a.

JENISCH, Georg, czeladnik papierniczy i mieszkaniec w Legnicy, % 13.9.1667, **żony: I**) NN (+ przed 11.4.1649), **II**) = 11.4.1649 z Dorotheą (+ przed 14.8.1659), córką Matthäusa Schuberta (+ przed 11.4.1649), chałupnika w Przybyłowicach, pow. jaw., **III**) = z Barbarą, córką Valentina Thorne (+ przed 14.8.1659), chłopa w Bieniowicach, pow. leg., **chrzestny u:** Georga Thomasa, ogrodnika (30.12.1655, 12.1.1658, 22.6.1659), później chłopa (4.9.1661, 13.7.1665) w Starych Piekarach, pow. leg., **jego żony chrzestnymi u: II:** Georga Krauße, ogrodnika w Starych Piekarach (8.4.1652).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy nr 4, 5, 48; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

JENISCH, Matthäus, 1611–1616 papiernik, 1617 ogrodnik w Piekarach, pow. leg., **chrzestny u:** Hansa Bischoffa (19.5.1612, 8.7.1613, 27.9.1617), Petera Vlmana (11.12.1615), Georga Leibnera (29.5.1616).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy nr 2.

JOESCHKE, Karl, producent papieru we Wrocławiu, **chrzestny u:** Augusta Joeschke, rusznikarza, ul. A. Cieszyńskiego 3 (17.11.1850).

Źr.: A. A., 693g.

JESCHGE, Kaspar, czeladnik papierniczy w Legnicy, + przed 2.9.1603, **żona: I**) = 18.4.1600 z Ursulą, córką Michaela Lipera (+ przed 18.4.1600) w Bartoszowie, pow. leg. (= 2.9.1603 z Matthäusem Feigem, bednarzem), **chrzestny u:** Kaspara Merschela Martina w Piekarach, pow. leg. (31.12.1596), Lange w Piekarach (10.2.1599), Michaela Parchwitza, ul. Teppergasse XXX (16.5.1599), **dzieci: 1**) Ursula (# 4.2.1601, % 12.4.1602).

Źr.: A. P. Leg., ew. kość. NMP w Legnicy nr 2, 46; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

JÄSCHKE, Zacharias, papiernik w Świdnicy, **żona:** Marianna, **chrzestny u:** Martina Frietsche (8.7.1684), **jego żona chrzestną u:** Johanna Chüttlera, dniówkacza (29.12.1693).

Źr.: A. A., 59k, 59l.

JOHN, Johann Georg, papiernik w Legnicy, syn Martina (+ przed czerwcem 1710), rzeźnika w Nowej Soli, **żona:** = maj 1710 z Susanną, córką Christiana Mörsela, szewca w Legnicy.

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

JOHN, Johann Gottlieb, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **chrzestny u:** Gottfrieda Bartscha, czeladnika ciesielskiego (25.8.1754).

Źr.: A. A., 305c.

JOHNSCHER, August Joseph Rudolph, wygładzacz papieru we Wrocławiu, kat., **mieszk.:** 1849 Laurentiuspl. 13, **żona: I)** Henriette z domu Stramm, ew., **dzieci: I/I)** Adolph Herrmann August (* 22.10.1849, # 5.11.).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 5/4.

JONSCHER, Herrmann, wygładzacz papieru we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Gustava Adolpha Paula, nieślubnego syna Marii, ul. P. Włodkowica 14, córki Jagolli, podoficera (2.10.1859), Carla Käferle, drukarza litograficznego, ul. Odrzańska 17 (26.12.1865).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/54; A. A., 613b.

JOST, Heinrich August, papiernik w Piekarach, pow. leg., **żona: I)** Friederike Louise z domu Pritzel, **dzieci: I/I)** Maria Bertha (* 16.8.1850, # 19.8., chrzestni: córka Dittzauera, właściciela papierni, Schäke, czeladnik papierniczy), **chrzestny u:** Karla Kühna, czeladnika kapeluszniczego w Legnicy (28.1.1838), **jego żona chrzestną u:** Gottlieba Seidla, przełożonego murarzy przed Bramą Wrocławską (22.6.1845).

Funkcje: 1850 dzierżawca papierni.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy nr 20, 22, 23.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 70.

JUNGE, Heinrich Georg, czeladnik papierniczy w Oławie, + w kwietniu 1703 tamże, **żona: I)** Maria (* 1662, % 19.8.1725 w Brzegu), **dzieci: I)** Christoph Friedrich (# 18.9.1686), **I/I)** Georg Friedrich (* 7.7.1695, # 8.7.).

Źr.: A. P. O., księgi metrykalne ew. kośc. par. św. Mikołaja w Brzegu; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

JUNGNÜCKEL, Benjamin, papiernik w Goszczu, pow. oleś., **dzieci: 1)** Johanna, **2)** Elisabeth, **chrzestny u:** Johanna Neumanna, kominiarza (6.6.1799), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Johanna Fischera, czeladnika papierniczego (22.3.1795), **2:** Johanna Fischera, czeladnika papierniczego (17.3.1801).

Źr.: A. A., 133e, 548a.

JUNGNIKEL (LANGNIKEL), Christian, mistrz papierniczy w Goszczu, pow. oleś., **dzieci: 1)** Johanna Christina, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Oswalda Formera, stępowego (28.12.1768).

Źr.: A. A., 133d.

JUNGNIKEL, Gottlieb, papiernik w Adamowicach, pow. strzelecki, 1770 skarży się komorze wrocławskiej, że dominikanki w Raciborzu wypowiedziały mu dzierżawę papierni (ta zostaje sprzedana Jakobowi Schafferowi).

Lit.: Małczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 92.

JUNGNICKEL, Karl Friedrich, papiernik w Kotlarni, pow. koziel., i Częstocho-
wie, **dzieci: 1**) Johanna Dorothea (11.5.1794 zapowiedź ślubu z Karlem Benjami-
nem Bergerem, papiernikiem w Kniei, pow. oles.).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

JUNGENITSCH, Georg Friedrich, sługa w papierni w Piekarach, pow.
leg., **chrzestny u:** Johann Friedrich Stier, mieszkańca w Piątnicy, pow. leg.
(13.11.1755).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy nr 51.

JUENTSCHKE, Johann Gottfried, sługa w papierni w Bystrzycy, pow. świd., *
w Krobicy, pow. lwów., kupuje 19.5.1805 za 228 tal. reń. posesję nr 1 w Bystrzycy
od chałupnika Johanna Gottlieba Thiela.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 128, s. 284nn; nr 206, s. 119.

JUSTUS, zwany JUST, Martin, papiernik we Wrocławiu, * 1763, + 20.6.1822,
gruźlica i puchlina wodna, % 23.6., **mieszk.:** nr 732, **żona: I**) Barbara Elisabeth
z domu Mickulke (* 1781 w Kosinowie, pow. trzeb., + 29.2.1836 w szpitalu Wszyst-
kich Świętych we Wrocławiu, rak macicy, % 3.3.), **dzieci: I/1**) syn, **I/2**) Karl (*
1817, kat.), ul. Kręta 9 (= 1.10.1843 z Hedwig z domu Blaschke (* 1804, kat.), wdo-
wa po Gottfriedzie Grügerze (+ przed 1.10.1843 we Wrocławiu), dniówkarzu), **I/3**)
Benjamin August Karl (* 5.6.1820, # 18.6., kat.), dniówkarz, Przy Kolei nr 6 przy
Targu Zwierzęcym (= 10.6.1844 z Marią Rosiną zwaną Müller (* 1821, kat.), Przy
Kolei nr 6 przy Targu Zwierzęcym, najstarszą córką Augusta Voelkerlinga, czeladni-
ka murarskiego), **4**) Johanna, **jego dzieci chrzestnymi u: 4:** Friedricha Hoffmanna,
dniówkarza, Holzgasse 3 (10.4.1836).

Źr.: A. A., 376d, 446j, 693u, 693w; A. P. Wroc., EKMS 8/36.

JÜTTNER, Gottfried, sługa w papierni w Piekarach, pow. leg., najmłodszy syn
Christiana, chałupnika tamże, **chrzestny u:** Gottfrieda Johna, mieszkańca w ogra-
dzie kwiatowym (20.6.1783, zastąpiony przez swego brata, muszkietera w Starej
Gwardii, obenie na urlopie).

Źr.: A. P. Leg., kośc. NMP w Legnicy nr 11.

K

KADE, właściciele fabryki papieru w Sanicach, pow. Czerwieńsk.

1) Fritz, ojciec: Hugo, kupiec w Żarach, brat: Guido, współwłaściciel fabryki; od
1880 pracował w fabryce (ówczesny właściciel: jego ojciec), od 1905, po śmierci
brata, jedyny właściciel, 1908 budowa nowej fabryki (200 robotników), siły napędo-

we w 1925 r.: 23 koni mech. napęd wodny, 250 koni mech. napęd parowy, 125 koni mech. napęd elektryczny, produkuje prasowane wióry na 2 jedno- i 4 dwucylindrowych maszynach; 1913 pożar starej papierni i jej rozbiórka.

2) Guido, ojciec: Hugo, kupiec w Żarach, + 1905, brat: Fritz, współwłaściciel fabryki; wstąpił 1875 jako dyrektor do fabryki (ówczesny właściciel: jego ojciec).

3) Hugo, kupiec, + 1895, ojciec Fritza i Guido, **dzieci: 1)** Guido, **2)** Fritz, 1848 założenie firmy bankowej Kade & Co. w Żarach, 25.4.1865 kupuje za 12 500 tal. papiernię w Sanicach, pow. Czerwieńsk, z masy upadłościowej Susanny Marii Hüttenmüller, produkuje maszyną parową prasowane wióry, dyrektor: do 1875 Karl Hüttenmüller, jego dzieci Guido i Fritz przystępują w 1875, wzgl. w 1880, do firmy.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 38.

KAHL, Christoph, czeladnik papierniczy w Piechowicach, pow. jel., syn Matthäusa, obszarnika w Miłkowie, pow. jel., **żona:** = 9.11.1681 z Heleną, córką Christophä Fincke, chałupnika w Piechowicach, **jego żona chrzestną u:** Matthäusa Kahla Młodszeo, obszarnika w Miłkowie (2.2.1682).

Źr.: A. A. 24f.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 46.

KAHL, Georg, papiernik, **miejsca zamieszkania:** 1660–1690 Podgórzyn, 1679 i 1689 także Piechowice, 1681 także Sobieszów, wszystko pow. jel., **chrzestny u:** Christofa Exnera, chłopa (9.11.1660, 4.7.1682, 26.4.1684, 26.4.1686, 25.12.1690), Melchiora Kahla, przewodniczącego rady parafialnej (1.11.1667), Gottfrieda Quandta, ogrodnika w Sosnowce, pow. jel. (14.7.1679, 15.3.1685, 17.10.1686), Gottfrieda Andera, papiernika w Jeleniej Górze (24.5.1682).

8.1.1672 kupuje od pana dziedzicznego kawał ziemi przy stawie z pstrągami i drugi kawał przy rowie młyńskim, a 2.5.1674 kawałek roli od Paula Schneidera, chłopa w Pakoszowie, pow. jel.; 3.9.1681 protestuje przeciwko obcym zbieraczom szmat na swoim terytorium; 1689 starszy zjazdu papierników; zamierza 1691 zainstalować nową stępę, przeciwko czemu protestują papiernicy z Podgórzyna i Orłowic, pow. jel., buduje ją pomimo protestu, za co zostaje upomniany.

Źr.: A. A., 26g; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 32n, 47, 89, 101; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 62n.

KALCK, Michael, papiernik w Czernczycach, pow. wroc., + przed 22.9.1747, **dzieci: 1)** Anna Maria (dzieci: a) Christiana Juliana (# 22.9.1747 we Wrocławiu, nieślubna).

Źr.: A. A., 613a.

KALKE, Matthias, mistrz papiernik w Goszczu, pow. oleś., **żona: I)** Rosina z domu Stein, **dzieci: I/1)** Karl August (*15.8.1836, # 28.8., + 9.2.1837, skurcze, % 11.), **I/2)** Karl Julius (* 16.2.1838, # 25.2.), **I/3)** Wilhelmine Ernestine (* i # 26.10.1840), **I/4)** Karl Otto Franz (* i # 5.10.1844, chrzestna: Karoline, żona Steina, papiernika), **I/5)** Augusta Emilie (* 23.11.1846, # 24.11., chrzestna: Karolina, żona Steina, papiernika, + 7.3.1863, % 10.), **chrzestny u:** Gottfrieda Horna, czeladnika papierniczego (8.2.1834), Michaela Soby (26.7.1846).

Źr.: A. A., 548b, 548c, 548g, 548h.

KALKE, Simon, papiernik w Goszczu, pow. oleś., **żona: Johanna**, **świadek u:** Gottlieb Bunkale (21.4.1839), **jego żona chrzestną u:** Alberta Leowskiego, stróża ogrodowego w Starej Twardogórze, pow. oleś. (6.8.1844).

Źr.: A. A., 548e.

KAESEMODEL, August, producent papieru w Świdnicy, * 1799, + 19.6.1887 po krótkiej chorobie, **mieszk.:** 1847–1873 Am Sattel 456 XXX (a) dom mieszkalny ze skrzydłem bocznym, dwupiętrowy z cegły, w 1863 stan średni, w budynku: 1 sklep, 6 pokoi, 10 komór, 1 pomieszczenie przesklepione do produkcji papieru, kuchnia, 5 izb piwnicznych, 5 komór na strychu, w 1861 dobudowano 1 pokój i 1 komorę, podatek roczny 4 tal. 24 gr srebrn., zyski z wynajmu: parter: 1853–60 22 tal., 1861/62 37 tal., piętro 1853–60 44 tal., 1861/62 68 tal., b) drewniany budynek po lewej stronie dziedzińca, jednokondygnacyjny, stan średni, składa się z 7 komór, podatek roczny: 3 gr srebrn., posesja ubezpieczona na 1 200 tal. reń. w Ubezpieczalni Przeciwożarowej Prowicji, lokatorzy: 1847 Auguste Willner, położna, 1869 W. Müller, mistrz białoskórnik), od stycznia 1873 fabrykę papieru i sklep wydzierżawi Gustav Flittner.

Członkostwa: 1851–1887 Bractwo Kurkowe w Świdnicy.

Funkcje: 1849, 1850 wyborca.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 236, s. 448n; nr 240, s. 532nn; nr 243, b. pag.

Lit.: Schweidnitzer Kreis=Blatt, R. 1847, s. 226; R. 1849, s. 17; R. 1850, s. 7; R. 1869, część reklamowa; R. 1873, s. 8; Tageblatt für den Landgerichtsbezirk Schweidnitz, t. 3, 21.6.1887, 24.6.1887; Schlesisches Tageblatt, t. 14, 10.5.1888.

KASNER, Christoph, zbieracz szmat i mieszkaniowiec w papierni w Świdnicy, **żona: I)** Susanna z domu Engel, **dzieci: I/1)** Maria Susanna (# 25.2.1719, chrzestna: Anna Catharina, żona Illgnera, papiernika), **I/2)** Johanna Juditha (# 14.11.1723, chrzestna: Susanna, żona Illgnera, dzierżawcy papierni (zastąpiona przez swoją pasierbicę Johannę, ew.)).

Źr.: A. A., 305a, 337a.

KASNER, Georg Siegmund, **miejsca zamieszkania:** 1722 Świdnica (zbieracz szmat w papierni), 1729 Błonie, pow. średz. (zbieracz szmat i wolny ogrodnik),

żona: I) Anna Regina z domu Strack, **dzieci: I/1)** Anna Apollonia (# 13.11.1722, chrzestna: Veronica, żona Czymcziki, garncarza), **chrzestny u:** Georga Wercka, ew., parobka chłopskiego w Pszennej, pow. świd. (19.8.1722, zastąpiony przez swoją szwagierkę Annę Judithę, córkę Stracka), Gottfrieda Mannla, wolnego ogrodnika i ławnika sądowego w Błoniach (30.10.1729).

Źr.: A. A., 305a, 337a, 349c.

KAßNER, Marie, sortownicza papieru w Chojnowie, **mieszk.:** 1939 Spinnstubbengasse 3 XXX.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 70.

KASTNER, Johann, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., **dzieci: 1)** Anna, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Wenzla Swertckolki, tkacza w Podgórzu, pow. kłodz. (8.12.1873).

Źr.: A. A., 655h.

CASPROWITZ, Heinrich, papiernik we Wrocławiu, **mieszk.:** 1884 ul. I. Prądzyskiego 12, **dzieci: 1)** Oskar (* 1884, + 27.10.1884, choroba płuc, % 30.10.).

Źr.: A. A., 579ss.

KÄTSCHNER, Gottlieb, papiernik w Antoniowie, pow. lwów., **dzieci: 1)** Elfriede (dzieci: a) Auguste Ottilie Adelheid (*13.11.1856, # 23.11., nieślubna).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/36.

KEMPA, Valentin, stępnicy szmat w Brzezince, pow. oleś., **żona: I)** Maria z domu Porwitz, **dzieci: I/1)** Paul (*23.3.1774, # 24.3.).

Źr.: A. A., 133e.

KERNICH, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona:** Anna Rosina, **jego żona chrzestną u:** Johanna Christopha Schruncke, czeladnika ciesielskiego (2.3.1756).

Źr.: A. A., 305c.

KILIAN, pomocnik papierniczy we Wrocławiu, **żona:** Charlotte, **jego żona chrzestną u:** Karla Webera, gospodarza (26.1.1844).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/33.

KINTSCHER, Joseph, papiernik w fabryce papieru we Wrocławiu, **mieszk.:** 1848 ul. J.U. Niemcewicza 17, **żona: I)** = 4.11.1844 z Anną Rosine (* 1820), drugą córką Johanna Sternitzke (+ przed 4.11.1844), właściciela majątku w Brzykowie, pow. trzeb., **dzieci: I/1)** Alwine Henriette Amalie (* 15.3.1844, # 31.4., legitymo-

wana 20.10.1844, chrzestny: Heinrich Christian Albrecht, papiernik we Wrocławiu), **I/2–3) Ferdinand Joseph Peter** (chrzestni: August Sauer, producent papieru, i jego żona) i Stephan Paul Pius (*12.10.1848, # 15.10.), **chrzestny u:** Karla Röslera, gospodarza, ul. J.U. Niemcewicza 21 (14.8.1842, 31.8.1845), **jego żona chrzestną u:** Karla Röslera, gospodarza, ul. J.U. Niemcewicza 19 (16.1.1848), **jego dzieci chrzestnymi u:** **I/1:** Karla Mummerta, ew., papiernika, ul. B. Prusa 10 (5.8.1860, 18.8.1861), Johanna Franza Moritza Leppa, operatora maszynowego, ul. B. Prusa 10 (22.6.1862), Heinricha Härtela, dniówkarza, ul. J.U. Niemcewicza 19 (3.12.1862).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/11, 7/101, 446f, 446g.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 44.

KIRMES, Gottlieb, papiernik we Wrocławiu, + przed 6.10.1862 w Goszczu, pow. oleś., **dzieci: 1) Juliane Rosine** (+ przed 6.10.1862), **2) Charlotte** (* 1824, ew., = 6.10.1862 z Karlem Gustavem Hielscherem (* 1818, ew.), czeladnikiem stolarskim na Kolejach Dolnośląsko-Marchijskich i wdowcem we Wrocławiu), **jego dzieci chrzestnymi u: 1: Marie Johanne Rosalie**, nieślubnej córki Rosine, córki Karla Heinze, cieśli w Ligocie Małej, pow. oleś. (2.6.1846), **2: Karla Schillheima**, starokatolika, czeladnika stolarskiego (21.4.1851, 16.5.1853).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 5/4, 8/44, 8/48, 8/100, 11/83.

KIRSCHNER, Walter, robotnik w fabryce papieru w Chojnowie, pow. leg., **mieszk.:** 1939 ul. Paderewskiego 8.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 70.

KIESSLING, J. Eduard, producent papieru i kupiec we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Josepha Augusta Mangelsdorffa, dentysty dworskiego, ul. Ofiar Oświęcimskich 35 (16.2.1840, zastąpiony przez Jüttnera, rajcę miejskiego).

Członkostwa: 19.3.1850 wybrany do Izby Handlowej miasta Jeleniej Góry.

22.1.1835 kupuje razem z F.B. Schöffelem stary młyn i tartak w Dąbrowicy, pow. jel., rozbiera je i buduje w tym miejscu fabrykę papieru, zamawia maszynę papierniczą u Gu. Hauboldta w Chemnitz, który nie może zrealizować zamówienia > zakup maszyny u B. Donkin & Co. w Londynie, 3.8.1837 uruchomienie produkcji, w 1845 kupuje tamtejszy zamek; w 1852 fabrykę kupuje Rudolf Ludwig v. Decker, właściciel drukarni Deckerów w Berlinie.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/38.

Lit.: Amtsblatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz, t. 40: 1850, s. 132; Franke, Arne, Burgen, Schlösser und Herrenhäuser im Hirschberger Tal, w: Das Tal der Schlösser und Gärten, Jelenia Góra 2001, s. 349; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 72.

KIESEWALDT, Hans Georg, mistrz papierniczy w Piechowicach, pow. jel., **dzieci: 1)** NN (# 21.11.1692, chrzestny: Schwealner, mistrz papierniczy w Engelsdorf).
Źr.: A. A. 26b.

KLEMBT, Matthäus, papiernik, w 1627 zbieracz szmat w Piekarach, pow. leg., **żona: I)** NN (% 28.12.1627).
Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 95.

KLENERT, Gottfried, czeladnik papierniczy, **miejsca zamieszkania:** 1752, 1755 Płóczki, pow. jel., 1753 Miłków, pow. jel., **żona:** = 30.7.1753 z Anną Marią, wdową po Georgu Neigenfindtzie, handlarzu przędzą w Miłkowie, **dzieci: 1)** Benjamin (* 1754, % 7.9.1755 w Płóczkach), **2)** Johann Christoph (# 10.7.1755 w Płóczkach), **chrzestny u:** Johanna Friedricha Ende, muzykanta w Płóczkach (11.10.1752).
Źr.: A. A. 354a, 354c.

KLEIN, Gottfried, zbieracz szmat w Świdnicy, **żona: I)** Johanna Eleonora z domu Sturm, **dzieci: I/1)** Christian Gottlieb (* 3.5.1756, # 4.5, chrzestni: Christian Frantze, Johann Georg Frantz, obaj czeladnicy papierniczy).
Źr.: A. A., 305c.

KLESSE, Christoph, zbieracz szmat i chałupnik w Podgórzu, pow. kłodz., **żona: I)** A. Maria z domu Vizenz (* w Drzążgach, pow. kłodz.), **dzieci: I/1)** Ludmilla Johanna (* 18.2.1783, # 19.2.).
Źr.: A. A., 655c.

KLESSE, Johanna, kucharka u królewskiej papierniczki dworskiej w Dusznikach, **chrzestna u:** Josepha Kretschmera, rębacza (15.2.1793), Josepha Baslera, ordynansa oficerskiego i wynajemcy mieszkania (1.5.1793, 1.3.1795), Johannny Antonii Marianny, nieślubnej córki Elisabeth, córki Johanna Georga Nentwiga, tkacza i mieszczanina (7.1.1795).
Źr.: A. A., 655c.

KLETTE, księgowy w fabryce papieru w Krepej, pow. ziel., w 1835 odchodzi z fabryki i daruje z tej okazji miejscowej biedocie 2 tal. reń.
Lit.: Amtsblatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz, t. 25: 1835, s. 25.

KLETSCHKE, Johann, zbieracz szmat z Polski w Świdnicy, **dzieci: 1)** Johann (# 12.8.1604, chrzestny: Pankratius Bruckner, papiernik).
Źr.: A. A., 59c.

KLECZEWSKI, Joseph, producent papieru i papy w Gliwicach, zał. 1872, surowiec: słoma.

Lit.: Szymczyk, Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 54n.

KLINGBEIL, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1**) syn (# i + 1824).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/4, 8/115.

KLINGNER, Friedrich August, gospodarz w gospodzie Pod Zielonym Drzewem i mieszczanin w Legnicy oraz były dyrektor fabryki papieru w Piekarach, pow. leg. * 1764, najmłodszy syn Johanna Georga (+ przed 9.9.1795), dzierżawcy majątku komory koło Lubinia, **żona:** = 9.9.1795 z Marią Rosiną z domu Exner (* 1760), wdową po Karlu Siegmundzie Heinzlu, karczmarzu.

Źr.: A. P. Legn., NMP w Legnicy nr 54.

KLIPPEL, Martin, sługa papiernika w Oławie, **żona:** = 1614, dominica septuagesima Anna, z wdową po Martinie Tilnerze, żołnierzu w kompanii książęcej.

Źr.: A. P. Opole, ks. metryk. kośc. ew. św. Mikołaja w Brzegu.

KLOSE, producent papieru w Kliczkowie, pow. bol., **dzieci: 1**) córka (* luty 1874).

Lit.: Olczak, Mariusz, Abramowicz, Zdzisław, Osiecznica i okolice, Warszawa 1999, s. 103; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 21.

KLOSE, Franz Joseph, producent papieru w Środzie Śląskiej, **dzieci: 1**) Theresia (* 1809, + 27.7.1809, paraliż).

Źr.: A. P. Wr., par. kat. św. Andrzeja w Środzie Śląskiej nr 127.

KLÖTZEL, Karl, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Papke, kat., ślusarza, ul. Inowrocławska 6 (3.3.1872).

Źr.: A. A., 658g.

KLUGE, Friedrich, koncesjonowany przez radę miejską Świdnicy zbieracz szmat w Świdnicy, 6.8.1704 oskarża Georga Schuberta, zwolnionego żołnierza, że nazwał go „śmieciarzem”, S. musi go przeprosić.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 98, s. 35.

KLUGIUS, Tobiasz, dr nauk medycznych i filozofii w Legnicy, 1654 właściciel papierni w Piekarach, pow. leg.

Lit.: Małczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 96.

KMELLER, Johann, papiernik w Nysie, kierownik piapierni w Prudniku.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 109.

KNAPPE, Georg Friedrich, czeladnik papierniczy w Piekarach, pow. leg., **chrzestny u:** Georga Friedricha Halganßa, chałupnika (1.12.1773).

Lit.: A. P. Leg., kość. NMP w Legnicy, nr 10.

KNOBLOCH, producent papieru we Wrocławiu, **dzieci: 1)** Amalie, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Johanna Carla Wähnera, wolnego ogrodnika w Popowicach (obecnie dzielnica we Wrocławiu).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/38.

KNOBLOCH, Heinrich Benjamin, czeladnik papierniczy u Johanna Gottlieba Elsa w Antoniowie, pow. lwów.

Lit.: Błaszcyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 72; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 58.

KOCH, Christian, czeladnik papierniczy w Mioszowie, pow. wałbrz., **żona: I)** Maria Magdalena z domu Wendler, **dzieci: I/1)** Maria Dorothea (* i # 18.4.1761, kat., chrzestny: Gottlob Seeliger, czeladnik papierniczy).

Źr.: A. A., 205c.

KOCH, Gottlob, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **chrzestny u:** nieślubnego dziecka Johann Rosiny, córki Ludwiga, czeladnika papierniczego (3.2.1755).

Źr.: A. A., 305c.

KOCH, Paul, papiernik i mieszczanin w Legnicy, **chrzestny u:** Michaela Hancke, sprzątacza (29.1.1647).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy nr 4.

KÖNIG, Friedrich, handlarz szmatami i mieszkaniec na Bielanych we Wrocławiu, **żona:** = 9.10.1759 NN ze Ścinawy, pow. lubiń.

Źr.: A. A. 442e.

KÖNIGER, Johann Leo, * 1767, + 12.3.1846 we Wrocławiu, starość, % 15., **miejsca zamieszkania:** 1809–1821 Duszniki, pow. kłodz. (królewski dworski papiernik, właściciel piapierni i majątku oraz kupiec), 1845/1846 Wrocław (mieszczanin, mieszk.: ul. Szczytnicka 22), **żona: I)** Josepha z domu Ossendorf (* 1773, + 26.12.1826, wycieńczenie, % 29., rozwiedziona z K., sprzedaje mu 13.3.1806 papiernię duszniczką za 15 333

tal. 8 gr), **II**) Margaretha z domu Hanel, **dzieci: II/1**) Lea Josepha Margaretha Nepomucena (* 11.8.1811, # 14.8.), **II/2**) Alexandrina Wilhelmina Franziska (* 24.12.1813, # 26.12.), **II/3**) Ignaz Johann (* i # 8.3.1816), **1**) Fanni (= 14.5.1845 z Eduardem Latzelem, nauczycielem w Starkowie, pow. kłodz.), **2**) Maria (= 1822 w Kłodzku z Johannem Christianem Mariusem Sorge, podporucznikiem w Kleinbuch koło Havelberg, Prusy), **a**) Mathilde (nieślubna)), **chrzestny u:** Antona Austa, młynarza miejskiego i mieszczanina (21.5.1809), Karla Wittwera, foluszniaka (4.5.1810), Josepha Birgla, byłego królewskiego nadgajowego w Henrykowie, pow. ząb. (28.9.1812), **jego żona chrzestną u: I:** Antona Austa, młynarza miejskiego i mieszczanina (6.10.1806, 21.5.1809, 13.11.1812), **jego dzieci chrzestnymi u: a:** Josephy Mathilde, nieślubnej córki Johann, córki Johanna Kühnasta, sołtysa i chałupnika w Podgórzu, pow. kłodz. (4.2.1821).

1813 daruje wojsku strzelbę i kartusz; 13.7.1818 wystawia na sprzedaż swoją papiernię, swój młyn zbożowy, kilka kawałków miejskiej roli, łąk, lasów i wolny majątek sądowy w Podgórzu; w 28.10.1822 papiernia zostaje zlicytowana (nabywca: Joseph Wiehr).

Źr.: A. A., 562d, 655d, 638g, 655p, Kłodzko, kat. par. Wniebowstąpienia Marii, księga zgonów 1821–1836.

Lit.: Amtsblatt der Königlich Liegnitzschen Regierung von Schlesien, t. 3: 1813, dodatek czerwcowy; Öffentlicher Anzeiger – Beilage zum Amtsblatt der Königlich Preußischen Regierung zu Reichenbach, t. 3: 1818, s. 158; Perlick, Alfons, Die freiwilligen Opfer, Abgaben und Leistungen in der Grafschaft Glatz während des Freiheitskrieges, Glatzer Heimatblätter, t. 26: 1904, s. 27; Die Grafschaft Glatz, t. 11: 1916, s. 60; Windyka, Teresa, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7.

KOENIG, Siegmund, czeladnik papierniczy w Bystrzycy, pow. świd., **chrzestny u:** Johanna Karla Bürgla, muszkietera w pułku piechoty generała-majora v. Pfuha Młodszeo, w kompanii komendanta v. Frankenberga (28.12.1793, 4.7.1797).

Źr.: A. A., 337o.

CONRAD, Hugo, papiernik w Zakrzowie (obecnie dzielnica Wrocławia), 1882/1883 dyrektor fabryki papieru i kierownik stanu cywilnego w Kunnersdorf (obecnie dzielnica Jeleniej Góry, mieszk.: 1882/1883 nr 86/87).

Funkcje: 1893 członek zarządu sekcji XI (Śląsk i Pomorze) Stowarzyszenia Papierników (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Lit.: Schlesischer Tageblatt, t. 19, 2.6.1893; Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1882, Hirschberg b. d., s. 5, 12; Adreßbuch der Gemeinde Cunnersdorf Kreis Hirschberg i. Schl. für das Jahr 1883, Hirschberg b. d., s. 4, 17, 24.

v. KORN, Heinrich, we Wrocławiu, wydawca m.in. „Schlesische Zeitung”, 1851 kupuje od papiernika Hartmanna papiernię w Zakrzowie, od 1853 współwłaściciel J.A. Bock.

Lit.: Szymczyk, Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 24.

KÖRNICH, Georg Friedrich, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Świdnicy, **chrzestny u:** Johanna Christopha Schruncke, czeladnika ciesielskiego (10.8.1751).

Członkostwa: od 27.9.1753 cech karczmarzy (opłaty: 6 tal. reń. dla rady miejskiej, 4 tal. reń. dla cechu, 2 tal. reń. dla starszych cechu).

Funkcje: 22.4.1774 świadek w liście prawego urodzenia Johanna Christopha, syna Gottfrieda Straebicha, woźnicy do wynajęcia.

Źr.: A. A., 305c; A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 79, s. 117; nr 126, b. pag.

KOSOK, Paul, czeladnik papierniczy, **miejsca zamieszkania:** 1819 Goszcz, 1844 Niwki Garbarskie, obie pow. oleś., **świadek u:** Karla Siegberta Schuknechta, czeladnika stolarskiego w Starej Twardogórze, pow. oleś. (17.6.1844), **chrzestny u:** Adalberta Leowsky'ego, mieszkańca w Goszczu (24.1.1819, 8.2.1821, 11.3.1826).

Źr.: A. A., 548a, 548e.

KOSCHMIEDER, Friedrich Wilhelm, producent w Mioszowie, pow. wałbrz., wzm. 1881.

Lit.: Uebersicht der Geschäftsthätigkeit der Handelskammer für die Kreise Reichenbach, Schweidnitz und Waldenburg im Jahre 1862, Schweidnitz b. d., s. 26; Szymczyk, Maciej, Śląskie papiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 28.

KOHTZ, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1) Ernestine, jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Karla Gierschnera, pańskiego sługi w Gliniankach (obecnie dzielnica Wrocławia, 26.11.1865).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/39.

KOWACIC, Anton, operator maszyn w Strupicach, pow. jel., **mieszki:** 1908 nr 28.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 280.

KRAFFT, Hans Georg, mistrz papierniczy w Sobieszowie, pow. jel., **żona:** = 20.9.1739 z Anną Rosiną, córką Christiana Urbana, mistrza papierniczego w Piechowicach, pow. jel.

Źr.: A. A., 26l.

KRAFFT, Johann Gottlieb, 1748–1764 właściciel papierni w Sobieszowie, pow. jel.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 53.

KROMER, Matthäus, czeladnik papierniczy w Nysie, + przed 8.3.1686, **dzieci:** Juliana (% 9.3.1686).

Źr.: A. A., 57f.

KRÄNGLER, Michael, papiernik w Nysie, + przed 11.7.1713, **dzieci:** Elisabeth (= 11.7.1713 z Martinem Göbellem, mieszkańcem i wdowcem na majątku biskupim we Wrocławiu).

Źr.: A. A., 28c.

KRANTZ, Johann, papiernik w Piekarach, pow. leg., + przed 7.7.1682, syn Heinricha, krawca i mieszczanina w Bälzig, księstwo Mechelburg, **żona: I** = 12.1.1655 z Anną z domu Werner, wdową po Nicolausie Stiefie, papierniku w Piekarach (= 17.6.1664 z Michaelem Bulwigem, papiernikiem, synem Martina (+ przed 17.6.1664), browarnikiem i mieszczaninem w Bützaw, Mecklemburgia), **dzieci: I/1** Anna Katharina (# 14.7.1656), **I/2** Johann Heinrich (# 15.12.1657), kowal cyrkli i mieszczanin w Legnicy (= 7.7.1682 z Christiną, córką Georga Wagnera, starszego białoskórników i mieszczanina, **I/3**) Anna Blandina (# 2.7.1659), **I/4** Christian (# 29.3.1663), **chrzestny u:** Adama Leibnera, ogrodnika (19.10.1656, 5.5.1658), Johanna Seydla (10.3.1658), **jego żona chrzestną u:** Johanna Seydlla, papiernika (3.8.1655), Hansa Würbiza (13.10.1656).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 4, 5, 48, 49; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 57.

KROUSE, Bernhard, czeladnik papierniczy w Jarnołtówku, pow. nys., + przed 3.12.1721, **żona:** Rosina, **chrzestny u:** Michaela Felgenhauera Młodszego, wolnego ogrodnika (8.6.1705, 18.3.1707, 22.8.1708), **jego żona chrzestną u:** Michaela Felgenhauera (3.12.1721).

Źr.: A. A., 302a.

CRAUZE, Christof, płatnierz w Świebodzicach, pow. świd., 26.2.1512 oświadcza, że nie wie nic o wezwaniu go przed sąd, ponieważ był w Krakowie na weselu, ponadto doszedł do zgody z panami węgierskimi, którzy jednak nie przesłali należnych mu 50 florenów, więc pracy nie kontynuował, 1513 wzywa Fryderyk Legnicko-Brzeski radę miejską Świdnicy, aby usprawiedliwiła swoje postępowanie wobec C., gdyż ten posiadał królewski przywilej papierniczy, 6.9.1514 Johann v. Schaumburgk wynegocjował ugodę między C. a radą miejską Świdnicy: 1) C. może swój dom sprzedać albo zamienić, 2) ziemi mu się nie oddaje, 3) świdniczanie nie dają mu finansowego zadośćuczynienia, ponieważ mocno im zaszkodził.

Dziela: w 1507 za 25 guldenów i starą zbroję wykonuje nową zbroję dla Achatiusa Haunolda, mieszczanina wrocławskiego.

Źr.: A. P. Wroc., dok. m. Świdn., nr U 4876, U 4880, U 4892, U 4899.

Lit.: Schubert, Heinrich, Bilder aus der Geschichte der Stadt Schweidnitz, Schweidnitz o. J., s. 106.

KRAUSE, Friedrich, operator maszyny papierniczej w Strupicach (obecnie część Jeleniej Góry), **mieszki.**: 1908/1909 nr 123.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 280; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 293.

KRAUSE, Georg, zbieracz szmat i wynajemca mieszkania w Piekarach, pow. leg., **żona**: Eva, **dzieci**: **1**) Rosina (# 18.2.1647, chrzestny: Hans Wenniger, papiernik), **I/1**) Georg (# 30.9.1649, chrzestny: Georg Reitter, papiernik).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 4.

KRAUSE, Hans, czeladnik papierniczy w Piekarach, pow. leg., + przed 29.5.1657, **żona**: Eva, **jego żona chrzestną u**: Daniela Karchera, ogrodnika w Pątnowie, pow. leg. (29.5.1657).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 4.

KRAUSE, Johann David, producent papieru we Wrocławiu, **chrzestny u**: Karla Friedricha Augusta Krause, podporucznika I stopnia w stanie spoczynku, ul. B. Drobnera 12 (28.9.1837).

Źr.: A. A., 446d.

KRAUSE, Joseph, producent papy, **chrzestny u**: Augusta Krause, kat., szewca, ul. Henryka Pobożnego 8 (6.12.1883).

Źr.: A. A., 618b.

KRAUSE, Melchior, rozrywacz szmat w Legnicy, **mieszki.**: ul. Grodzka, **żona**: **I**) Maria, **dzieci**: **I/1**) Magdalena (# 13.10.1636, chrzestna: Sabina, żona Hansa Sauermana, papiernika).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 3.

KREBS, Hans, papiernik w Świdnicy, + przed 1.9.1609, 1.9.1609 jego dzieci otrzymują Christofa Rosmana i Simeona Schustera na opiekunów.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 191, s. 197.

KRÄBS, Michael, czeladnik papierniczy w Podgórzynie, pow. leg., * w Sediger, **żona**: = 28.1.1708 z Elisabeth, wdową po Hansie Sommerze, karczmarzu sądowym w Podgórzynie.

Źr.: A. A., 618b.

KRENZ, Johann, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Świdnicy, **mieszki.**: dom i ogród nr 432 przy Rowie Rybnym przed Dolną Bramą (24.3.1752 kupiony

od spadkobierców Marianny Tugendreich z domu v. Baudis, żony Schmidta), dom i ogród przy ul. Wrocławskiej, pomiędzy domem Jenckego a folwarkiem Anny Rosiny z domu Heintzel, żony Fuchsa (2.5.1753 odkupiony od Anny Rosiny Fuchs, przyjmie 23.5.1753 200 tal. śląskich hipoteki na tę posesję); 10.10.1749 Johanna Rosina z domu Schmied, wdowa po Schade, oświadcza przed radą miejską, że chce za niego wyjść za mąż.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 125, s. 23n; nr 137, s. 258nn, 337n; nr 168, s. 86n, 612n, 627; nr 171, b. pag.

KRETSCHMER, rodzina papierników w Dusznikach, pow. kłodz.

1) Christian, syn Samuela I, papiernika w Dusznikach; w 1640 przejmuje od ojca papiernię dusznicką.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 105.

2) KRETSCHMER v. Schönckendorf, Christian Wilhelm, # 24.11.1647, % 16.3.1689, syn Samuela I (patrz niżej) i ojciec Christiana Wilhelma, papierników w Dusznikach, **żona: I** = 25.4.1673 z Susanną Kathariną, córką Melchiora Ferdinanda Schüllera, łązebnika w Kłodzku (= 22.2.1691 z Antonem Franzem Roßenburgem, synem Johanna (+ przed 22.2.1691), papiernikiem w Pradze), **dzieci: I/1)** Johann Anton (# 26.9.1674), **I/2)** Susanna Katharina (# 25.11.1676), **I/3)** Christian Wilhelm (# 2.5.1678), **I/4)** Samuel Ferdinand (# 23.2.1681), felczer w pułku księcia Vaulemont (= 5.9.1703 z Kathariną, córką Heinricha Peschke, piekarza i burmistrza w Dusznikach), **I/5)** córka (% 26.10.1682), **I/6)** Maria Elisabeth (# 29.3.1684), **chrzestny u:** Friedricha Hanlena (15.2.1669), Georga Scholze (23.2.1669), Valentina Liebiga (16.4.1669, 21.9.1671, 21.5.1677), Georga Heinricha Fietzke, wójta powiatowego klucza Homole (13.5.1669), Andreasa Kluge, sukiennika (17.3.1670, 7.5.1672, 22.4.1675), Georga Artelta, powroźnika (5.5.1670, 7.7.1674, 17.12.1676, 13.1.1682, 22.10.1686), Christofa Wincklera (1.10.1670), Gottfrieda Francke (16.12.1670), Melchiora Lengfelta (3.6.1671, 10.1.1676), Tobiasa Larischa (6.8.1671), Hansa Hanlena (2.10.1671), Gregora Rotzmana (9.11.1671), Davida Vicentza, szafarza klucza Homole (17.1.1672), Augusta Gaude (16.9.1672), Melchiora Wittwera (11.10.1674, 3.2.1681), Eliasa Folckmera, sukiennika (26.11.1674, 23.8.1681), Heinricha Peschke, piekarza (30.11.1674, 14.1.1682, 19.11.1684, 13.2.1689), Christofa Lengfelta, mydlarza (9.11.1678), Eliasa Junga, krawca (6.2.1679, 30.3.1681, 20.4.1682), Georga Tiehla, garncarza (22.3.1679), Georga Schütze w Stoszowie, pow. kłodz. (3.10.1679, 10.6.1687), Hansa Sandtmana, producenta kólek (26.1.1685, 6.4.1680, 28.7.1682, 14.4.1687), Balthasara Pfeifera (29.5.1680), Melchiora Seidla (29.1.1681), Mechiora Sachela (3.10.1681), Christofa Lichey'a, kowala (30.3.1684), Melchiora Stachela, piekarza, Eliasa Fückera, malarza (30.4.1685), Christofa Feistela (20.5.1685), Hansa Burgkarta (18.9.1685), Davida Birgla (19.1.1686), Johanna Frewdenbergera (21.7.1686), Christiana Handschucha (10.11.1686), **jego żona chrzestną u: I:** Tobia-

sa Grötzebacha, łąziebnika (23.10.1673, 2.9.1676), Melchiora Lengfelta (28.2.1674, 19.8.1677), Gregora Rotzmana (14.3.1674), Christofa Benedikta Seibta, szewca (1.8.1674, 30.5.1676, 11.12.1679, 12.10.1681, 8.2.1684, 25.1.1685, 9.1.1688), Valentina Liebiga, krawca (6.8.1674), Christofa Wincklera (15.8.1674), Melchiora Seidla (15.4.1675, 1.9.1678, 5.3.1684, 22.10.1689, 2.10.1691), Eliaba Junga, krawca (22.6.1675, 14.2.1685), Georga Thiela, garncarza (18.5.1676), Melchiora Wittwera (23.5.1676, 2.2.1683, 4.2.1685, 10.3.1688, 17.1.1691), Heinricha Peschke w Ławicy, pow. kłodz. (13.4.1677, 14.7.1679, 9.11.1680), Melchiora Stachela, piekarza (18.4.1678, 22.3.1688), Eliasa Fückera, malarza (27.4.1678, 23.5.1680, 4.6.1687, 28.12.1690), Georga Sandmana (15.11.1678), Tobiasa Grötzebaucha, łąziebnika (31.3.1679, 16.6.1681), Gottfrieda Franke, krawca (3.4.1679), Andreasa Klugera (24.8.1679, 4.7.1681), Christofa Lichey'a, kowala (20.4.1680, 24.3.1690), Christiana Handschuha (19.1.1681, 25.1.1683, 24.3.1684), Christofa Karicha w Drzazgach, pow. kłodz. (31.5.1681), Samuela Kasela (30.9.1681, 2.7.1689), Georga Schütze (11.10.1681, 28.1.1684), Melchiora Tungla, krawca (21.11.1682), Georga Böhme w Szczytnej, pow. kłodz. (5.4.1683), Andreasa Siche, szewca (10.9.1683), Davida Bürgla w Podgórzu (20.11.1683), Hansa Larischa (8.1.1684, 14.10.1690), Johanna Josepha Freudenberga (6.3.1683, 31.5.1685, 14.3.1688, 1.3.1690), Christofa Feustela, gospodarza w Piwnicy Ratuszowej (8.3.1684, 4.10.1687), Christofa Kenigera w Podgórzu (9.5.1684), Martina Tamme w Łęczycach, pow. kłodz. (8.9.1684), Balthasara Pfeiffera (27.10.1684, 25.4.1687, 13.7.1689, 17.11.1691, 21.1.1694), Michaela Hatschera (16.3.1685, 8.6.1688, 13.8.1690), Heinricha Matzker (2.4.1685, 9.11.1687), Samuela Sandtmana (12.10.1685), Balthasara Gepperta (5.1.1686), Melchiora Jungka (25.5.1686, 6.8.1688), Johanna Burgkarta (23.9.1686), Johanna Zeiske, stolarza (10.12.1686, 1.1.1689, 8.4.1691, 9.11.1693), Kaspara Exnera (7.2.1687, 1.6.1690), Hansa Opitza (12.8.1687), Melchiora Grusa (18.9.1687), Hansa Bürgela (21.9.1687), Andreasa Großa (19.11.1687, 17.3.1689, 1.4.1693), Christiana Wilhelma Radschinske, żołnierza (28.12.1689), Christofa Hanli (22.3.1690), Leonharta Kleineysena (27.7.1690), Christofa Seyferta (1.9.1691), Petera Prügera (28.12.1691), **jego dzieci chrzestnymi u: I/2:** Franza Heidlera, żołnierza (13.12.1686), Melchiora Junga (25.5.1691), **I/3:** Heinricha Matzke (15.6.1690).

Funkcje: 1683 konsul; burmistrz.

Źr.: A. A., 655a, 655b.

Lit.: Windyka, Teresa, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7; Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 98.

3) Georg, % przed ołtarzem kośc. Krzyża tamże, syn Nikolausa, brat Gregora (patrz niżej), papierników w Dusznikach, 1607 uszlachcony.

Lit.: Windyka, Teresa, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7; Kalendarium dziejów Dusznik Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 163, s. 12; Ludwig, Franz, Die Grafschaft Glatz in Wort und Bild, Glatz 1896, s. 147.

4) Gregor, + 13.9.1623, % pochowany w kościele dolnym pw. św. Krzyża, przed ołtarzem, jego nagrobek od 1920 w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach (nie zachowany), syn Nikolausa (patrz niżej), brat Georga (patrz wyżej), ojciec Samuela (patrz niżej), papierników w Dusznikach, **żona: I** Susanna z domu Hetlin (+ 1619, do okresu powojennego istniał jej nagrobek, nie zachowany), **II** Eva, córka Tobiasza Franza (= 15.5.1629 z Valentinem Jungem, synem Karla, mistrza młota i burmistrza), **dzieci: 1)** Martha, **2)** Anna (= 24.10.1628 z Samuelem Peschke, synem Christofa), **3)** Samuel, **jego żona chrzestną u:** Melchiora Auliga, czeladnika browarniczego (6.6.1627), Jacoba Moschnera, dniówkarza (31.8.1627), Johanna Hofmanna, browarnika (9.9.1627), Georga Lengfelda, rzeźnika (19.10.1627), Gabriela Rüchtera (31.8.1628), Melchiora Lengfeldta (21.5.1635, 5.9.1638), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Bartholomäusa (3.8.1627, nieślubny), Adama Siebenschausena (20.5.1630), Christophä Lengfeldta (7.9.1631, 21.1.1633), Matthäusa Hundorffa (30.8.1632), Georga Schultza (18.1.1633), Nikolausa Kreutzlera, żołnierza (4.1.1633), Georga Andresa (9.5.1633), Matthäusa Lengfeldta (8.12.1633), Paula Weibera, żołnierza w pułku Buchan (14.6.1634).

W 1605 odbudowuje papiernię (zniszczonej przez powódź w 1601), której papier ze względu na używaną do jego produkcji wodę źródlaną nie jest atakowany przez mole, w 1623 papiernię przejmuje jego syn Samuel; w 1607 cesarz Rudolf II nadał mu tytuł szlachecki jako Kretschmer v. Schenkendorf (jego kamienny herb z 1605 r. znajduje się od roku 1914 w zbiorach karczmarza Klara w miejscowości Złotno, pow. kłodz.); największy benefaktor kościoła dolnego w Dusznikach, rozebranego w latach 1967–1969.

Funkcje: rajca miejski.

Źr.: A. A., 655a.

Lit.: Neugebauer, Julius, Breslau's Papiermühlen, Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, t. 1: 1870, s. 183; Kögler, Joseph, Historische Nachrichten von der Pfarrkirche der hl. Apostel Petrus und Paulus in der Königl. Preuß. Immediat-Stadt Reinerz, Vierteljahresschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz, t. 2: 1882, s. 16; Die Grafschaft Glatz, t. 9: 1914, s. 28; t. 11: 1916, s. 60; B., Das Glatzer Heimatmuseum, Glatzer Heimatblätter, t. 6: 1920, okładka; J. G., Papiererzeugung in Bad Reinerz hat 400jährige Tradition, Groß Wartenberger Heimatblatt, t. 24: 1981, nr 11, s. 7; Grzelakowski, Ryszard, Parafia Duszniki Zdrój, Ziemia Kłodzka, nr 92, s. 9; Windyka, Teresa, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7; Windyka, Teresa, Filigrany papierni dusznickiej, Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej, t. 6: 1998, s. 90; Ludwig, Franz, Die Grafschaft Glatz in Wort und Bild, Glatz 1896, s. 154; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 105; Heinke, Artur, Die Grafschaft Glatz, Breslau b. d., s. 222.

5) Nikolaus, * w Saksonii, ojciec Georga i Gregora, papierników Dusznikach, **dzieci: 1)** Georg, **2)** Gregor.

W roku 1561 nabywa udziału papierni Ambrosiusa Teppera, po śmierci papiernię przejmuje Gregor (patrz wyżej).

Lit.: Die Grafschaft Glatz, t. 11: 1916, s. 60; J.G., Papiererzeugung in Bad Reinerz hat 400jährige Tradition, Groß Wartenberger Heimatblatt, t. 24: 1981, nr 11, s. 7; Windyka, Teresa, Filigrany papierni dusznickiej, Zeszyty Muzeum Ziemi Kłodzkiej, t. 6: 1998, s. 90, 98; Windyka, Teresa, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 95, s. 7; Kalendarium dziejów Dusznik Zdroju, Ziemia Kłodzka, nr 163, s. 12; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 26, 85, 105; Ludwig, Franz, Die Grafschaft Glatz in Wort und Bild, Glatz 1896, s. 154.

6) Samuel I, % 16.9.1640, syn Gregora, papiernika (patrz wyżej), ojciec Christiana Wilhelma (patrz wyżej) i Samuela II (patrz niżej), papierników, **żona: I)** Susanna (% 14.12.1657), **dzieci: 1)** Friedrich (* 11.5.1625, + 24.6.1625), **2)** Samuel II (# 14.6.1627), papiernik, **3)** Anna, **I/1)** Friedrich (# 27.10.1633), **chrzestny u:** Kaspara Larischa, dziewiarza (13.6.1627, 22.6.1628), Michaela Frantza, chałupnika w Dolinie, pow. kłodz. (19.5.1628), Christopha Reichela w Tłumaczowie, pow. kłodz. (22.7.1628, 7.8.1635), Adama Sterza, kowala kos (15.8.1628), Balthasara Schwertnera (23.1.1629), Johanna Peschke, celnika (28.4.1629), Caspara Bocha (19.7.1629, 5.5.1636), Johanna Latte (20.11.1629), Johanna Wäldnera (27.11.1629), Samuela Zwienera (7.6.1630), Georga Kromera (14.6.1630), Jeremiasa Tritta (12.6.1630), Melchiora Tschammera (5.10.1630), Lautentiusa Kunckella (11.9.1631, 10.2.1636), Caspara Lahrischa (20.1.1632), Siegmunda Gärtnera (10.6.1632), Davida Mentzella (18.8.1632), Matthäusa Hundorffa (30.8.1632), Melchiora Tibrichta (13.9.1632), Georga Zehera w Radkowie, pow. kłodz. (10.11.1632), Simona Zestermana (16.8.1633), Nicolausa Prause (23.12.1634), Michaela Vicentza (28.1.1634), Michaela Steisa (12.2.1634), Paula Weibera, żołnierza w pułku Buchan (14.6.1634), Michaela Hertzoga (17.7.1634), Bartholomäusa Apta, czeladnika papierniczego (30.5.1635), Kaspara Zenckera (7.9.1636, 6.11.1645), Eliasa Krause (5.2.1637 zastąpiony przez Bartholomäusa Apta, czeladnika papierniczego), zastępuje Lorenza Kuncklla jako chrzestny u Christopha Gärtnera (22.12.1633), **jego żona chrzestną u:** Martina Hanle, sukiennika (19.11.1627), Jeremiasa Olmitzera (26.2.1628), Georga Fendricha (30.3.1628, 12.1.1631), Melchiora Tschemmera (21.1.1629, 30.5.1633), Johanna Hoffmona, krawca (20.7.1629), Balthasara Köhlera, kowala (6.8.1629, 15.8.1632), Tobiasa Ruchtera (25.1.1630), Georga Echsnera w Łężycach, pow. kłodz. (2.2.1630), Bartholomäusa Zwienera (24.1.1631), Hansa Riegera (23.7.1632), Christopha Gärtnera (16.9.1632, 18.10.1640, 15.4.1646), Hansa Wildnera w Stoszowie, pow. kłodz. (21.12.1632, 7.8.1635), Michaela Steisa (2.4.1633, 27.9.1640), Lorenza Kunckla, notariusza (20.7.1633, 29.5.1639, 12.6.1641, 30.10.1644, 26.4.1648), Siegmunda Gertnera w Dolinie (13.8.1634, 27.4.1636, 28.11.1636, 10.2.1639), Andreasa Klugera (26.2.1637, 1.5.1639, 15.11.1641), Simona Gärtnera (1638, 1.12.1640, 25.9.1642), Georga Scholza (14.9.1638, 14.10.1639, 17.1.1644, 13.6.1649, 17.4.1651, 26.2.1656), Andreasa Seyfertha (21.11.1638, 17.3.1642, 27.12.1643, 11.3.1646, 7.11.1649, 9.7.1652), Bartholomäusa Apta, czeladnika papierniczego (11.3.1640), Matthäusa Hundorfa (8.4.1641, 8.12.1644, 12.5.1647),

Eliasa Krause (8.5.1642, 18.2.1646, 27.3.1653), Michaela Vincentza (9.10.1642, 15.1.1646, 9.2.1648, 1.2.1651, 7.3.1655, 25.3.1657), Heinricha Walttera w Łęczycach (20.11.1642, 20.7.1645, 28.4.1648, 19.6.1651, 22.11.1654), Christofa (28.1.1643), Tobiasa Wagnera (11.7.1643), Georga Fietzensa w Drżązgach (23.8.1643, 5.3.1645, 2.5.1648, 9.2.1651), Hansa Haucke (28.2.1646), Matthäusa Handtschuha, czeladnika papierniczego (29.7.1646, 25.8.1647), Michaela Richtera (10.3.1648, 10.1.1651, 28.7.1653, 5.5.1655, 14.12.1656), Michaela Lucaßa (8.7.1648), Kaspara Zenckera (22.10.1648), Kaspara Sandmana, szewca (22.1.1649, 28.10.1651, 30.7.1654), Matthäusa Mücke (2.10.1649, 26.11.1652, 28.10.1654), Georga Tautza, grabarza (10.11.1649, 1.8.1653, 11.6.1656), Susanny Kathariny, nieślubnej córki Ursuli, konkubiny w pułku nadwachmistrza Picolomini Starszego (17.10.1649), Eliasa Willnera (20.7.1650, 28.3.1654), Matthäusa Hantschke (23.9.1650, 11.4.1653, 1.1.1655), Tobiasa Larischa (16.2.1651, 4.12.1654, 5.11.1657 (zastąpiona przez Susanne, wdowę po Samuelu Kretschmerze II, papierniku), Martina Matzke, kramarza (10.4.1651, 19.9.1653, 21.8.1655, 14.5.1657), Melchiora Fückera w Dolinie (14.4.1651, 8.12.1653, 12.11.1656), Melchiora Lengfelta (29.6.1651), Michaela Luxa (29.11.1651), Georga Fückera, młynarza w Szczytnej, pow. kłodz. (22.3.1652), Hansa Voigta, kuśnierza (5.4.1652, 7.7.1654), Kaspara Schmieda, byłego żołnierza (16.5.1652), Christofa Öelßnera w Stoszowie (29.6.1652, 3.1.1656), Melchiora Echßnera (24.9.1652, 3.1.1655), Martina Johanna Caudy, kantora (21.11.1653), Daniela Franke (6.2.1655), Friedricha Franke, farbiarza (14.6.1655), Kaspara Larischa, dziewiarza (29.6.1656), **jego dzieci chrzestnymi u: 2:** Jeremiasa Tritta (12.6.1630), **udział w komunii św.:** 26.3.1630, **jego żona bierze udział w komunii św.:** Wielki Czwartek 1630.

W 1623 przejmuje papiernię po śmierci ojca, przekazuje ją w 1640 swemu synowi Christianowi I.

Źr.: A. A., 655a.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 43; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 105.

7) Samuel II, * 1627, % 9.10.1656, ojciec Christiana Wilhelma, papiernika (patrz wyżej), **żona:** Susanna (* 1632, % 16.5.1683), **dzieci: I/1)** Christian Wilhelm (# 24.11.1647), papiernik, **I/2)** Anna Rosina (# 19.1.1653, = 30.9.1670 z Matthäuse Aloisem a Sole, poborcą podatkowym w Kłodzku), **chrzestny u:** Heinricha Schmieda, jeźdźcy w pułku Picolomini Starszego, w kompanii nadwachmistrza (4.7.1649), Johanna Schmieda, żołnierza w pułku Picolomini Starszego (14.12.1649), Andreasa Philipisa, byłego żołnierza w pułku Picolomini Starszego (26.12.1649), Matthäusa Stache (13.7.1650), Matthäusa Hantschke (23.9.1650, 1.1.1655), Johanna Dolkoffsky'ego, byłego żołnierza (5.1.1651), Martina Matzke, kramarza (10.4.1651, 21.8.1655), Georga Scholze (17.5.1651), Melchiora Lengfelta (29.6.1651), Friedricha Ollmützera (22.12.1651), Friedricha Hanlena (28.3.1652), Kaspara Schmieda,

byłego żołnierza (16.5.1652), Matthäsa Mücke (26.11.1652, 28.10.1654), Daniela Franke (6.2.1655), Melchiora Hundorffa (13.3.1655), Friedricha Franke, farbiera (14.6.1655), Christofa Gertnera (30.6.1655), zastępuje 22.9.1654 dra Woltera z Kłodzka jako chrzestny u Dorothei, Georga Tautza, pasterza (11.6.1656, 14.9.1659), **jego żona chrzestną u:** Andreasa Pätzelta (27.9.1649), Valentina Liebiga, krawca (26.11.1651, 6.1.1654, 17.1.1656, 17.6.1658, 28.4.1661, 12.4.1667), Johanna Dolkoffsky'ego, byłego żołnierza (4.3.1653), Matthäusa Hantschke (11.4.1653, 4.6.1657, 7.12.1659, 30.12.1662), Georga Rothmana, pasterza (19.4.1653, 21.12.1658), Georga Tautza, pasterza (1.8.1653), Martina Matzke (19.9.1653, 14.5.1657, 13.2.1662), Hansa Hanlena (7.10.1653, 11.7.1655, 30.9.1658, 19.8.1661, 7.11.1666), Bartholomäusa Adolffa, sitkarza (19.1.1654, 10.12.1666, 23.1.1669, 28.1.1670, 24.10.1672), Friedricha Schwertnera w Podgórzu (14.8.1654, 5.11.1656, 19.11.1659, 5.9.1662, 11.11.1666, 18.4.1670, 28.12.1672), Hansa Wittwera (30.8.1654), Christiana Hämmla, postrzygacza sukna (6.9.1654, 19.11.1656, 12.7.1659, 25.5.1662), Matthäusa Stache (17.9.1654, 5.8.1659, 10.12.1661), Friedricha Hanlena (15.10.1654, 25.2.1657, 6.6.1659, 25.8.1662, 26.5.1665), Martina Zeißke, karczmarza w Dolinie, pow. kłodz. (3.2.1655, 12.8.1658, 8.10.1659, 27.3.1662, 11.4.1680), Friedricha Großa, piekarza i mieszczanina (1.12.1655, 29.1.1658, 4.4.1660, 9.1.1663, 1.5.1665, 14.2.1668, 8.6.1670, 15.1.1673, 11.6.1675, 28.8.1678), Georga Scholze, mieszkańca (26.2.1656, 11.4.1662, 23.6.1666), Matthäusa Mücke (24.1.1657, 11.2.1658, 16.5.1660, 9.6.1663), Hansa Wittwera (29.3.1657, 28.10.1659, 7.5.1663, 12.1.1665), Bartholomäusa Frantze (31.3.1658), Melchiora Zeißke (7.4.1658), Andreasa Kolodriodiza, pielgrzyma ze Lwowa (20.9.1658), Tobiasa Larischa (15.9.1659), Friedricha Fleischera, farbiera (28.11.1659, 23.6.1661, 9.9.1664, 20.2.1667), Gregora Rotzmana (13.1.1660, 18.1.1662, 29.1.1666), Samuela Freudenberga (12.6.1662, 9.6.1664), Nikolausa Zenckera (21.8.1662), Georga Borkerta (18.1.1665), Hansa Geißlera, obcego rakarza (16.5.1665), Hansa Leonharda Gaucke (10.3.1666), Alexandra Witta, wachmistrza w pułku Caprada (14.4.1666, 9.6.1667), Melchiora Andreaßa (25.4.1666), Martina Folcknera (17.1.1666), Adama Prauße (24.11.1666), Georga Lupa (10.5.1667), Christofa Gregoriusa, sukiennika (21.6.1667, 6.5.1669, 14.11.1671, 28.2.1674, 24.2.1677), Eliasa Hiltmana w Modrzewie, pow. lwów. (8.8.1771), Eliasa Krause (31.1.1672, 15.4.1675, 14.11.1681), Gottfrieda Francke (3.1.1673), Hansa Seyfferta, piekarza (16.1.1673, 26.2.1675, 1.12.1677, 17.4.1680, 1.4.1682), Eliasa Sandmana, sukiennika (19.12.1665), Davida Vicentza, szafarza w Homole (9.9.1667, 5.8.1669, 20.3.1677), Samuela Sandmana (11.2.1673, 24.3.1675, 10.4.1677, 10.4.1680, 13.7.1682), Georga Baldricha (29.8.1674), Eliasa Kliebischa (13.3.1675, 8.3.1679, 23.7.1682), Erasmusa Seibta, dniówkarza (24.10.1675), Eliasa Junga, krawca (20.6.1677), Andreasa Siche, szewca (23.6.1679), Hansa Schüllera (15.6.1680), wdowa po nim zastępuje 5.11.1657 Susanne, wdowę po Samuelu Kretschmerze I, papierniku, jako chrzestna u Tobiasa Larischa.

Funkcje: 1652 konsul.

Źr.: A. A., 655a.

8) Christian Wilhelm, # 2.5.1678, + 1709, papiernik w górnej papierni, syn Christiana Wilhelma, papiernika (patrz wyżej), **chrzestny u:** Christofa Burghardta, sukiennika (maj 1697), Andreasa Lepelta, sukiennika (październik 1698).

18.3.1706 sprzedaje papiernię Antonowi Hellerowi, przy tej okazji zostały przekazane następujące sita: 1 do papieru królewskiego, 2 do papieru pocztowego, 3 do papieru kancelaryjnego dużego formatu, 2 do papieru conceptowego dużego formatu, 1 do papieru pocztowego małego formatu, 1 do papieru kancelaryjnego małego formatu, 1 do papieru conceptowego małego formatu, 1 do papieru jedwabnego.

Źr.: A. A., 655a.

Lit.: Die Grafschaft Glatz, t. 11: 1916, s. 60; Ludwig, Franz, Die Grafschaft Glatz in Wort und Bild, Glatz 1896, s. 154; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 76n, 105.

KRETSCHMER, Daniel, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., % 1.9.1633.

Źr.: A. A., 655a.

KRETSCHMER, Hans Georg, czeladnik papierniczy w Legnicy, + przed 6.2.1701, **dzieci: 1)** Friedrich (= 6.2.1701 z Evą, córką Paula Kohlocha, chałupnika w Niedźwiedziu, pow. wałb.).

Źr.: A. A., 86a, 103a.

CREUTZ, Franz, * 1640, + 24.5.1733 w Toszku, paraliż, % 26.5., **miejsca zamieszkania:** 1715 Lesica, pow. wałbrz. (papiernik i mieszczanin), 1733 Toszek (czeladnik papierniczy), **żona:** = 29.10.1715 w Lesicy z Marią Magdaleną Katharią, córką Michaela Gerlicha, handlarza w Złotym Stoku, pow. ząb.

Źr.: A. A., 52, 106e.

KRIEG, Otto Herrmann, dyrektor fabryki papieru w Dąbrownicy, pow. jel., dr, * 1835, ew., drugi syn Karla (+ przed 8.5.1866 w Dąbrownicy), dyrektora fabryki, **żona:** = 8.5.1866 we Wrocławiu z Klarą Charlotte (* 1847, ew.), najstarszą córką Johanna Andreasa Bocka, kupca, właściciela fabryki i członka rady parafialnej.

Funkcje: w 1893 ponownie wybrany na ławnika sądu sekcji XI (Śląsk i Pomorze) Związku Zawodowego Papierników (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/83.

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 19, 2.6.1893.

KRIGEL, Urban, mistrz papierniczy w Legnicy, **chrzestny u:** Matthäusa Schepsa, garncarza (1584, piątek po Invocavit), **żona:** NN, **dzieci: 1)** NN (+ 1581, wtorek tygodnia laetare), **2)** Ursula (# 1584, wtorek 1. tygodnia adwentu, + 1586, środa ty-

godnia po Oculi), **jego żona chrzestną u:** Georga Ludewyga w Piekarach, pow. leg. (1581, wtorek 14. tygodnia po trinitatis, 1584, czwartek 1. tygodnia po trinitatis), Kaspara Ludwiga tamże (1583, wtorek 5. tygodnia po Wielkiej Nocy), Friedricha Jeschke tamże (1584, piątek 8. tygodnia po Trinitatis).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy nr 1, Wroc.; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

KRIEGLER (KRINGLER), rodzina papierników w Białej Nyskiej, pow. nys.

1) Anton, mistrz papierniczy w górnym (tylnym) młynie, ojciec Gottharda, mistrza papierniczego tamże (patrz niżej), **żona: I)** Magdalena, **dzieci: 1)** Susanna, **2)** Anna Barbara, **I/1)** Maria Elisabeth (# 9.5.1717), **I/2–3)** Gotthard, papiernik (patrz niżej) i Maria Barbara (chrzestna: Ester, żona Ruffa, papiernika, # 27.4.1719), **I/4)** Anna Klara (# 4.9.1722), **I/5)** Marianna (# 10.8.1724), **chrzestny u:** Michaela Schmieda, chłopa (25.2.1719, 30.1.1723, 18.5.1725), Thomasa Elsnera, browarnika (22.10.1719), Lorenza Preisnera, chłopa (3.9.1723, 2.12.1727), Kaspara Böhma, krawca (23.5.1724, 25.6.1729), Johanna Püfke, krawca (15.9.1725, 7.2.1726), Karla Zedlazecka, ogrodnika kwiatowego (18.9.1734, 11.10.1735), **jego żona chrzestną u:** Antona Tilschera, krupniarza (27.12.1720), Michaela Schmiedta, chłopa (4.2.1721, 24.1.1728), Kaspara Böhma, krawca (22.10.1721), Johanna Heinricha Olbricha, szewca (31.12.1721, 22.8.1723, 19.1.1725, 20.10.1725), Lorenza Preisnera, chłopa (29.3.1722, 20.10.1725), Karla Zedlazecka, ogrodnika kwiatowego (1.10.1737), Antona Preiße, wolnego ogrodnika (14.5.1745), Michaela Wagnera, ogrodnika (15.8.1746), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Hansa Heinricha Ulbrichta (12.10.1729, 12.5.1732, 3.6.1735), Lorenza Preisnera, chłopa (1.12.1729), **2:** Lorenza Fischera, tkacza (9.9.1741), Antona Preisnera (9.5.1742), **I/2:** Antona Tilscha, ogrodnika (20.10.1743, 13.11.1744, 29.10.1745), Lorenza Fischera, tkacza (24.10.1743), Antona Preißnera, wolnego ogrodnika (14.6.1745), Kaspara Beera, zagrodnika (31.1.1746).

Źr.: A. A., 431.

2) Gotthard, mistrz papierniczy w górnym (tylnym) młynie, # 27.4.1719, syn Antona, mistrza papierniczego w Białej Nyskiej (patrz wyżej), **żona: I)** Klara, **dzieci: I/1)** Franz Michael (# 4.9.1748, chrzestna: Rosalia, żona Franza Ruffa, mistrza papierniczego w środkowym młynie), **I/2)** Anton Ferdinand (# 17.8.1750, chrzestna: Anna Rosina, żona Franza Ruffa, mistrza papierniczego w środkowym młynie), **I/3)** Johann Matthäus (# 20.9.1753, chrzestny: Franz Ruff, mistrz papierniczy), **I/4)** Joseph Clemens (# 18.11.1754, chrzestny: Franz Ruff, mistrz papierniczy), **I/5)** Jakob Ignaz (# 2.3.7.1756, chrzestna: Rosina, żona Ruffa, mistrza papierniczego w środkowym młynie), **I/6)** Maria Magdalena (# 8.1.1759, chrzestna: Anna Rosa, żona Franza Ruffa, mistrza papierniczego w środkowym młynie), **I/7)** Klemens Karl (# 23.1.1761, chrzestny: Franz Ruff, mistrz papierniczy w środkowym młynie), **I/8)** Anna Rosina Theresia (# 25.2.1763, chrzestna: Anna Rosa, żona Ruffa, mistrza papierniczego w środkowym młynie), **I/9)** Johann Georg (#16.4.1764, chrzestny:

Franz Ruff, mistrz papierniczy w środkowym młynie), **chrzestny u:** Lorenza Fischeera, tkacza (31.8.1738), Antona Tilschera, krupniarza (26.10.1738, 27.3.1747), Antona Schmiedta, kowala podków (19.8.1747, 30.1.1752, 14.3.1756, 29.7.1762), Hansa Krieglera, czeladnika papierniczego (14.2.1748), Michaela Wagnera, cieśli (19.8.1751), Josepha Elßnera, krupniarza i muszkietera w pułku Treskow (7.12.1754, 1.5.1757, 25.9.1760), Franza Stentzla, żołnierza w pułku Treskow (30.5.1756), Antona Preyßnera, wolnego ogrodnika (1.3.1759, 30.10.1761), Josepha Denka, rzeźnika (30.9.1760), **jego żona chrzestną u:** Antona Preißnera, wolnego ogrodnika (3.3.1749, 8.3.1754, 23.7.1756), Michaela Wagnera, wolnego ogrodnika (30.3.1749, 12.3.1756), Antona Schmiedta, kowala podków (30.3.1739, 5.7.1758, 4.4.1760, 10.8.1764), Antona Tilschera, wolnego ogrodnika (22.4.1750), Franza Stentzla (27.1.1755, 5.8.1758), Josepha Elßnera, wolnego ogrodnika (14.12.1755), Johanna Michaela Hekela, czeladnika młynarskiego (17.5.1764).

Źr.: A. A., 431.

KRINGLER, rodzina papierników na Śląsku.

1) Franz Jakob, dyrektor techniczny w fabryce papieru w Iławie, pow. szpr., * 1802, drugi syn Matthäusa (+ przed 31.5.1841 w Białej Nyskiej, pow. nys.), producenta papieru (patrz niżej), **żona:** = 31.5.1841 w Środzie Śląskiej z Karoline (* 1818), najstarszą córką z dwojaczków Karla Friedricha Schupliego (+ przed 31.5.1841), właściciela kawiarenki i mieszczanina w Środzie Śląskiej.

2) Matthäus, producent papieru w Białej Nyskiej, pow. nys., + przed 31.5.1841 tamże, ojciec Franza Jakoba, dyrektora technicznego w fabryce papieru w Iławie, pow. szpr. (patrz wyżej).

Źr.: A. P. Wroc., par. kat. św. Andrzeja w Środzie Śląskiej, nr 119.

KRIEGLER, Franz, czeladnik papierniczy w Białej Nyskiej, pow. nys., **żona:** Katharina, **dzieci:** 1) Anna Barbara, jego żona zastępuje 28.5.1728 Barbarę, żonę Schmieda, browarnika w Leippe, jako chrzestną u Johanna Patza, woźnicy u hrabiego Franza Friedricha w Trautmannsdorf, **jego dzieci chrzestnymi u:** 1) Johanna Christopha Patznera, jeźdźcy u hrabiego Franza Friedericha w Trautmannsdorf (7.5.1724, 6.4.1726), Johanna Adama, mieszkańca (10.5.1725).

Źr.: A. A., 431.

KRINGLER, Johann, papiernik w Osiecznicy, pow. bol., **dzieci:** 1) Robert (* 1846, + 3.1.1847, ze słabości, % 7.1.).

Źr.: A. A., 678d.

KRIEGLER, Johann Melchior, czeladnik papierniczy w Białej Nyskiej, pow. nys., **żona:** I) Ursula, **dzieci:** I/1) Stanislaus Leopold (# 13.11.1744, chrzestny: Joseph Schwancke, mistrz papierniczy w młynie polnym), I/2) Euphrosina

(#14.2.1748, chrzestni: Gotthard Kriegler, czeladnik papierniczy, Johanna, córka Josepha Schwancke, mistrza papierniczego w młynie polnym).

Źr.: A. A., 431.

KRINGEL, Matthäus, mistrz papierniczy w Świdnicy, **żona: I)** Ursula, **dzieci: I/1)** Martin (# 16.11.1638).

Źr.: A. A., 59h.

KRINKE, Franz, zbieracz szmat i chałupnik w Dusznikach, pow. kłodz., * 1754, syn Franza, dzierżawcy w Podgórzcu, pow. kłodz., **żona: I)** = 18.1.1780 z Johanną (* 1754 tamże), córką Johanna Schwarza, dniówkarza tamże, **dzieci: I/1)** Johanna Barbara (* i # 31.7.1783), **I/2)** Ignaz Joachim (* 25.12.1787, # 26.12.).

Źr.: A. A., 655c, 655o.

KRON, Christian, mistrz papierniczy w Piechowicach, pow. jel., **żona:** = z wdową po Johannie Gottlobie Urbanie, papierniku tamże > przejmuje papiernię i sprzedaje ją 21.6.1784 za 2400 tal. reń. najstarszemu pasierbowi Christianowi Urbanowi (czynsz roczny: 12 tal. reń., 2 ryzy papieru kancelaryjnego, jeżeli urząd na Chojniku, pow. jel., potrzebuje więcej papieru, musi mu sprzedać

ryzę papieru kancelaryjnego za tal. 1 reń., ryzę papieru conceptowego lub zwykłego za 1 tal. śląskiego, 1 florena na prace budowlane, w przypadku werbunku pokrywa połowę kosztów werbunkowych); musi według ugody z cieplickim młynarzem zbożowym pokrywać ¼ kosztów utrzymania budowli wodnych.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 63n.

KRÖHNER, Paul, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Theodora Exnera, ew., cieśli, Hintergasse 3 (niezachowana, 2.4.1866).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 5/6.

KROTHER, Tobias, uczeń papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., **mieszki:** 1630 Niedergasse, przystępuje 17.3.1630 do komunii św.

Źr.: A. A., 655a.

KUBE, Julius, wygładzacz papieru we Wrocławiu, **chrzestny u:** Karla Pache, krawca, ul. Trzemeska 5 (9.8.1863).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/53.

GUBE, Melchior, czeladnik papierniczy w Piekarach, pow. leg., **dzieci: I)** Melchior (* 17.1.1691, % 20.1.1691).

Źr.: A. A., 23.

KÜCHLER, Johann Ernst, papiernik w Iławie, pow. szpr., 5. syn Heinricha (+ przed 8.9.1844), mieszkańca 2 Schibsdorf, **żona:** = 8.9.1844 w Szprotawie z Louise Juliana, 5. córką Georga Friedricha Maschke, chłopa w Iławie.

Źr.: A. P. Z. G., kat. kośc. w Szprotawie, nr 35, s. 5.

KÜHN, Richard, robotnik w fabryce papieru w Jerzmanicach Zdroju, pow. złot., **mieszk.:** 1927 Wittgendorfer Str. 33.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch Kreis Goldberg=Haynau einschl. der Städte Haynau und Goldberg 1927, Liegnitz b. d., s. 85.

KUNICKE, producent papieru w Popielówku, pow. Iwów., **żona:** Adelheid, **jego żona chrzestną u:** Maximiliana Langer, kat., miejskiego księgowego i podporucznika w stanie spoczynku we Wrocławiu, ul. Bolesława Chrobrego 24 (14.6.1885).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/18.

KUNICKE, Gustav, papiernik w górnym młynie w Orłowicach, pow. Iwów., w 1852 przejmuje młyn od Samuela Gottlieba Kunicke, po pożarze nie ma pieniędzy na odbudowę, dlatego zawiera umowę na spółkę z Augustem Kefersteinem z Ilfeld w Górach Harcu, produkuje papier ze słomy, początkowo za pomocą 2 holendrów i 2 maszyn papierniczych, potem 4 holendrów i 3 maszyn papierniczych; w latach osiemdziesiątych XIX w. zamknięcie zakładu z powodu kłopotów surowcowych.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 49.

KUNICKE, Samuel Gottlieb, papiernik w górnym młynie w Orłowicach, pow. Iwów., **żona:** = z Friederike, wdową po Gottlieb Wilhelmie Rumlerze, papierniku w Orłowicach, od 1825 wdzierzawi, w 1838 (po śmierci Ernsta Louisa, jedyne go syna Gottlieba Wilhelma Rumlera) kupuje papiernię, wyposażenie: 1 holender, 24 stępy, zatrudnienie: 3 czeladnicy, 1 uczeń, 6–10 zbieraczy szmat, produkcja roczna: 170–300 bel, cierpi z powodu konkurencji firm zagranicznych, które mają tańsze surowce, w 1852 przekazuje papiernię Gustavowi Kunicke.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 49.

KUNZ, Paul, współwłaściciel fabryki pap dachowych Paul Kunz & Co. w Bytomiu, **mieszk.:** 1907–12 ul. Powstańców Warszawy 25, 1914 ul. Jagiellońska 11.

Lit.: Mejer, Georg v., Adreßbuch der Stadt Beuthen O.=S. einschließlich des Verwaltungsbezirks Schwarzwald und der Gemeinde Roßberg 1907. 1908, Beuthen b. d., cz. V, s. 72; tenże (wyd.), Adreßbuch der Stadt Beuthen O.=S. einschließlich des Verwaltungsbezirks Schwarzwald und der Nachbargemeinde Roßberg 1912. 1913, Beuthen b. d., s. 161; tenże (wyd.), Adreßbuch der Stadt Beuthen O.=S. 1914, Beuthen b. d., cz. III, b. s.

KUNZE, Robert, operator maszyny papierniczej w Strupicach, pow. jel., **mieszki.:** 1908/1909 nr 58.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 280; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 294.

KURKA, Hildegard, sortownicza papieru w Chojnowie, **mieszki.:** 1939 Kolejowa 6b.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 73.

KURNOTH, Karl Franz Bernhard, pomocnik operatora maszyny papierniczej w Ławicy, pow. kłodz., * 1886, **rodzice:** Johann, pomocnik kolejowy, Monika z domu Kolbe, obaj + w Ławicy przed 29.11.1919, **żona:** = 29.11.1919 z Agnes (* 1887, rodzice: Franz Bittner (+ przed 29.11.1919), właściciel parceli rolnej w Kamieńcu, pow. kłodz., Ottilie z domu Bartsch w Goszycach, pow. kłodz.

Źr.: Kłodzko, par. kat. Wniebowstąpienia NMP, księga ślubów 1911–1924.

KURZER, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona:** Anna Rosina, **jego żona chrzestną u:** Johanna Gottloba Scholtza, czeladnika papierniczego (10.9.1748).

Źr.: A. A., 305c.

KUSCH, Johann Sigismund, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, ew., **mieszki.:** na majątku archidiakonatu, syn Michaela (+ przed 8.6.1711), wikliniarza w Świdnicy, **żona: I)** = 8.6.1711 z Marią Rosiną, ew., córką Balthasara Wincklera (+ przed 8.6.1711), właściciela dziedzicznego na majątku archidiakonatu we Wrocławiu, świadkowie: Gottfried Imm, złotnik i mieszczanin, Tobias Blachwitz, starszy złotników i mieszczanin, **dzieci: I/1)** Anna Barbara (# 9.5.1717, chrzestni: Christian Heinrich Riediger, papiernik, Rosina z domu Würbitz, żona Ihmego, złotnika i mieszczanina we Wrocławiu i właściciela dziedzicznego na majątku archidiakonatu), **I/2)** Susanna (# 23.1.1720, chrzestna: Rosina z domu Würbitz, żona Ihmego, złotnika i mieszczanina we Wrocławiu i właściciela dziedzicznego na majątku archidiakonatu), **I/3–4)** Johann Gottlieb (chrzestni: Christian Heinrich Rüdiger, papiernik we Wrocławiu, Gottlieb Wilhelm Becker, papiernik w Oleśnicy, Rosina z domu Würbitz, żona Gottfrieda Ihmego, złotnika i mieszczanina we Wrocławiu i właściciela dziedzicznego na majątku archidiakonatu) i Gottlieb Benjamin (chrzestni: Gottfried Wilhelm Ihme, czeladnik złotniczy, syn Gottfrieda, złotnika, Anna, wdowa po Gottfriedzie Güntherze, czeladniku złotniczym, obaj synowie # 19.3.1722), **I/5)** Johann Heinrich (# 19.12.1723, chrzestny: Gottfried Wilhelm Ihme, ew., złotnik), **I/6)** Maria Elisabeth (# 17.12.1725, chrzestny: Gottfried Wilhelm Ihme, ew., złotnik), **chrzest-**

ny u: Christopha Wilhelma, nieślubnego syna Rosiny, ew., córki Geoga Günthera (+ przed 7.6.1723), wikliniarza w Legnicy (7.6.1723).

Źr.: A. A., 28c, 120a, 120b.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 48.

KUSCHEL, Karl, pomocnik operatora maszyny papierniczej w Starej Bystrzycy, pow. kłodz., **rodzice:** Eduard, właściciel parceli rolnej tamże, Anna z domu Dittert (* w Paszkowie, pow. kłodz.), **żona:** = 23.10.1905 z Marią (rodzice: Ernst Pabel, kolonista w Szczawinie, pow. kłodz., Anna z domu Krause (* w Starym Wielisławiu, pow. kłodz.)).

Źr.: A. A., 562d.

KUTTER, Willi, robotnik w fabryce papieru w Chojnowie, pow. leg., **mieszk.:** 1939 ul. Mikołaja Reja 1.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 73.

KUTZE, papiernik we Wrocławiu, + przed 4.11.1875, **żona:** Thekla z domu Bec-ki (* 1793, + 4.11.1875, ze starości, % 6.11, mieszk.: 1875 ul. Krupnicza).

Źr.: A. A., 525j.

L

LABELL, Ignaz, zbieracz szmat w Brzegu, * 1780, + 1.2.1828, tęzec, % 3.2.

Źr.: A. A., 666u.

LANGER, Albert, sługa w papierni w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestny u:** Elisabeth, nieślubnej córki Marii, córki Josepha Gärtnera, chłopca w Stoszowie, pow. kłodz. (24.11.1818), Franza Gaertnera, chałupnika w Bobrownikach, pow. kłodz. (5.2.1810).

Źr.: A. A., 655d.

LANGNER, Christian, papiernik w Goszczu, pow. oleś., **dzieci: 1)** Rosina, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Johanna Melzera, wolnego osadnika w Sławoszowej, pow. oleś. (25.3.1825).

Źr.: A. A., 548a.

LANGNER, Johann Christoph, inspektor papieru w Goszczu, pow. oleś., **dzieci: 1)** Charlotte, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Martina Sellonga, parobka w Szczodra-ku, pow. oleś. (1.11.1785).

Źr.: A. A., 133e.

LANK, Christian, czeladnik papierniczy w Brzegu, **chrzestny u:** Franza Sabi-scha, czeladnika murarskiego (24.7.1836).

Źr.: A. A., 666g.

LANGE, Fritz, właściciel fabryki papieru w Mroczkowicach, pow. lwów., ku-pionej po 1873, fabryka spali się w 1886 i zostaje sprzedana Schles. Cellulose- u. Papierfabriken AG w Kunnersdorf (obecnie część Jeleniej Góry) w 1896.

Lit.: Craemer, August, Stadtbuch der Stadt Friedeberg a. Queis, Friedeberg 1928, s. 22; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 53.

LANG, Joseph, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, * 1785, + 20.1.1818, gruź-lica, % 24.1.

Źr.: A. A., 693u.

LANGE, Oskar, papiernik w Jeleniej Górze, **mieszki:** 1908 ul. Kasprowicza 10.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 286.

LENGFELT, Georg, zbieracz szmat w Dusznikach, pow. kłodz., **żona: I)** Doro-thea, **dzieci: I/I)** Melchior (# 21.5.1647), **chrzestny u:** Martina Toche w Modrze-wie, pow. lwów. (5.8.1647), Hansa Welzela (20.8.1647).

Źr.: A. A., 655a.

LASKE w Mioszowie.

Funkcje: 1893 przewodniczący sekcji XI (Śląsk i Poznańskie) Związku Produ-centów Papieru (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 19, 2.6.1893.

LAUER, August, producent papy we Wrocławiu, **dzieci: 1)** Maria, **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Heinricha Fritscha, ew., ul. Oleśnicka 4 (22.10.1871).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/12.

LAUTERBACH, Friedrich Wilhelm, czeladnik papierniczy w Rzańniku, pow. złot., * 1821, najstarszy syn Gottfrieda, szewca w Mroczkowicach, pow. lwów., **żona:** = 23.1.1844 we Wrocławiu z Anną Rosiną Gottschling (* 1822), pasierbicą Siegismunda Neumanna, chałupnika folwarcznego w Mittelfalkenhain, pow. złot.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 21/10.

LECHNER, Friedrich, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, **żona:** Johanna Ro-sina, **świadek u:** Ehrenfrieda Heintze, handlarza materiałami (5.7.1824), **chrzestny**

u: Karla Gottlieba Morgena, gospodarza w rejonie Mikołajskim nr 40 (4.5.1823), **jego żona chrzestną u:** Franza Krista na Przedmieściu Mikołajskim (14.6.1827, 26.4.1829).

Źr.: A. A., 449b4, 658a; A. P. Wr., EKMS 8/22, s. 302.

LECHNER, Heinrich, papiernik w Iławie, pow. szpr., **świadek u:** Johanna Karla Friedricha Augusta Heidera, krawca w Iławie (12.8.1849).

Źr.: A. P. Z. G., kośc. kat. w Szprotawie, nr 33, 35, s. 28.

LEHFELDT, Johann Christoph, czeladnik papierniczy w Iławie, pow. szpr., **chrzestny u:** Christiana Ierganga, czeladnika papierniczego (14.10.1768).

Źr.: A. P. Z. G., a. metrykalne Szprotawy, nr 2.

LEISTNER, Paul, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Josepha Koeniga, kat., maszynisty, ul. Kolejowa 91 (2.11.1884).

Źr.: A. A., 658i.

LEHNER, Jakob Friedrich, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, wzmiankowany od 30.9.1823, **żona:** Rosina, **jego żona chrzestną u:** Karla Gritschke, czeladnika sukienniczego (21.10.1832).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/22, 11/30.

LENK, Christian Friedrich, czeladnik papierniczy, * 1805, + 3.10.1871 we Wrocławiu, paraliż, % 6.10., **miejsca zamieszkania:** 1838–1861 Brzeg, 1871 Wrocław, **żona:** **I** Christiane, **II** Henriette, **dzieci:** **1** Henriette Adelheid Amalie Wilhelmine (* 1833, ew., = 16.9.1861 we Wrocławiu z Franzem Eduardem Weberem (* 1837, ew.), czeladnikiem iglarskim tamże, synem Franza (+ przed 16.9.1861), pańskiego gońca w Bykowie, pow. oleś.), **jego żony chrzestnymi u:** **I:** Johanna Christoph Scholza, dniówkarza we Wrocławiu (15.11.1838), **II:** Johann Pauline Franziski, nieślubnej córki Johann Eleonore, córki Gottfrieda Simona, dniówkarza w Mokronosie Dolnym, pow. wroc. (10.2.1839).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/100, 11/31, 11/106.

LENCKE, Gottlieb, mistrz papierniczy w Janowicach, pow. jel., **żona:** Anna Justina, **jego żona chrzestną u:** Christiana Schlegela, mistrza młynarskiego w młynie Seifersdorfa w Trzcińsku, pow. jel. (24.1.1745).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 22/1.

LERCH, Willibald, producent papieru, + 13.8.1884 w Mostowicach, pow. kłodz., **miejsca zamieszkania:** 1855–59 Batorów, pow. kłodz., 1884 Mostowice, **żona:** Johanna, **chrzestny u:** Josefa Hilberta, młynarza górnego i mieszczanina w Duszni-

kach, pow. kłodz. (10.4.1854, 11.7.1855), **jego żona chrzestną u:** Emanuela Grötzebaucha, mistrza piekarskiego tamże (14.10.1859).

Źr.: A. A., 655f, 655g.

Lit.: Scholz, Edmund, Chronik der Grafschaft Glatz p. a. 1884, Vierteljahrsschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz, t. 4: 1884, s. 357.

LETZEL, Johann, właściciel fabryki papieru w Polance, pow. kłodz., **chrzestny u:** Karla Wiehra, właściciela fabryki papieru w Dusznikach, pow. kłodz. (23.8.1879).

Źr.: A. A., 655i.

LIEBIG, pomocnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., **świadek u:** Johanna Gottlieba Seidla, krawca i mieszkańca w Piątnicy, pow. leg. (22.5.1842).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 21.

LIEBICH, Anton, wygładzacz papieru we Wrocławiu, * 1814, kat., 2. syn Antona, handlarza żywności i mieszczanina, **mieszk.:** 1848–1850 ul. Srocza 7, **żona: I) =** 10.1.1848 z Marią Elisabeth (* 1821, kat.), służką, ul. Srocza 7, najmłodszą córką Josepha Birke (+ przed 10.1.1848 we Wróblowicach, pow. średz.), właściciela wolnej parceli, **dzieci: I/1) Berthold August Theodor** (*10.10.1848, # 22.10.), **I/2) Albertine Pauline Bertha** (*11.8.1850, # 25.8.), **jego żona chrzestną u:** Benedikta Liebicha, wygładzacza papieru, ul. Kręta 13 (25.6.1848).

Źr.: A. A., 446f, 446j.

LIEBIG, Benedikt, wygładzacz papieru we Wrocławiu, + przed 5.1.1851, **mieszk.:** 1848 ul. Kręta 13, **żona: I) Louise** z domu Gläser, **dzieci: I/1) Johann Karl Friedrich** (*11.6.1848, # 25.6., chrzestna: Maria, żona Antona Liebicha, wygładzacza papieru), **jego żona chrzestną u:** Gustava Reinholda Franza, nieślubnego syna Natalie, ul. Henryka Probusa 3, najstarszej córki Johanna Herrmanna, cyrulika (5.1.1851).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/11; A. A., 446f.

LIEBIG, Jeremias, syn Tobiasa, mistrza stelmacha w Podgórzynie, pow. jel., **miejsca zamieszkania:** 1704–1716 Podgórzyn (czeladnik papierniczy), 1718 w Unięcicach, pow. lubań. (kupuje w tym samym roku za 1 600 tal. tamtejszą papiernię), **żona:** = 12.11.1711 z Anną Rosiną, córką Christopha Ansorga, karczmarza dziedzicznego w Przesiece, pow. jel., **chrzestny u:** Jeremiasa Austa, domownika (2.11.1704), Siegmunda Friedricha, chałupnika (23.4.1713), Siegmunda Scholza, młynarza w Przesiece (22.1.1716).

Źr.: A. A., 693c.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 45.

LIEBICH, Johann, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., + przed 4.2.1773, **dzieci: 1)** Johann Bernhard (* 1736), szewc i mieszczanin (= 28.11.1771 z Anną Johanną (* 1745), córką Josepha Augustina Lengsfelda (+ przed 28.11.1771), kancelisty w kancelarii hrabiego Götza w Ścinawce Dolnej, pow. kłodz.), **2)** Maria Barbara (* 1739, = 22.11.1768 z Wenzlem Elsnerem (* 1740), synem Michaela (+ przed 22.11.1768), browarnika w Neuhaus, Czechy, świadek: Joseph Ossendorf, królewski papiernik dworski), **3)** Johann Joseph (* 1746), mistrz stolarski i mieszczanin (= 4.2.1773 z Marią Theresią (* 1744), córką Antona Grözebaucha, drugiego starszego piekarzy pieczywa białego, przewodniczącego rady parafialnej kośc. św. Krzyża i mieszczanina), **4)** Anna Barbara, **jego dzieci chrzestny-mi u: 1:** żołnierza austriackiego (29.9.1761), **2:** Heinricha Beera, chałupnika w Podgórzu (2.4.1765), **4:** Johanna Georga Dintera, mieszczanina (27.7.1761).

Źr.: A. A., 655c, 655o.

LIKE, Stephan, mistrz papierniczy w Goszczu. pow. oleś., **chrzestny u:** Johanna Christiana Stöntzela, mieszkanka (14.10.1810).

Źr.: A. A., 548a.

LINDNER, Wilhelm, robotnik fabryki papieru w Michowie, pow. zlot., **mieszk.:** 1927 nr 9.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch Kreis Goldberg=Haynau einschl. der Städte Haynau und Goldberg 1927, Liegnitz b. d., s. 91.

LINKE, właściciel fabryki papieru w Jeleniej Górze, 27.2.1893 jednemu z jego robotników krajalnica odcina ramię.

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 19, 2.3.1893.

LOECHEL, Otto, współwłaściciel fabryki papieru (Wellpapier) Otto LOECHEL & Co. GmbH w Jeleniej Górze, **mieszk.:** 1939 Osiedle Robotnicze 38.

Lit.: Hirschberger Einwohner-Buch 1939, Hirschberg 1939, s. 29.

LOMMATZSCH, Emil, dyrektor techniczny Jeleniogórskiej Fabryki Papieru, **mieszk.:** 1926 ul. Mostowa 4a.

Lit.: Einwohnerbuch 1926 von Hirschberg u. Umgebung, Hirschberg b. d., s. 82.

LORENZ, Franz Joseph, papiernik w Kotowicach, pow. Wrocł., * 23.1.1920 w Mittelöls, kat., **mieszk.:** nr 224, **rodzice:** Franz de Paula, kat., maszynista, Maria z domu Hallmann, kat., **żona:** = 30.12.1944 w Görlitz z Eriką Emmą Johanną (* 4.7.1926 w Görlitz, ew., rodzice: Georg Oskar Berger, pomocnik producenta protez, ew., Margarete Frieda z domu Birko, ew.), montażystka w Leopoldshain (mieszkanie: nr 199).

Funkcje: 1944 starszy sierżant.

Źr.: A. A., 616a.

LORENZ, Klara, sortowniczką papieru w Chojnowie, pow. leg., **miesz.**: 1939 Weberturmstr. 1.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 74.

LOHSE, Christoph, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., ze Starego Miasta w Pradze, **żona**: = w styczniu 1635 z Marią, wdową po Hansie Storchu w Dusznikach.

Źr.: A. A., 655a.

LOßE, Johann Christoph, papiernik i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1644, % 9.1.1702, **żona: I** NN (% 3.7.1698), **II** = 8.2.1700 z Anną, córką Georga Frantza (+ przed 8.2.1700), dniówkarza, **dzieci: II/1** Johann Franz (# 8.1.1701, = 31.7.1724 Marią Johanną Hauschild).

Źr.: A. A., 655a, 655b.

LUX, Joseph, czeladnik papierniczy w Brzegu, **chrzestny u**: Josepha Albrechta, budowniczego młynów w papierni przed Bramą Odrzańską (14.11.1852).

Źr.: A. A., 666h.

LUDWIG, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **dzieci: 1** Johanna Rosina (dzieci: a) Rosina Juliana, nieślubna z Johannem Georgem Auerschwaldem, który uciekł (* 1.2.1755, # 3.2., chrzestni: Gottlob Koch, Johann Gottlieb John, obaj czeladnicy papierniczy, Rosina Juliana, córka Ludwiga, czeladnika papierniczego).

Źr.: A. A., 305c.

LUDWIG, Bernhard, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., **rodzice**: Franz (+ przed 20.7.1875), dniówkarz tamże, Johanna z domu Weigang (* w Starym Wielisławiu, pow. kłodz.), **żona: I** Theresia (rodzice: August Liebig (+ przed 20.7.1875), dniówkarz w Dusznikach, Marianne z domu Strauch (* w Granicznej, pow. kłodz.)), **dzieci: I/1** Maria (* 20.7.1875, # 25.7., + 30.5.1876, skurcze, % 1.6.), **I/2** Bernhard (* 19.11.1876, # 26.11., chrzestna: Pauline, żona Wilhelma Herrmanna, papiernika w Dusznikach), **I/3** Anna (* 11.4.1879, # 20.4., chrzestny: Wilhelm Herrmann, papiernik w Szczytnej, pow. kłodz.), **I/4** Joseph (* 15.3.1881, # 19.3., chrzestny: Wilhelm Herrmann, papiernik w Dusznikach), **I/5** Heinrich (* 1.9.1883, # 5.9., chrzestny: Wilhelm Herrmann, papiernik, + 27.3.1888, szkarlatyna, % 29.), **I/6** Karl (* 2.5.1885, # 10.5., + 28.7.1887, skurcze, % 30.), **I/7** Paul (* 5.8.1888, # 12.8.), **świadek u**: Aloisa Neumanna, pracownika tartaku (14.9.1885), **chrzestny u**: Wilhelma Gaertha, dniówkarza (23.5.1880, 11.11.1883, każdorazowo razem z żoną), Augusta Türka, krawca (23.4.1882, 17.6.1883), Wilhelma Heinla, szlifierza szkła (9.10.1887, 6.7.1890), **jego żona chrzestną u**: Roberta Bergmanna, szlifierza szkła w Bobrownikach, pow. kłodz. (14.8.1881), Wilhelma Heinla, szlifierza szkła (12.5.1889).

Źr.: Duszniki, par. kat. św. Piotra i Pawła, księga zgonów 1882–1946; A. A., 655i, 655r, 655u.

LUDWIG, Christian, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona: I)** Maria Elisabeth z domu Tobias, **dzieci: I/1)** Gottfried Benjamin (* 28.4.1747, # 29.4., chrzestny: Christoph Heinrich Ölßner, czeladnik papierniczy), **I/2)** Johanna Eleonora (* 7.10.1749, # 8.10., chrzestna: Anna Maria, żona Rödiger, papiernika), **chrzestny u:** Melchiora Heinricha Klara, woźnicy (grudzień 1754).

Źr.: A. A., 305c.

LUDWIG, Franz, dniówkarz w Dusznikach, pow. kłodz., * 1815 w Starym Wielisławiu, + 20.6.1865, o 1.00 w nocy rozgnieciony przez oś w papierni, % 24.6.

Źr.: A. A., 655u.

LUDWIG, Gottfried, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona: I)** Anna Rosina z domu Lange, **dzieci: I/1)** Benjamin Gottfried (* 1.6.1740, # 2.6., chrzestny: Benjamin Gottfried Rödiger, papiernik i mieszczanin), **chrzestny u:** Johanna Gottlieba Hoffmanna, dniówkarza (14.9.1738), Hansa Christoph Schruncke, czeladnika cieślińskiego (25.6.1744).

Źr.: A. A., 305b.

LUDWIG, Melchior, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., **żona: I)** Anna Justina z domu Münch, **dzieci: I/1)** Johann Christof (# 20.9.1693, chrzestny: Lorenz Geißler, papiernik, Anna z domu Rabe, żona Martina Schneidera, czeladnika papierniczego), **I/2)** Gottfried (# 16.3.1697, chrzestny: Lorenz Geißler, papiernik), **I/3)** Christian (# 9.11.1698, chrzestna: Rosina z domu Conrad, wdowa po Lorenzie Geißlerze, papierniku).

Źr.: A. P. Legn., NMP w Legnicy, nr 6, 7.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 90.

LUDWIG, Paul, papiernik w Piechowicach, pow. jel., syn Paula (+ przed 25.11.1715), chłopca w Bockwa koło Zwickau w Saksonii, **żona:** = 25.11.1715 z Reginą, wdową po Samuelu Maywaldzie, chałupniku w Piechowicach, **chrzestny u:** Friedricha Schleydera, czeladnika papierniczego i mieszkańca (26.10.1720), **jego żona chrzestną u:** Gottfrieda Fiedlera, chałupnika (13.2.1719), Jeremiasa Maywalda, chłopca (2.12.1723).

Źr.: A. A., 693b.

LÜGE (LUNGE), Georg, czeladnik papierniczy w Legnicy, % 23.7.1592, **mieszk.:** 1588 Przed Bramą Wrocławską, **dzieci: 1)** Hedwig (# Wielkanoc 1577, chrzestny: Lorenz Micher, kartownik), **2)** Georg (# 1583, w 2. niedzielę po Wielkiej Nocy, + 1583, w czwartek 25. tygodnia po święcie św. Trójcy), **3)** Maria (# 2.4.1588, chrzestni: żona Lorenza Michera, kartownika), **4)** Eva (# 15.5.1589, chrzestni: Christof Armet, czeladnik papierniczy).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 1, 1a; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 48.

LUHIEZ, Michael, + 21.12.1624 w Oławie, % 23.12., **miejsca zamieszkania:** 1619, 1623 Oława, 1622 Świdnica (czeladnik papierniczy), **żona:** = 1619 NN w Oławie, **dzieci: 1)** Anna (# 16.3.1622 w Świdnicy, chrzestni: Georg Reiter, papiernik, Anna, żona Panthaleona Härtela, właściciela papierni).

Źr.: A. A., 59f; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

LUKAS, Emil, producent papy we Wrocławiu, **mieszk.:** 1848 ul. W. Cybulskiego 6, 1850–1853 ul. W. Cybulskiego 7, **żona: I)** Pauline z domu Heinsch, **dzieci: I/1)** syn (+ * 28.6.1848), **I/2)** Maria Olga Rosalia (*11.9.1850, # 26.9.), **I/3)** córka (+ * 23/2/1852), **I/4)** Emil Friedrich Robert Paul (* 29.7.1853, # 18.7.), **chrzestny u:** Karla Wilhelma Günthera, czeladnika stolarskiego, ul. św. Mikołaja 70 (17.9.1854), Gustava Moesznera, mistrza rymarskiego, ul. Piaskowa 2 (10.2.1856).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 5/4, 8/48; A. A., 693g.

LUCAS, Georg, papiernik w Legnicy, + przed 11.4.1606, **dzieci: 1)** córka (= 11.4.1606 z Hansem Engelharttem, powroźnikiem).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

LUZE, Sebastian, czeladnik papierniczy w Świdnicy, 18.1.1608 zostaje pogodzony przez radę miejską razem z Michaeliem Schwabem, papiernikiem, i Heinrichem Freytagem, czeladnikiem papierniczym, po bójce z Pancratiusem Brucknerem i Gabrielem Thomaßem.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdn., nr 188, s. 95.

Lit.: Błaszczyk, Dorota, Sachs, Rainer, Słownik papierników śląskich do 1945 roku, Rocznik Muzeum Papiernictwa, t. 1: 2007, s. 60, 83.